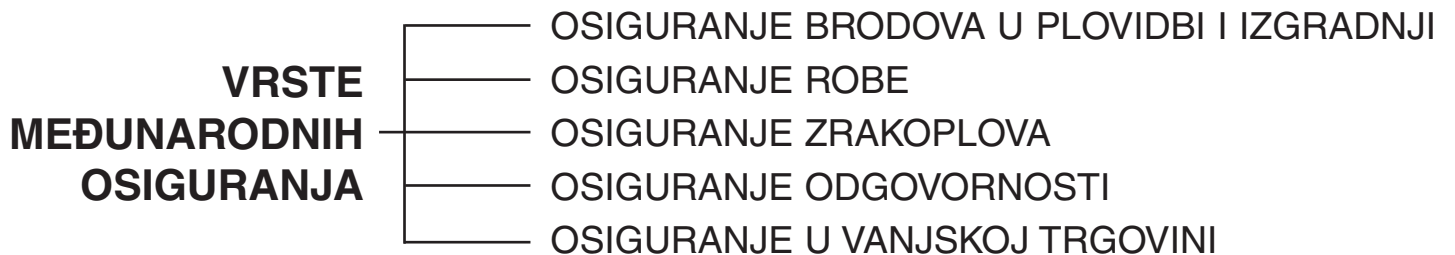

MEĐUNARODNA OSIGURANJA

UVOD

– NE ZNA SE TOČNO POČETAK, ALI TRANSPORTNO JE BILO PRVO, A KASNIJE SU SE RAZVILA OSTALA OSIGURANJA.

- **STARI VIJEK** – SUDIONICI KARAVANA ZAJEDNIČKI SNOSILI ŠTETU (NAČELO UZAJAMNOSTI)
- **STARA KINA** – TRGOVCI PREVOZILI ROBU BRODOVIMA. NA OPASNIM MJESTIMA PREKRCALI U BRODICE I U SLUČAJU GUBITAKA ZAJEDNIČKI DIJELILI TERET (DISPERZIJA RIZIKA)
- **SREDNJI VIJEK** – LOMBARDIJA – TRGOVCI UZIMALI ZAJAM KOJIM SE FINANCIRAO POMORSKO-TRGOVINSKI POSAO. ZAJAM NIJE TREBALO VRATITI AKO ROBA ZA VRIJEME PUTOVANJA PROPADNE.
- **SVJETSKA TRGOVINA SELI NA ATLANTIK** – POSAO OSIGURANJA PREUZIMA LLOYD'S KOJI NIJE OSIGURAVAJUĆE DRUŠTVO, VEĆ I DANAS ORGANIZACIJA KOJA UJEDINJUJE NIZ SAMOSTALNIH OSIGURATELJA. ONI SE UZ NAPLATU PREMIJE BAVE PREUZIMANJEM RIZIKA. LLOYD'S JE ZAPRAVO NJIHOV ZAJEDNIČKI URED KOJI IZDAJE POLICE, UBIRE PREMIJU I ISPLAĆUJE ŠTETU, ALI UVIJEK ZA RAČUN POJEDINOG ČLANA.
- **DANAS** – DIONIČKA DRUŠTVA ZA OSIGURANJE, KLUBOVI SA ZAJEDNIČKOM ODGOVORNOŠĆU, I SL.
- **ORDO SUPER ASSECURATORIBUS** – DUBROVAČKI ZAKON O POMORSKOM OSIGURANJU 1568. PRVI U SVIJETU.
- **FRANCUSKI GUIDON DE LA MER** – PRIVATNA ZBIRKA PROPISA O POMORSKOM OSIGURANJU.

1. ZNAČENJE I ULOGA MEĐUNARODNIH OSIGURANJA

- VELIKA ULOGA U RAZVOJU MEĐUNARODNE TRGOVINE
- BODARI OSIGURANI ZA ULOŽENA VELIKA SREDSTVA U GRADNJU I NABAVKU BRODOVA
- DANAS RIZICI MANJI, ALI VELIKE VRIJEDNOSTI I VELIKI BROJ OSIGURANIH TERETA I BRODOVA UZROKUJU RELATIVNO VELIKI BROJ ŠTETA.
- OMOGUĆAVA SE TOČNA KALKULACIJA TROŠKOVA.
- SVIM SUDIONICIMA U MEĐUNARODNOJ TRGOVINI PRUŽA SE VELIKA SIGURNOST ZA RAD.

MEĐUNARODNO OSIGURANJE POSTALO JE INSTRUMENT VANJSKE TRGOVINE, A POLICA DOKUMENTAT BEZ KOJEG SE DOKUMENTARNA PRODAJE NE MOŽE ZAMISLITI.

FUNKCIJE OSIGURANJA

- SIGURNOST
- AKUMULACIJA FINANCIJSKIH SREDSTAVA
- SOCIJALNA
- PREVENTIVNA

2. OSIGURLJIVI INTERES

OSIGURANIK MOŽE BITI ONA OSOBA KOJA IMA OPRAVDANI MATERIJALNI INTERES AKO NASTUPI OSIGURANI SLUČAJ.

NAJČEŠĆI OBLICI OSIGURLJIVOG INTERESA U MEĐUNARODNOM OSIGURANJU JESU:

- VLASNIŠTVO (BROD, ZRAKOPLOV, ROBA)
- VOZARINE
- PREMIJA OSIGURANJA
- OČEKIVANA DOBIT
- CARINA, PRIJEVOZ I DRUGE PRISTOJBE
- ODGOVORNOST I DRUGE OBVEZE U SVEZI BRODA, ROBE, ZRAKOPLOVA...

NOSITELJ INTERESA ZA OSIGURANJE U PRAVILU JE ONA STRANKA IZ UGOVORA O KUPOPRODAJI KOJI JE NOSITELJ RIZIKA NA ROBI ZA VRIJEME NJEZINA PRIJEVOZA.

REGULIRANJE PRAVNOEKONOMSKIH ODNOSA IZMEĐU PRODAVATELJA I KUPCA U MEĐUNARODNOJ RAZMJENI ODREĐUJU INCOTERMS ODNOSNO MEĐUNARODNA PRAVILA ZA TUMAČENJE TRGOVINSKIH TERMINA (PREKO 60 GODINA). IZDALA MEĐUNARODNA TRGOVINSKA KOMORA 1936. IZMJENE 53., 67., 76., 80., 90. I 2000.

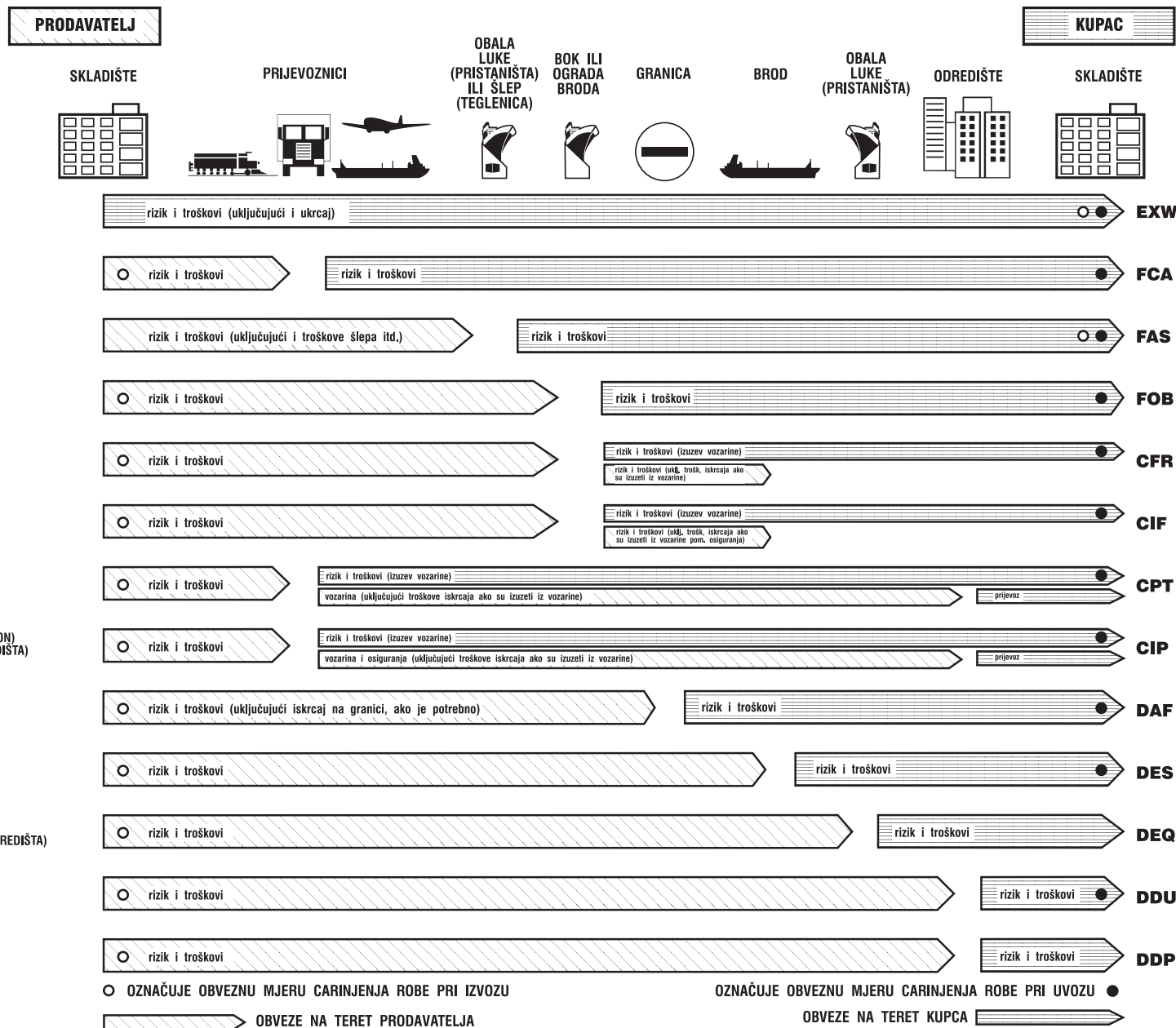
KOD KUPOPRODAJE ROBE SVI ODNOSI IZMEĐU PRODAVATELJA I KUPCA REGULIRAJU SE UGOVOROM. AKO TO NIJE UČINJENO PRIMJENJUJE SE ZAKON O OBVEZNYM ODNOSIMA, TE UVJETNO OPĆE UZANCE ZA PROMET ROBOM, PA U TOM POGLEDU ZAKON ODREĐUJE DA RIZIK PRELAZI NA KUPCA PREDAJOM STVARI (ROBE).

INCOTERMS = IZRAVNO REGULIRANJE ODNOSA PRODAVATELJA (IZVOZNIKA) I KUPCA (UVOZNIKA) ALI SE NEIZRAVNO TIČE PRIJEVOZNIKA SVIH PROMETNIH GRANA, ŠPEDITERA, LUKE, AGENATA, CARINE I OSIGURATELJA.

(EXW) FRANKO TVORNICA, FOB (FRANKO BROD), CIF (CIJENA OSIGURANJA, VOZARINA), CIP (VOZARINA I OSIGURANJE PLAĆENI DO... VIDI TABELA 1.

OSIGURLJIV INTERES MORA BITI I PRAVNO DOPUŠTEN, JER BEZ TOGA OSIGURANIK NE MOŽE OSTVARITI PRAVO NA NAKNADU.

PRAKSA – INTERES OSIGURANIKA DOKAZUJE SE RAČUNOM, PRIJEVOZNYM DOKUMENTOM I SL.)

INCOTERMS 1990.
MEĐUNARODNA PRAVILA ZA TUMAČENJE TRGOVINSKIH TERMINA - USPOREDBA RELEVANTNIH ELEMENATA TERMINA I N K O T E R M S A '90

3. ZNAČAJKE UGOVORA O TRANSPORTNOM OSIGURANJU

- A) – OSNOVNA NAČELA
- B) – STRANKE UGOVORA
- C) – SKLAPANJE UGOVORA
- D) – VRSTE UGOVORA
- E) – TRAJANJE UGOVORA
- F) – ISPRAVE O SKLOPLJENOM UGOVORU

A/ OSNOVNA NAČELA

AA) NAČELO NAKNADE ŠTETE

OSIGURANIK MORA IMATI **MATERIJALNI INTERES**

NAKNADA IZ OSIGURANJA SAMO ONAJ KOJI JE **PRETPLATIO MAT. ŠTETU**

OSIGURATI SE MOGU **PREDMETI KOJI IMAJU VRIJEDNOST**

NAKNADA IZ OSIG. SAMO **DO IZNOSA ŠTETE/NAČELO**

AB) NAČELO DOBRE VOLJE

DUŽNOST OSIGURANIKA ILI UGOVARATELJA DA PRI ZAKLJUČENJU UGOVORA PRIJAVE SVE OKOLNOSTI KOJE SU OD ZNAČENJA ZA OCJENU TEŽINE RIZIKA, UZ TOČNE PODATKE.

PRIMJER: PREDMET OSIGURAN KOD VIŠE OSIGURATELJA.

B/ STRANKE UGOVORA

- * **OSIGURATELJ** (INSURER, ASSURER) IMA OBVEZU NAKNADITI ŠTETU KOJA JE NASTALA KAO POSLJEDICA OSIGURANOG SLUČAJA. GLAVNE OBVEZE OSIGURATELJA = IZDAVANJE POLICA I ISPLATA OSIGURANINE.
- * **OSIGURANIK** (ASSURED) = OSOBA KOJA JE OVLAŠTENA POTRAŽIVATI OD OSIGURATELJA NAKNADU ZA NASTALU ŠTETU POKRIVENU OSIGURANJEM. TO MOŽE BITI SAMO OSOBA KOJA IMA MATERIJALNI INTERES DA NE NASTUPI OSIGURANI SLUČAJ.
- * **UGOVARATELJ OSIGURANJA** = OSOBA KOJA U SVOJE IME I ZA RAČUN NALOGODAVCA SKLAPA UGOVOR O OSIGURANJU S OSIGURATELJEM
- * **PUNOMOĆNIK** = KADA SE SKLAPA UGOVOR ZA IME I RAČUN OSOBE KOJU ZASTUPA.

OSIGURATELJ NIJE DUŽAN NITI OVLAŠTEN ULAZITI U ODNOS IZMEĐU UGOVARATELJA OSIGURANJA I OSIGURANIKA KADA SU TO DVIJE RAZLIČITE OSOBE. U SLUČAJU ŠTETE STRANKE SU OSIGURATELJ I OSIGURANIK!

UGOVARATELJ OSIGURANJA MOŽE SKLOPITI UGOVOR:

- U SVOJE IME I ZA SVOJ RAČUN (TADA JE UJEDNO ON OSIGURANIK)
- U SVOJE I ZA RAČUN DRUGE OSOBE (TA OSOBA MOŽE BITI ODREĐENA I NEODREĐENA)

C/ SKLAPANJE UGOVORA

UGOVOR JE PRAVOVALJAN KADA SE POSTIGNE SUGLASNOST VOLJE IZMEĐU OSIGURATELJA I UGOVARATELJA OSIGURANJA, A PO SVIM BITNIM ELEMENTIMA UGOVORA (KONSEZUALNI UGOVORI).

U NAČELU MOŽE SE SKLOPITI USMENO ILI PUTEM TELEFONA.

UOBIČAJENO JE PISMENO SKLAPANJE UGOVORA.

BITNI ELEMENTI UGOVORA O OSIGURANJU JESU:

- OSIGURANI PREDMET
- OSIGURANI RIZICI
- OSIGURANA SVOTA I
- PREMIJA OSIGURANJA

KOD SKLAPANJA UGOVORA VAŽNU ULOGU U PRAKSI IMA PRIJAVA ZA OSIGURANJE KOJU DAJE UGOVARATELJ OSIGURATELJU. TO JE S JEDNE STRANE PONUDA ZA OSIGURANJE, A S DRUGE STRANE SADRŽI PODATKE KOJI SU POTREBNI ZA OCJENU RIZIKA NA OSNOVI KOJE SE FORMIRA PREMIJA OSIGURANJA.

D/ VRSTE UGOVORA O TRANSPORTNOM OSIGURANJU

1. *UGOVORI O OSIGURANJU ROBE*
2. *UGOVORI O OSIGURANJU BRODOVA)*

AD 1) MOGU BITI POJEDINAČNI I OPĆI

POJEDINAČNI – POJEDINAČNE POŠILJKE NA NEKOJ RELACIJI

OPĆI – VIŠE POŠILJAKA JEDNA POLICA

OPĆI = OTPISANA POLICA

= OTVORENO POKRIĆE

= GENERALNA POLICA

AD 2) MOGU SE OSIGURATI POJEDINI BRODOVI ILI FLOTNA POLICA

E/ TRAJANJE UGOVORA O TRANSPORTNOM OSIGURANJU

- **UGOVORI NA VRIJEME** – SAMO IZNIMNO KOD OSIGURANJA ROBE
- **UGOVORI NA PUTOVANJE** – OSIGURANO PUTOVANJE ODREĐUJE SE SA TRI ELEMENTA:

1. RELACIJA
2. PRAVAC PUTA
3. VRIJEME TRAJNJA PUTA

F/ ISPRAVE O UGOVORU O TRANSPORTNOM OSIGURANJU

= POLICA OSIGURANJA, CERTIFIKAT OSIGURANJA, LIST POKRIĆA, POTVRDA O SKLOPLJENOM OSIGURANJU, PISMENI UGOVOR O OSIGURANJU, SLIP I COVER NOTE.

POLICA OSIGURANJA = DOKUMENT KOJI SE IZDAJE U ODREĐENOJ FORMI PRI SKLAPANJU UGOVORA ILI NAKON TOGA, A SADRŽI SVE BITNE ODREDBE OSIGURANJA: ... IME UGOVARATELJA OSIGURANJA, OSIGURANI PROMET, PUTOVANJE ILI VRIJEME ZA KOJE SE PREDMET OSIGURAVA, PRIJEVOZNO SREDSTVO (KOD OSIGURANJA ROBE), IZNOS NA KOJI SE ZAKLJUČUJE OSIGURANJE, RIZIK, UVJETE OSIGURANJA I POTPIS OSIGURATELJA.

PODJELA POLICA

- ZA OSIGURANJE ROBE, ZA OSIGURANJE BRODOVA, ZA OSIGURANJE ZRAKOPLOVA, ZA OSIGURANJE VOZARINE...
- POJEDINAČNE I GENERALNE
- POMORSKE, KOPNENE, POŠTANSKE...
- KUNSKA I DEVIZNE
- IZVOZNE I UVOZNE
- TAKSIRANE ILI NETAKSIRANE
- POLICE NA VRIJEME ILI PUTOVANJE
- PRENOSIVE ILI NEPRENOSIVE

KARAKTERISTIKE TRANSPORTNE POLICE

- DOKAZ O SKLOPLJENOM UGOVORU O OSIGURANJU
- NIJE PISMENI UGOVOR O OSIGURANJU (NEMA POTPISA OSIGURANIKA)
- POLICA JE ISPRAVA O DUGU
- INSTRUMENT PRIJENOSA PRAVA
- NIJE VRIJEDNOSNI PAPIR
- POLICA JE LEGITIMACIJSKI PAPIR

IZDAVANJE VIŠE ORIGINALA – PRIMJER! VAŽNA PRVA ISPLATA.

CERTIFIKAT OSIGURANJA – NE SADRŽI SVE UVJETE OSIGURANJA NEGO SAMO OSNOVNE PODATKE O UVJETIMA PO KOJIMA SE ZAKLJUČUJE OSIGURANJE. IZDAJE SE KADA VEĆ POSTOJI JEDAN OPĆI UGOVOR S DETALJIMA UVJETA OSIGURANJA.

IZDAJE SE KADA SE NE MOŽE ODMAH ISPOSTAVITI POLICA, JER SU NEKI UVJETI NEPOZNATI.

LIST POKRIĆA = KADA NISU POZNATI SVI ELEMENTI ZA SKLAPANJE UGOVORA O OSIGURANJU. PRIVREMENI KARAKTER

POTVRDA O SKLAPANJU UGOVORA = KADA NIJE POTREBNO ISPOSTAVLJENJE POLICA. OSIGURANJE ROBE U UVOZU. POTVRDA NA PONUDI ŠPEDITERA.

PISMENI UGOVORI O OSIGURANJU – NPR. KOD OPĆIH UGOVORA O OTVORENOM POKRIĆU.

SLIP I COVER NOTE

SLIP = DOKUMENT KOJI POPUNJAVAJU POSREDNICI OSIGURANJA, A SADRŽI SVE BITNE PODATKE ZA OCJENU TEŽINE RIZIKA I UVJETE ZA ZAKLJUČENJE OSIGURANJA.

NA OSNOVI PODATAKA IZ SLIPA POSREDNICI ISPOSTAVLJAJU *COVER NOTE* (BILJEŠKA U POLICI) KOJOM IZVJEŠTAVAJU OSIGURANIKA DA OSIGURANJE ZAKLJUČENO I POD KOJIM UVJETIMA, KAO I UDJELIMA POJEDINIH OSIGURATELJA.

4. ELEMENTI UGOVORA O TRANSPORTNOM OSIGURANJU

POSEBNO TREBA ISTAKNUTI POJEDINE ELEMENTE UGOVORA O TRANSPORTNOM OSIGURANJU A TO SU:

- 1) **PREDMET OSIGURANJA**, 2) **TRANSPORTNI RIZICI**, 3) **PREMIJA OSIGURANJA**, 4) **OSIGURANA SVOTA I VRIJEDNOST OSIGURANOG PREDMETA** I 5) **ŠTETE**. NA KRAJU OVOG POGLAVLJA PRIKAZANA JE SVA POTREBNA DOKUMENTACIJA PRI RJEŠAVANJU ODŠTETNIH ZAHTJEVA.

4.1. PREDMET OSIGURANJA

POD OSIGURANIM PREDMETOM PODRAZUMIJEVA SE SVAKI PREDMET (ALI I PRAVNI ODNOS – ODGOVORNOST), KOJI JE ZA VRIJEME PLOVIDBE, ODNOSNO PRIJEVOZA IZLOŽEN POMORSKIM I DRUGIM TRANSPORTNIM RIZICIMA, A POKRIVEN JE UGOVOROM O OSIGURANJU.

BROD I ROBA. KAO OSIGURANI PREDMET U TRANSPORTNOM OSIGURANJU DOLAZE U OBZIR, PRIJE SVEGA, BROD I ROBA, KAO I OSTALE STVARI KOJE SE PREVOZE BRODOM, ILI SE NA NJEMU NALAZE ILI PREVOZE DRUGIM PRIJEVOZNIIM SREDSTVIMA.

ZRAKOPLOVI I STVARI U ZRAKOPLOVU. KAO PREDMETI KOJI SU IZRAVNO IZLOŽENI TRANSPORTNIM RIZICIMA DOLAZE U OBZIR JOŠ I SVE VRSTE ZRAKOPLOVA, KAO I STVARI KOJE SE PREVOZE ZRAKOPLOVIMA ILI SE U NJIMA NALAZE.

IMOVINSKA PRAVA I MATERIJALNE KORISTI. SKUPINU PREDMETA U TRANSPORTNOM OSIGURANJU ČINE RAZNA IMOVINSKA PRAVA NA BROD, ZRAKOPLOV ILI ROBU, KAO I DRUGA PRAVA I MATERIJALNE KORISTI KOJE POSTOJE ILI SE OPRAVDANO MOGU OČEKIVATI U SVEZI S PLOVIDBOM ILI PRIJEVOZOM ROBE, A MOGU SE PROCIJENITI U NOVČU. TU SE UBRAJA; VOZARINA, PRIJEVOZNINA, TROŠKOVI OSIGURANJA, TROŠKOVI OPREMANJA BRODA, TROŠKOVI ZAJEDNIČKE HAVARIJE, NAGRADE ZA SPAŠAVANJE, OČEKIVANA DOBIT, PROVIZIJA, PLAĆE POSADE, POMORSKI ZAJAM, RAZNA ZALOŽNA PRAVA I SL. NJIHOVA ZAJEDNIČKA KARAKTERISTIKA SASTOJI SE U

TOME ŠTO SU VEZANI ZA ODREĐENI BROD, ZRAKOPLOV ILI ROBU KOJA SE PREVOZI I ŠTO SU SAMO NEIZRAVNO IZLOŽENI TRANSPORTNIM RIZICIMA.

ODGOVORNOST ZA ŠTETE NANIJETE TREĆIM OSOBAMA. U VEĆU SKUPINU PREDMETA U TRANSPORTNOM OSIGURANJU UBRAJAJU SE RAZNI SLUČAJEVI ODGOVORNOSTI VLASNIKA BRODA I ZRAKOPLOVA, ZATIM BRODARA, VLASNIKA ROBE I DRUGIH OSOBA KOJE IMAJU PRAVO RASPOLAGANJA BRODOM, ZRAKOPLOVOM ILI ROBOM, A ZA ŠTETE NANIJETE TREĆIM OSOBAMA.

OSTALI OSIGURANI PREDMETI. MISLI SE NA PREDMETE KOJI NISU UVIJEK IZLOŽENI TRANSPORTNIM RIZICIMA, ALI SE OBIČNO OSIGURAVAJU PO UVJETIMA ZA TRANSPORTNA OSIGURANJA. TO SU NPR. BRODOVI U GRADNJI, KAO I STVARI NAMIJENJENE NJIHOVOJ IZGRADNJI, ZATIM ROBA KOJA SE PREVOZI KOPNENIM PRIJEVOZNIIM SREDSTVIMA I SL.

VRIJEDNOST – BITAN ELEMENT. DA BI SE NEKI PREDMET MOGAO OSIGURATI, POTREBNO JE DA IMA SVOJU TRŽIŠNU VRIJEDNOST, TJ. DA SE NJEGOVA VRIJEDNOST MOŽE PROCIJENITI U NOVCU.

DOSTAVLJANJE PODATAKA O OSIGURANOM PREDMETU. PRILIKOM ZAKLJUČIVANJA UGOVORA O OSIGURANJU POTREBNO JE DA UGOVARATELJ OSIGURANJA DOSTAVI OSIGURATELJU SVE PODATKE POTREBNE RADI TOČNOG ODREĐIVANJA PREDMETA KOJI SE ŽELI OSIGURATI.

PRUŽANJE PODATAKA O ROBI KOD OPĆIH UGOVORA. KOD TIH UGOVORA UGOVARATELJ OSIGURANJA OBIČNO NIJE U STANJU DATI TOČNE PODATKE O ROBI KOJA ĆE BITI OBUHVAĆENA OSIGURANJE. TO PROIZLAZI IZ PRIRODE TAKVIH UGOVORA KOJIMA SE POKRIVA VIŠE POŠILJAKA ISTOG OSIGURANIKA, ILI ČAK RAZNIH OSIGURANIKA.

4.2. TRANSPORTNI RIZICI

DA BI RIZIK BIO PRIHVATLJIV ZA OSIGURANJE, TREBA ISPUNJAVATI OVE OSNOVNE UVJETE:

- 1) **DA JE MOGUĆ.** RIZIK KOJI SE SIGURNO NEĆE NIKADA OSTVARITI NE MOŽE SE NI OSIGURATI.
- 2) **DA JE NEIZVJESTAN.** NEIZVJESNOST MOŽE POSTOJATI U SAMOM NASTUPANJU, TJ. DA SE NE ZNA DA LI ĆE NASTUPITI ILI NE, **ALI MOŽE I U POGLEDU SAMOG VREMENA NASTUPANJA.**

U TRANSPORTNOM OSIGURANJU POSTOJI SPECIFIČNOST, A TO JE DA JE DOPUSTIVO OSIGURANJE TZV. "PUTATIVNOG" RIZIKA, TJ. NE ZNA SE DA LI JE RIZIK NASTUPIO ILI NE, ALI SE MISLI DA NIJE I DA JE SVE U REDU. NA PRIMJER, BROD JE NA PUTOVANJU I PRETPOSTAVLJA SE DA JE SVE U REDU, IAKO JE U TRENUTKU ZAKLJUČIVANJA OSIGURANJA, UPRAVO BAŠ POTONUO.

- 3) **DA JE NEOVISAN OD VOLJE OSIGURANIKA ILI TREĆE ZAJNTERESIRANE OSOBE**, TJ DA RIZIK NE OVISI OD NJIHOVE VOLJE.
- 4) **DA DOVODI DO ŠTETNIH POSLJEDICA.**
- 5) **DA JE PRAVNO DOPUŠTEN, DA JE MORALAN.**

POD TRANSPORTNIM RIZICIMA PODRAZUMIJEVAJU SE ONE OPASNOSTI KOJIMA JE IZLOŽEN BROD ILI ROBA ZA VRIJEME PRIJEVOZA.

TRANSPORTNI RIZICI DIJELE SE NA OSNOVNE, DOPUNSKE (ILI DODATNE), RATNE I POLITIČKE.

POD OSNOVNIM RIZICIMA PODRAZUMIJEVAJU SE ONE OPASNOSTI KOJE SE MOGU OSTVARITI NA SVAKOJ ROBI ILI PRIJEVOZNOG SREDSTVU: POMORSKE ILI PROMETNE NEZGODE, POŽAR, ELEMENTARNE NEPOGODE I VIŠA SILA. ŠTETE SE USLIJED OSNOVNIH RIZIKA NE DOGAĐAJU ČESTO, ALI AKO SE DOGODE U PRAVILU SU UVIJEK VELIKE. TI SU RIZICI REDOVITO POKRIVENI SVAKOM POLICOM.

POD DOPUNSKIM RIZICIMA PODRAZUMIJEVAJU SE ONE OPASNOSTI KOJE SU SPECIFIČNE – SVOJSTVENE I KOJE SE KAO TAKVE MOGU OSTVARITI SAMO NA ODREĐENIM VRSTAMA ROBE ILI PRIJEVOZNOG SREDSTVA: KRAĐA I NEISPORUKA, MANIPULATIVNI RIZICI – LOM, CURENJE, RASIPANJE I SL., OSTALI DOPUNSKI RIZICI – POKISNUĆE, HRĐA, DODIR S DRUGOM ROBOM, BRODSKO ZNOJENJE, UGINUĆE I PRISILNO KLANJE ŽIVOTINJA, KVAR I SL.

DOPUNSKI SE RIZICI OSIGURAVAJU SAMO NA ZAHTJEV OSIGURANIKA. KRAĐA I NEISPORUKA I MANIPULATIVNI RIZICI POKRIVAJU SE U OKVIRU FORMULACIJA "SVI RIZICI", DOK SE OSTALI DOPUNSKI RIZICI MORAJU IZRIČITO OSIGURATI.

POD RATNIM I POLITIČKIM RIZICIMA PODRAZUMIJEVAJU SE SVAKI RATNI AKT, ŠTRAJK, GRAĐANSKI NERED I SL. U TIM OKOLNOSTIMA MOŽE NASTATI VELIKI RIZIK ZA OSIGURATELJA JER SE NA JEDNOM RATOM UGROŽENOM

PODRUČJU MOŽE NAĆI VEĆA KOLIČINA TERETA ILI BRODOVA OSIGURANIH KOD ISTOG OSIGURATELJA. NADALJE, TI SE RIZICI U PRAVILU NE OSIGURAVAJU U DOMAĆEM VEĆ JEDINO U MEĐUNARODNOM TRANSPORTU. RATNI I POLITIČKI RIZICI UVIJEK SE OSIGURAVAJU NA ZAHTJEV OSIGURANIKA I MORAJU IZRIČITO BITI NAVEDENI U POLICI. ČESTO SE ZA TAKVE RIZIKE IZDAJE POSEBNA POLICA.

DANAS SE U PRAKSI OSIGURANJA POJAVLJUJU DVA SUSTAVA, I TO: TAKSTATIVNO NABRAJANJE POJEDINIH RIZIKA I OSIGURANJA “SVIH RIZIKA”.

4.3. PREMIJA OSIGURANJA

KADA SE GOVORI O OSIGURANJU S EKONOMSKOG STAJALIŠTA, ONDA SE MOŽE REĆI DA OSIGURANJE U OSNOVI PREDSTAVLJA STVARANJE I PRIPREMANJE NOVČANIH SREDSTVA ZA OBNOVU UNIŠTENE IMOVINE, ODNOSNO ZA ISPLATU OSIGURANIH SVOTA.

FONDOVI OSIGURANJA IZ KOJIH SE PLAĆAJU ŠTETE ILI OSIGURANE SVOTE MORAJU IMATI SVOJE IZVORE. IZVOR ZA STVARANJE TAKVOG FONDA NAZIVA SE PREMIJA.

U TRANSPORTNOM OSIGURANJU PREMIJSKE SE STOPE REDOVITO ISKAZUJU U POSTOCIMA. ZA ODREĐIVANJE VISINE PREMIJE OSIGURANJA TAJ SE POSTOTAK MNOŽI S OSIGURANOM SVOTOM I NJIHOV JE UMNOŽAK PREMIJA OSIGURANJA. PREMA TOME, **KONAČNA VISINA PREMIJE OVISI O: 1) VISINI PREMIJSKE STOPE I 2) VISINI OSIGURANE SVOTE**

PONEKAD SE U PRAKSI OSIGURANJA UPOTREBLJAVA IZRAZ “CIJENA OSIGURANJA” UMJESTO “PREMIJA OSIGURANJA”. POPULARNO SE TI IZRAZI NAZIVAJU I “CIJENA RIZIKA”. ISPRAVNO JE KORISTITI TERMIN **PREMIJA OSIGURANJA**, JER ONA PRVENSTVENO ZAVISI O SVOTI OSIGURANJA, KRETANJU ŠTETA, DISPERZIJI RIZIKA U VREMENU I PROSTORU, A NE OD VRIJEDNOSTI, ODNOSNO OD AKUMULIRANOG POTREBNOG RADA, KAO ŠTO JE CIJENA.

PREMIJA OSIGURANJA MORA UDOVOLJITI OVIM ZAHTJEVIMA:

- 1) PREMIJA MORA BITI IZRAŽENA NOVČANO.**
- 2) PREMIJA OSIGURANJA MORA BITI ODREĐENA ILI ODREDIVA.**
- 3) PREMIJA OSIGURANJA MORA BITI ODREĐENA U SKLADU S NAČELOM SAVJESNOSTI I POŠTENJA.**

4.4. OSIGURANA SVOTA I VRIJEDNOST OSIGURANOG PREDMETA

1) **OSIGURANA SVOTA.** OSIGURANA SVOTA IMA KOD TRANSPORTNIH OSIGURANJA TROSTRUKO ZNAČENJE, I TO:

(1) OSIGURANA SVOTA PREDSTAVLJA, PRIJE SVEGA, MAKSIMALNU OBVEZU OSIGURATELJA.

(2) OSIGURANA SVOTA OBIČNO SLUŽI KAO OSNOVA ZA OBRAČUN PREMIJE.

(3) OSIGURANA SVOTA SLUŽI KAO OSNOVA ZA ODREĐIVANJE DIJELA ŠTETE KOJI MORA SNOSITI OSIGURATELJ.

2) **VRIJEDNOST OSIGURANOG PREDMETA.** SVAKI PREDMET KOJI OSIGURANIK ŽELI OSIGURATI MORA PREDSTAVLJATI ODREĐENU MATERIJALNU VRIJEDNOST KOJA SE MOŽE IZRAZITI U NOVCU.

DA BI SE IZBJEGLO NAKNADNO ODREĐIVANJE VRIJEDNOSTI OSIGURANOG PREDMETA PRILIKOM LIKVIDACIJE ŠTETE, U UGOVORU O OSIGURANJU ČESTO SE UNAPRIJED UGOVARA TA VRIJEDNOST. POLICE KOE SADRŽE UGOVORNU VRIJEDNOST ZOVU SE VALUTIRANE POLICE, A ONE KOJE NE SADRŽE NEVALUTIRANE POLICE.

3) **PUNO OSIGURANJE.** TAKVO OSIGURANJE POSTOJI ONDA KADA JE OSIGURANA SVOTA JEDNAKE VRIJEDNOSTI OSIGURANOG PREDMETA.

4) **PODOSIGURANJE.** TAKVO OSIGURANJE POSTOJI ONDA KADA JE OSIGURANA SVOTA MANJA OD STVARNE VRIJEDNOSTI OSIGURANOG PREDMETA.

U SLUČAJU PODOSIGURANJA PRIMJENJUJE SE PRAVILO PROPORCIJE PRI LIKVIDACIJI ŠTETE.

5) **NADOSIGURANJE.** TAKVO OSIGURANJE POSTOJI KADA JE OSIGURANA SVOTA VEĆA OD VRIJEDNOSTI OSIGURANOG PREDMETA. KOD NADOSIGURANJA, I PORED TOGA ŠTO JE OSIGURANA SVOTA VEĆA OD VRIJEDNOSTI OSIGURANOG PREDMETA I ŠTO JE OSIGURANIK PLATIO PREMIJU NA CIJELU OSIGURANU SVOTU, U SLUČAJU ŠTETE PLAĆA SE NAKNADA SAMO U VISINI STVARNE ŠTETE, TJ. U GRANICAMA VRIJEDNOSTI OSIGURANOG PREDMETA.

6) **VIŠESTRUKO OSIGURANJE.** DO TAKVOG OSIGURANJA DOLAZI KAD SE ISTI PREDMET OSIGURAJE PROTIV ISTIH RIZIKA ZA ISTO VRIJEME I ZA RAČUN ISTOG OSIGURANIKA S VIŠE UGOVORA O OSIGURANJU. OSIGURANIK IMA PRAVO NA NAKNADU ZA NASTALU ŠTETU SAMO U VISINI ISTE, A NE PREKO TOGA BEZ OBZIRA PO KOJIM POLICAMA I KOJIM REDOM OSIGURANIK TRAŽI NAKNADU ZA ŠTETU.

4.5. ŠTETE

POD ŠTETAMA U TRANSPORTNOM OSIGURANJU PODRAZUMIJEVA SE MATERIJALNA OŠTEĆENJA I GUBICI OSIGURANOG PREDMETA, KAO I TROŠKOVI NASTALI USLIJED OSTVARENJA OSIGURANIH RIZIKA.

U NAČELU, ŠTETE SU POKRIVENE OSIGURANJEM SAMO AKO SU NASTALE NAKON ZAKLJUČENJA OSIGURANJA.

MEĐUTIM, POSTOJI MOGUĆNOST DA SE UZ SUGLASNOST UGOVARATELJA OSIGURANJA I OSIGURATELJA POKRIJU I NEKE ŠTETE NASTALE I PRIJE ZAKLJUČENJA OSIGURANJA. ZA TAKVO RETROAKTIVNO POKRIĆE POTREBNO JE ISPUNITI DVA BITNA UVJETA: PRVO, DA UGOVARATELJ OSIGURANJA I OSIGURANIK U TRENUTKU ZAKLJUČENJA UGOVORA NISU ZNALI NITI MORALI ZNATI DA JE ŠTETA VEĆ NASTALA ODNOSNO, AKO SU OBJE UGOVORNE STRANE ZNALE DA JE ŠTETA VEĆ NASTALA, DA NISU ZNALE ZA NJEZIN OPSEG I DRUGO, DA SE IZ SAMOG TEKSTA UGOVORA VIDI VOLJA UGOVORENIH STRANA DA SE OSIGURANJEM POKRIJU I ŠTETE KOJE SU EVENTUALNO VEĆ NASTALE.

KATEGORIZACIJA ŠTETA KOD PLOVIDBENIH I OSTALIH TRANSPORTNIH OSIGURANJA ZNAČAJNA JE ZBOG TOGA JER OD NJE ZAVISI I NAČIN NA KOJI ĆE SE ŠTETA LIKVIDIRATI.

1) **STVARNI POTPUNI GUBITAK** STVARNI POTPUNI GUBITAK MOŽE SE MANIFESTIRATI NA TRI NAČINA, I TO:

(1) POTPUNI MATERIJALNI GUBITAK OSIGURANOG PREDMETA (NA PRIMJER, NJEGOVO FIZIČKO UNIŠTENJE U POŽARU, U PROMETNOJ NEZGODI, ZBOG POTONUĆA BRODA I SL.).

(2) OSIGURANI JE PREDMET OŠTEĆEN U TAKVOM OPSEGU ILI SU OŠTEĆENJA TAKVE NARAVI DA PRESTAJE BITI STVAR ODREĐENE VRSTE (NA PRIMJER, MOČENJE CEMENTA VODOM UZROKUJE NJEGOVO

STVRDNJAVANJE I ZBOG TOGA POSTAJE NEUPOTREBLJIV, NEKI PREHRAMBENI PROIZVODI NAMOČENI MOREM POSTAJU NEUPOTREBLJIVI ZA LJUDSKU PREHRANU I SL.).

(3) OSIGURANI PREDMET NIJE FIZIČKI UNIŠTEN, NITI JE PROMIJENIO SVOJE SVOJSTVO, ALI JE OSIGURANIK TRAJNO LIŠEN MOGUĆNOSTI DA NJIME RASPOLAŽE (NA PRIMJER, ZAPALJENJA OSIGURANOG PREDMETA, RATNI RIZIK, GUBITAK DRAGOCJENIH METALA ZBOG POTONUĆA BRODA NA VEĆIM DUBINAMA I SL.)

U SLUČAJU STVARNOG POTPUNOG GUBITKA ZA OSTVARENJE PRAVA IZ OSIGURANJA NIJE POTREBNO OSIGURATELJU OBJAVITI NAPUŠTAJ OSIGURANOG PREDMETA.

2) **IZVEDENI POTPUNI GUBITAK.** IZVEDENI POTPUNI GUBITAK PREDSTAVLJA EKONOMSKI, A NE FIZIČKI GUBITAK OSIGURANOG PREDMETA.

DA BI SE NEKO OŠTEĆENJE ZA KOJE POSTOJE SVI ELEMENTI IZVEDENOG POTPUNOG GUBITKA MOGLO PRILIKOM LIKVIDACIJE ŠTETE TRETIRATI KAO TAKVO, POTREBNO JE DA OSIGURANIK IZVRŠI TZV. NAPUŠTAJ OSIGURANOG PREDMETA.

3) **ZAJEDNIČKE (GENERALNE) HAVARIJE.** POD ZAJEDNIČKIM (GENERALNIM) HAVARIJAMA PODRAZUMIJEVAJU SE MATERIJALNE ŠTETE I IZDACI KOJI SU POSLJEDICA MJERA PODUZETIH OD STRANE ZAPOVIJEDNIKA ILI POSADE BRODA DA SE SPASI BROD I TERET OD ZAJEDNIČKIH OPASNOSTI, A TE ŠTETE I IZDATKE USLIJED TOGA ZAJEDNIČKI SNOSE BRODARI I VLASNICI TERETA.

ZA ZAJEDNIČKU HAVARIJU JE POTREBNO:

- DA SU U PITANJU IZVANREDNE ŠTETE I IZDACI, A NE UOBIČAJENE ŠTETE I IZDACI DO KOJIH REDOVITO DOLAZI ZA VRIJEME PLOVIDBE.
- DA SU ŠTETE I IZDACI POSLJEDICA NAMJERNOG I RAZLOŽNOG POSTUPKA ZAPOVIJEDNIKA BRODA ILI NEKOG ČLANA POSADE NA BRODU, A NE SLUČAJNE ŠTETE KOJE SU IZRAVNA POSLJEDICA POMORSKOG RIZIKA, ILI SLUČAJNIH POSTUPAKA OSOBA NA BRODU.
- DA SU MJERE PODUZETE U ZAJEDNIČKOM INTERESU BRODA I TERETA, A NE U INTERESU SAMO JEDNE STRANE.

- DA JE POSTOJALA ZAJEDNIČKA OPASNOST NA BRODU I TERETU KOJA SE PODUZETIM MJERAMA HTJELA IZBJEĆI.
- DA SU U PITANJU ŠTETE I IZDACI KOJE ZAJEDNIČKI SNOSE BRODAR I VLASNICI TERETA.

IZ NAVEDENOG PROIZLAZI DA JE OSNOVNI PRINCIP NA KOJEMU SE ZAJEDNIČKA HAVARIJA TEMELJI – ZAJEDNICA INTERESA SVIH SUDIONIKA U JEDNOM POMORSKOM POTHVATU.

NAJČEŠĆI SU SLUČAJEVI ZAJEDNIČKE HAVARIJE:

- ZAJEDNIČKE HAVARIJE BRODA, KAO ŠTO JE GUBITAK ILI OŠTEĆENJE BRODA USLIJED NAMJERNOG NASUKAVANJA, DA SE IZBJEGNE EVENTUALNA PROPAST BRODA I TERETA, OŠTEĆENJE TRUPA BRODA USLIJED MJERA PODUZETIH PRILIKOM ODSUKAVANJA BRODA, GAŠENJE POŽARA I SL.
- ZAJEDNIČKE HAVARIJE ROBE, KAO NAPRIMJER, BACANJE ROBE U MORE RADI OLAKŠANJA BRODA, OŠTEĆENJE ROBE USLIJED GAŠENJA POŽARA NA BRODU I SL.
- GUBITAK VOZARINE U SVEZI S GUBITKOM TERETA AKO SE TAJ GUBITAK PRIZNA KAO ZAJEDNIČKA HAVARIJA.
- IZVANREDNI TROŠKOVI, KAO NA PRIMJER, TROŠKOVI ODSUKAVANJA BRODA, NAGRADE ZA SPAŠAVANJE I TROŠKOVE SPAŠAVANJA BRODA I TERETA, TROŠKOVI U LUCI PRIBJEŽIŠTA U KOJU SE BROD SKLONIO DA IZBJEGNE OPASNOST I SL.

U VEZI S GENERALNOM HAVARIJOM OSIGURATELJ JE OBVEZAN OSIGURANIKU DATI NAKNADU ZA:

- GUBITAK I OŠTEĆENJE NA OSIGURANOM PREDMETU KOJI SU PRIZNATI KAO ZAJEDNIČKA HAVARIJA
- IZVANREDNE TROŠKOVE AKO SU PRIZNATI KAO ZAJEDNIČKA HAVARIJA,
- DOPRINOSE KOJE OSIGURANIK MORA PLATITI NA OSNOVI OBRAČUNA GENERALNE HAVARIJE.

4) **POSEBNE (PARTIKULARNE) HAVARIJE.** KAO POSEBNA KATEGORIJA, ŠTETA OBUHVAĆA:

POTPUNI GUBITAK DIJELA OSIGURANOG PREDMETA I OŠTEĆENJE OSIGURANOG PREDMETA.

TE ŠTETE U POTPUNOSTI SNOSE VLASNICI OSIGURANOG PREDMETA. KARAKTERISTIKE POSEBNIH HAVARIJA JOŠ SU:

- IZVANREDNI MATERIJALNI GUBICI I OŠTEĆENJA OSIGURANOG PREDMETA.
- IZRAVNA POSLJEDICA OSTVARENJA OSIGURANOG RIZIKA (ZA RAZLIKU OD ZAJEDNIČKIH HAVARIJA KOJE SU POSLJEDICA NAMJERNIH POSTUPAKA IZVRŠENIH DA SE IZBJEGNE VEĆA POMORSKA ŠTETA.

5) **NAKNADE ZA SPAŠAVANJE.** SPAŠAVANJE U SMISLU SPECIFIČNOG POMORSKOPRAVNOG INSTITUTA JESU RADNJE USMJERENE NA UKLANJANJE OPASNOSTI ZA OSOBE I STVARI, NASTALE U OBAVLJANJU POMORSKE PLOVIDBE. DA BI SE RADILO O SPAŠAVANJU, MORAJU BITI ISPUNJENE OVE PRETPOSTAVKE:

- (1) OPASNOST MORA BITI U VEZI S OBAVLJANJEM POMORSKE PLOVIDBE, I
- (2) OPASNOST MORA BITI TAKVE NARAVI DA MOŽE UZROKOVATI SMRT OSOBA ILI PROPAST STVARI.

OPĆE JE USVOJENO NAČELO DA ZA AKCIJU, SPAŠAVANJE BRODA ILI STVARI S BRODA, KOJA JE DALA KORISTAN REZULTAT, SPASITELJU PRIPADA PRAVIČNA NAGRADA. SUPROTNO TOME, ZA SPAŠAVANJE OSOBA NE PRIPADA NAGRADA.

KARAKTERISTIKE POMORSKOG SPAŠAVANJA:

- POMOĆ TREBA PRUŽITI BROD BRODU.
- POMOĆ TREBA PRUŽITI BRODU, LJUDIMA ILI TERETU KOJI SU U OPASNOSTI.
- POMOĆ SE PRUŽA BEZ IKAKVOG PRETHODNOG UGOVORA IZMEĐU BRODA KOJI JE PRISKOČIO U POMOĆ I BRODA U OPASNOSTI, ILI NA OSNOVI UGOVORA PO KOJEMU SE PREDVIĐA DA ĆE SPASITELJ DOBITI NAGRADU ZA SPAŠAVANJE I NAKNADU SVOJIH TROŠKOVA SAMO U SLUČAJU USPJEŠNOG ZAVRŠETKA AKCIJE SPAŠAVANJA (TZV. NAČELO “NO CURE NO PAY”),
- BROD KOJI JE PRUŽIO POMOĆ I KOJI JE SVOJOM AKCIJOM SPASIO DRUGI BROD ILI TERET OD PROPASTI IMA PRAVO NA NAGRADU.

VISINU NAGRADE ZA IZVRŠENO SPAŠAVANJE ODREĐUJU SPORAZUMNO SAME STRANKE, A KAKO SE NE MOGU SPORAZUMJETI, NAGRADU ODREĐUJE IZABRANI ARBITAR ILI SUD.-

NAGRADA ZA SPAŠAVANJE RAZLIKUJE SE OD OSIGURANIKOVIH TROŠKOVA ZA SPAŠAVANJE U TOMJE ŠTO SE TROŠKOVI OSIGURANIKA NADOKNAĐUJU IZ OSIGURANJA AKO SU UČINJENI RAZUMNO I BILI POTREBNI ZA SPAS OSIGURANOG PREDMETA NEZAVISNO OD KORISNOG REZULTATA, DOK SE NAGRADE ZA SPAŠAVANJE ODREĐUJU I NADOKNAĐUJU IZ OSIGURANJA U ZAVISNOSTI OD POSTIGNUTOG REZULTATA.

6) OSIGURANIKOVI TROŠKOVI SPAŠAVANJA I TROŠKOVI IZRAVNO UZROKOVANI NASTUPANJEM OSIGURANOG SLUČAJA. POD TROŠKOVIMA SPAŠAVANJA RAZUMIJEVAJU SE IZVANREDNI TROŠKOVI OSIGURANIKA RADI IZBJEGAVANJA ŠTETA OD IZRAVNE OPASNOSTI ILI SMANJENJE VEĆ NASTALIH ŠTETA. ONI SE NADOKNAĐUJU IZ OSIGURANJA:

(1) AKO SU ŠTETE POKRIVENE OSIGURANJEM, I (2) AKO SU TROŠKOVI UČINJENI RAZUMNO ILI U SUGLASNOSTI S OSIGURATELJEM.

TI SE TROŠKOVI NADOKNAĐUJU IZ OSIGURANJA BEZ OBZIRA NA KORISTAN REZULTAT I KADA ZAJEDNO S NAKNADOM ZA ŠTETU PREMAŠUJU OSIGURANU SVOTU.

7) OBVEZE OSIGURANIKA PREMA TREĆIMA. OBVEZA DAVANJA NAKNADE ZA ŠTETE POČINJENE TREĆIM OSOBAMA, KOJU MOŽE IMATI VLASNIK OSIGURANOG PREDMETA NA OSNOVI ZAKONSKIH PROPISA ILI UGOVORENIH ODREDBA, POKRIVENA JE OSIGURANJEM JEDINO AKO JE TO IZRIČITO PREDVIĐENO U UGOVORU O OSIGURANJU.

ODGOVORNOST BRODARA DANAS SE U PRAVILU OSIGURAVA ZAJEDNO S BRODOM:

- ZA ŠTETE KOJE JE OSIGURANI BROD PROUZROKOVAO U SUDARU S DRUGIM BRODOM I STVARIMA NA TOM BRODU I
- ZA SVE ŠTETE TREĆIM OSOBAMA, AKO JE BROD OSIGURAN PROTIV LUČKIH RIZIKA.

U OSTALIM SLUČAJEVIMA, ODGOVORNOST BRODARA ZA ŠTETE PREMA TREĆIM OSOBAMA POKRIVA SE DANAS UČLANJENJEM BRODA U **P&I KLUBOVE (PROTECTING AND INDEMNITY CLUBS – KLUBOVI ZA ZAŠTITU I NAKNADU)**

KAO I ZAKLJUČIVANJEM TZV. SOL OSIGURANJA (SHIP OWNERS LIABILITY – ODGOVORNOST BRODOVLASNIKA). OVIM SE OSIGURANJEM POKRIVA ODGOVORNOST BRODARA ZA ŠTETE NA ROBI KOJA SE PREVOZI NA PALUBI BRODA S POTPALUBNOM TERETNICOM, KAO I ZA ŠTETE NASTALE NAKON SKRETANJA BRODA S UOBIČAJENOG ILI UGOVORENOG PRAVCA PUTA.

DANAS SE REDOVITO OSIGURAVA I ODGOVORNOST BRODOGRADILIŠTA ZA ŠTETE TREĆIM OSOBAMA U SVEZI S IZGRADNJOM ILI POPRAVKOM BRODOVA.

I VLASNIK ROBE MOŽE BITI ODGOVORAN ZA ŠTETE TREĆIM OSOBAMA, NAROČITO KADA SE ROBA PREVOZI U NEODGOVARAJUĆOJ AMBALAŽI, PA USLIJED TOGA DOĐE DO ZAGAĐENJA DRUGE ROBE ILI BRODA, ILI DO KONTAMINACIJE OKOLINE.

8) **TROŠKOVI ODREĐIVANJA I LIKVIDACIJE ŠTETE.** REDOVITO SE NADOKNAĐUJU IZ OSIGURANJA, AKO SU BILI POTREBNI I AKO JE ŠTETA NA KOJU SE ODOSE POKRIVENA OSIGURANJEM. TROŠKOVI ODREĐIVANJA ŠTETA OBUHVAĆAJU I TROŠKOVE PROCJENE ŠTETE KAO I TROŠKOVE PRODAJE OŠTEĆENOG PREDMETA KOJA JE IZVRŠENA DA SE USTANOVI VISINA ŠTETE.

9) **ŠTETE ISKLJUČENE IZ OSIGURANJA.** ŠTETE ISKLJUČENE IZ OSIGURANJA MOGU BITI: **PROPISANE I UGOVORENE.**

ŠTETE ISKLJUČENE IZ OSIGURANJA U PRAVILU NISU NADOKNADIVE OSIGURANJEM, NEOVISNO O TOME DA LI SU IZRAVNA ILI NEIZRAVNA POSLJEDICA ISKLJUČENIH RIZIKA. NAPRIMJER, AKO USLIJED OSTVARENJA RATNOG RIZIKA – OŠTEĆENJA BRODA GRANATOM – DOĐE DO NASUKANJA.

(1) **ZAKONSKA ISKLJUČENJA ŠTETE IZ OSIGURANJA.** ŠTETE ISKLJUČENE IZ OSIGURANJA NA TEMELJU VRIJEDEĆIH PROPISA JESU:

1° ŠTETE NASTALE IZRAVNO ILI NEIZRAVNO ZBOG NAMJERNOG POSTUPKA OSIGURANIKA.

2° OSIM AKO SE POSEBNO NE UGOVORI, ŠTETE NASTALE IZRAVNO ILI NEIZRAVNO USLIJED

- KRAJNJE NEPAŽNJE OSIGURANIKA,
- NAMJERNOG POSTUPKA ILI KRAJNJE NEPAŽNJE OSOBA ZA POSTUPKE KOJIH, PREMA SAMOM ZAKONU, ODGOVARA OSIGURANIK,

- **NASTUPANJE RATNIH I POLITIČKIH RIZIKA**

3° ŠTETE NASTALE ZBOG MANA ILI PRIRODNIH SVOJSTAVA ROBE, OSIM AKO NIJE DRUKČIJE UGOVORENO.

IZ OSIGURANJA SU ISKLJUČENE JOŠ I OVE ŠTETE:

- KOD OSIGURANJA BRODA NA VRIJEME ILI NA PUTOVANJE, ŠTETE NASTALE IZRAVNO ILI NEIZRAVNO ZBOG MANA ILI NESPOSObNOSTI BRODA ZA PLOVIDBU, AKO JE OSIGURANIK ZA TE MANE ILI NESPOSObNOSTI BRODA ZNAO ILI MOGAO ZNATI

- KOD OSIGURANJA BRODA NA VRIJEME, I ŠTETE NASTALE IZRAVNO ILI NEIZRAVNO ZBOG RIZIKA OSTVARENIH IZVAN GRANICA PLOVIDBE, PREDVIĐENIH U UGOVORU O OSIGURANJU.

- KOD OSIGURANJA ROBE, ŠTETE NASTALE ZBOG MANA ILI PROIZVODNIH SVOJSTAVA ROBE I KADA JE DO ŠTETE DOŠLO USLIJED ZAKAŠNJENJA PRIJEVOZNOG SREDSTAVA NASTALOG ZBOG OSIGURANOG RIZIKA.

(2) **UGOVORENO ISKLJUČENJE ŠTETA IZ OSIGURANJA.** UGOVOROM SE MOGU ISKLJUČITI IZ OSIGURANJA I ONE ŠTETE KOJE SU ZAKONOM INAČE POKRIVENE. ISTO TAKO UGOVOROM SE MOGU OSIGURATI I ONE ŠTETE KOJE SU ZAKONOM ISKLJUČENE IZ OSIGURANJA.

UGOVORNO ISKLJUČENJE POJEDINIŠ ŠTETA IZ OSIGURANJA MOŽE SE UREDITI NA DVA OSNOVNA NAČINA, I TO:

1° UGOVARANJEM ODREĐENE UGOVORNE KLAUZULE KOJA SADRŽI I ODREDBE O ŠTETAMA ISKLJUČENIM IZ OSIGURANJA (NA PRIMJER, UGOVARANJE INSTITUTSKIH KLAUZULA ZA OSIGURANJE ROBE).

2° POJEDINAČNIM NAVOĐENJEM RIZIKA U UGOVORU, ODNOSNO ŠTETA ISKLJUČENIH IZ OSIGURANJA.

10) **OGRANIČENJE ODGOVORNOSTI OSIGURATELJA ZA ŠTETU.** ODGOVORNOST OSIGURATELJA ZA ŠTETE NASTALE USLIJED OSIGURANIH RIZIKA, KOJE BI PREMA TOME BILE POKRIVENE OSIGURANJEM, U PRAKSI SE ČESTO OGRANIČAVA I SMANJUJE PUTEM FRANŠIZE ILI SAMOPRIDRŽAJA.

11) **FRANŠIZA.** U OSIGURANJU SE ČESTO UGOVARA PRIMJENA FRANŠIZE. ISKUSTVO POKAZUJE DA SE DOGAĐAJU MANJE, A PONEKAD I NEIZBJEŽNE ŠTETE, KOJE U ODREĐENOM SMISLU PREDSTAVLJAJU REDOVITE GUBITKE. U SUŠTINI FRANŠIZA PREDSTAVLJA OGRANIČENJE, ODNOSNO SMANJENJE OPSEGA POKRIĆA OSIGURATELJA.

OSIM REDOVITOG GUBITKA KOJI NASTAJE, FRANŠIZA SE UVODI I DA SE IZBJEGNE LIKVIDACIJA MANJIH ILI SITNIJIH ŠTETA, TE DA SE OSIGURANIK MATERIJALNO ZAINTERESIRA ZA DOBRO GOSPODARENJE ROBOM ILI OSIGURANIM PREDMETOM.

DANAS SE NAJVIŠE KORISTI ODBITNA, A VRLO RIJETKO INTEGRALNA FRANŠIZA.

12) **SAMOPRIDRŽAJ.** KOD OSIGURANJA BRODOVA PONEKAD SE PREDVIĐA DA JEDAN DIO RIZIKA, PA PREMA TOME I ODGOVARAJUĆI DIO ŠTETE SNOSI SAMO OSIGURANIK. TO JE TZV. SAMOPRIDRŽAJ. SAMOPRIDRŽAJ SE ODREĐUJE U POSTOTKU OD ŠTETE, DA OSIGURANIK BUDE IZRAVNO ZAINTERESIRAN DA NE DOĐE DO ŠTETE.

4.6. DOKUMENTACIJA ODŠTETNOG ZAHTJEVA

NA OSIGURANIKU JE TERET DOKAZA PRAVNO RELEVANTNIH ČINJENICA IZ KOJIH PROIZLAZI NJEGOVO PRAVO NA OSIGURANINU,

ON JE DUŽAN DOKAZATI: 1) SVOJSTVO OSIGURANIKA, 2) DA SE OSTVARIO OSIGURANI SLUČAJ, TJ. DA JE ŠTETA NASTALA ZA TRAJANJA OSIGURANJA, TE DA JE POSLJEDICA OSIGURANIH RIZIKA, 3) VISINU ŠTETE.

KAO OSNOVNO DOKAZANO SREDSTVO SLUŽI DOKUMENTACIJA.

POSTOJI ŠIROKA LISTA TAKVIH DOKAZA – ISPRAVA. U POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA NA NAKNADU IZ OSIGURANJA MOGU SE DOKAZIVATI:

1. POSTOJANJE I SADRŽAJ UGOVORA O OSIGURANJU (UGOVOR ILI ISPRAVA O SKLOPLJENOM UGOVORU – POLICA, CERTIFIKAT, POTVRDA.)
2. POSTOJANJE I SADRŽAJ UGOVORA O PRIJEVOZU (ISPRAVA O UGOVORU, PRIJEVOZNA ISPRAVA, ČASNIČKA POTVRDA, INTERCHARGE RECEIPT).
3. KOLIČINA I STANJE ROBE PRI PREDAJI NA PRIJEVOZ (ISKAZ KOLIČINA KOD UKRCAJA ILI PRI PREDAJI VOZARU, IZVJEŠTAJ O PREGLEDU ROBE PRIJE PRIJEVOZA, CERTIFIKAT O ZDRAVSTVENOM STANJU ROBE I DRUGIM OKOLNOSTIMA, KOPIJA JAMČEVNOG PISMA KOJE JE IZDAO KRCATELJ U ZAMJENU ZA ČISTU TERETNICU).
4. OKOLNOSTI O ODVIJANJU PRIJEVOZA (IZVOD IZ BRODSKOG DNEVNIKA, PRIJAVA POMORSKE NEZGODE).

5. UZROK, NARAV I VISINA ŠTETE (IZVJEŠTAJ O PREGLEDU ŠTETE – SURVEY REPORT, CERTIFIKAT O KONTROLI ROBE – SUPERINTENDENCE REPORT, KOMISIJSKI ZAPISNIK, PROCJENA ŠTETE OD STRANE STRUČNE OSOBE ILI VJEŠTAKA, SUDSKO UTVRĐIVANJE DOKAZA, SLUŽBENA DOKUMENTACIJA IZ UGOVORA O PRIJEVOZU O ISKRCAJU I PREDAJI TERETA, ŽELJEZNIČKI ZAPISNIK O IZVIĐANJU, RAČUN ZA PRODANU OŠTEĆENU ROBU, RAČUN ZA TROŠKOVE PREBIRANJA, SORTIRANJA ILI PREPAKIRANJA ROBE, RAČUN ZA TROŠKOVE REKONDICIONIRANJA ROBE, CERTIFIKAT O UNIŠTENJU ROBE PO NAREDBI VLASTI, RAČUN ZA TROŠKOVE PREGLEDA ROBE I EVENTUALNO DRUGE TROŠKOVE, ISKAZ TROŠKOVA OSIGURANIKA O SPAŠAVANJU ROBE, TZV. “SUE AND LABOUR” TROŠKOVI).
6. VRIJEDNOST ROBE (TRGOVAČKA FAKTURA, PROCJENA VRIJEDNOSTI OD STRANE STRUČNE OSOBE).
7. ŠTETA ZAJEDNIČKE HAVARIJE (PRIZNANICA O POLOGU, KOPIJA DIOBENE OSNOVE – DISPAŠE ILI IZVOD IZ DISPAŠE KOJI SE ODNOSI NA OSIGURANI INTERES).
8. KOLIČINA I STANJE ROBE PRIMLJENE OD VOZARA, DOKAZI O OČUVANJU PRAVA SUBROGACIJE OSIGURATELJA (PROTEST VOZARU, SKLADIŠTARU I DR., ZAPISNIK S VOZAROM KORESPODENCIJA S VOZAROM).

TIPIČNE I NAJVAŽNIJE ISPRAVE KOJIMA SE REDOVITO DOKAZUJE OSNOVANOST ODŠTETNOG ZAHTJEVA IZ OSIGURANJA JESU: ORIGINAL POLICE OSIGURANJA, IZVJEŠTAJ O PREGLEDU ŠTETE, PRIJEVOZNA ISPRAVA, TRGOVAČKA FAKTURA I KORESPODENCIJA I ZAPISNICI S VOZAROM. OSIM TIH ISPRAVA, OSIGURANIK JE DUŽAN DOSTAVITI OSIGURATELJU I ISPRAVU O CESIJI (FORM OF SUBROGATION) KADA JE TO PRIJEKO POTREBNO RADI OSTVARIVANJA NJEGOVA PRAVA SUBROGACIJE.

POLICA OSIGURANJA. U FAZI OSTVARIVANJA PRAVA IZ OSIGURANJA POLICA OSIGURANJA, KAO ŠTO JE NAVEDENO, REDOVITO SE JAVLJA U FUNKCIJI OSNOVNOG DOKAZA: 1) O POSTOJANJU UGOVORA I O ELEMENTIMA NJEGOVOG SADRŽAJA, 2) O POSTOJANJU OVLAŠTENJA NA OSTVARIVANJE PRAVA IZ OSIGURANJA.

IZVJEŠTAJ O PREGLEDU ŠTETE (SURVEY REPORT). U ODNOSIMA IZ OSIGURANJA ROBE GUBITAK ILI OŠTEĆENJE ROBE UOBIČAJENO SE ODREĐUJE PREGLEDOM OD STRANE STRUČNE OSOBE KOJA O NALAZU ISPOSTAVLJA – “IZVJEŠTAJ O PREGLEDU”. ZATO JE UOBIČAJENO DA OSIGURATELJ U POLICU OSIGURANJA UNOSI POSEBNU UGOVORNU ODREDBU

I NAPOMENU OSIGURANIKU DA SE U SLUČAJU ŠTETE OBRATI ODREĐENOJ OSOBI RADI UTVRĐIVANJA ŠTETE. TE OSOBE MOGU BITI: 1) OSOBE OSIGURATELJA – HAVARIJSKI KOMESARI, 2) SAMOSTALNI PODUZETNICI – SPECIJALIZIRANA PODUZEĆA ILI FIZIČKE OSOBE – VJEŠTACI, STRUČNE OSOBE. LLOYD'S ZA POTREBE ODREĐIVANJA I LIKVIDACIJE ŠTETA, KAO I ZA PRIBAVLJANJE INFORMACIJA IZ POMORSTVA ZA SVOJ LLOYD'S INTELLIGENCE DEPARTMENT, IMA PO SVIJETU ŠIROKU MREŽU SVOJIH ZASTUPNIKA – LLOYD'S AGENTS.

CERTIFIKAT O KONTROLI ROBE. U FUNKCIJI PISMENOG DOKAZA O ŠTETI JAVLJA SE I CERTIFIKAT O KONTROLI ROBE (SUPERINTENDENCE REPORT). U REALIZACIJI UGOVORA O KUPOPRODAJI CERTIFIKATOM O KONTROLI ODREĐUJE SE KVALITETA I KVANTITETA OBJEKTA KUPOPRODAJE.

RAČUN ZA PRODANU ROBU. RAČUN (FAKTURA) JE OBVEZNI SASTOJAK DOKUMENTACIJE ODŠTETNOG ZAHTJEVA IZ VIŠE RAZLOGA. OSIM ŠTO SE POMOĆU OPISA ROBE U RAČUNU ODREĐUJE IDENTITET OSIGURANE ROBE, SADRŽAJ JE RAČUNA S OBZIROM NA KOLIČINU I CIJENU, OSNOVA ZA ODREĐIVANJE VISINE ŠTETE, NAROČITO KOD DJELOMIČNOG GUBITKA.

SLIJEDEĆA JE VRLO ZNAČAJNA FUNKCIJA TRGOVAČKOG RAČUNA DA SE IZ NJEGOVA SADRŽAJA MOŽE ODREDITI O KOJEM JE OBLIKU KUPOPRODAJE RIJEČ. RAČUN SADRŽI I OZNAKU TRGOVAČKOG TERMINA (TRANSPORTNE KLAUZULE) PREMA KOJEMU SE RAVNAJU DUŽNOSTI I OBVEZE STRANAKA. DRUGIM RIJEČIMA RADI LI SE O KUPOPRODAJI FOB, CIF, FCA I DR.

PRIJEVOZNE ISPRAVE. POD OVIM SE POJMOM OPĆENITO PODRAZUMIJEVA ISPRAVA KOJU ISPOSTAVLJA VOZAR PRILIKOM PREUZIMANJA ROBE NA PRIJEVOZ, A IMA DVIJE OSNOVNE FUNKCIJE: 1) PREDSTAVLJA PRIZNANICU VOZARA O PREUZIMANJU NA PRIJEVOZ ROBE NAVEDENE U ISPRAVI, 2) SLUŽI ZA REGULIRANJE ODNOSA STRANAKA IZ PRIJEVOZNOG POSLA.

KAO PRIJEVOZNE ISPRAVE PREMA GRANAMA PROMETA JAVLJAJU SE:

- ZA POMORSKI PRIJEVOZ – TERETNICA
- ZA PRIJEVOZ U UNUTRAŠNJOJ PLOVIDBI – TERETNICA ILI TERETNI LIST,
- ZA KOPNENI I ZRAČNI PRIJEVOZ – TERETNI LIST,
- ZA MULTIMODALNI PRIJEVOZ – ISPRAVA ZA MULTIMODALNI PRIJEVOZ ILI TERETNICA ZA MULTIMODALNI PRIJEVOZ.

BITNA RAZLIKA IZMEĐU TERETNICE I TOVARNOG LISTA OGLEDA SE U TOME ŠTO JE TERETNICA VRIJEDNOSNI PAPIR, A TOVARNI LIST TO NIJE.

ZAPISNICI I PREPISKE S VOZAROM. ODŠTETNI ZAHTJEV IZ KARGO OSIGURANJA REDOVITO SADRŽI I ISPRAVE KOJIMA SE UGLAVLJUJE STANJE I KOLIČINA TERETA PRILIKOM NJEGOVA PREUZIMANJA OD VOZARA.

ISPRAVA O CESIJI. PREMA INSTITUTU SUBROGACIJE, ISPLATOM NAKNADE IZ OSIGURANJA OSIGURATELJ STUPA U SVA PRAVA OSIGURANIKA PREMA TREĆIM OSOBAMA ODGOVORNIM ZA ŠTETU NA TEMELJU SAMOG ZAKONA.

DUŽNOSTI OSIGURANIKA. OPĆA JE DUŽNOST OSIGURANIKA DA OSIGURATELJU PRUŽI PUNU POMOĆ U OSTVARIVANJU NJEGOVIH PRAVA PREMA TREĆIM OSOBAMA. S TIM U SVEZI VALJA VODITI RAČUNA DA ŠTETNIK IMA PRAVO OD OSIGURATELJA ZAHTIJEVATI DA MU PRUŽI DOKAZ O SVOJOJ AKTIVNOJ LEGITIMACIJI.

5. OSIGURANJE ROBE U PRIJEVOZU MOREM

OSIGURANJE ROBE U PRIJEVOZU MOREM DANAS IMA IZUZETNO ZNAČENJE, JER SE NAJVEĆI DIO MEĐUNARODNE TRGOVINE ODVIJA POMORSKIM PRIJEVOZOM. STOGA SU POSEBNO OBRAĐENI: 1) OPĆI POJMOVI O OSIGURANJU ROBE U POMORSKOM PRIJEVOZU, 2) LLOYDOVA S.G. POLICA, 3) NOVA POMORSKA POLICA S PRIPADAJUĆIM INSTITUTSKIM KLAUZULAMA I 4) MEĐUNARODNI UNCTAD-OVI UVJETI ZA OSIGURANJE ROBE.

5.1. OPĆENITO O OSIGURANJU ROBE U POMORSKOM PRIJEVOZU

DO PRIJE DESETAK GODINA MEĐUNARODNI POMORSKI KARGO KOD NAS SE REDOVITO OSIGURAVAO ILI PO ENGLJSKOJ S.G. (LLOYDOVOJ) POMORSKOJ POLICI KOJOJ SU SE DODAVALI ORIGINALNI ENGLJSKI UVJETI OSIGURANJA (POSEBNO KOD IZVOZA ROBE), ILI PO POMORSKIM POLICAMA NA HRVATSKOM JEZIKU.

SADA SE U HRVATSKOJ PRIMJENJUJE NAŠA NOVA POMORSKA POLICA NA ENGLJSKOM ILI HRVATSKOM JEZIKU, UZ KOJU SE PRIMJENJUJU UVJETI, KOJI SE ZNATNO RAZLIKUJE OD ODREĐENIH LLOYDOVE POLICE I RANIJIH ENGLJSKIH UVJETA ZA OSIGURANJE ROBE. NAŠA NOVA POMORSKA POLICA SLIČNA JE NOVOJ ENGLJSKOJ POMORSKOJ POLICI (NEW MARINE POLICY).

PORED LLOYDOVE S.G. I NOVE POMORSKE POLICE DANAS POSTOJE I TZV. UNCTD-OVI UVJETI ZA OSIGURANJE ROBE I BRODA. TE JE UVJETE IZRADIO POSEBAN STRUČNI TIM EKSPERTATA U OKVIRU UNCTAD-A DA SE PRUŽI OSIGURANICIMA MOGUĆNOST OSIGURANJA KOJA BI BILA NEZAVISNA OD PRAVNOG SUSTAVA JEDNE ODREĐENE ZEMLJE.

5.2. LLOYDOVA S.G. POLICA

TEKST TIPSKEG FORMULARA LLOYDOVE S.G. POLICE DATIRA IZ POČETKA XVII. STOLJEĆA, A DANAS SE RJEDE KORISTI GOTOVO BEZ IKAKVIH IZMJENA. TAJ TEKST SADRŽI VIŠE ARHAIČNIH IZRAZA I ODREĐENJA.

KARAKTERISTIKA TEKSTA LLOYDOE POLICE OGLEDA SE U TOME ŠTO SLUŽI KAKO ZA OSIGURANJE BRODOVA, TAKO I ZA OSIGURANJE ROBE I ŠTO SADRŽI ODREDBE O POKRIĆU POMORSKIH RIZIKA.

U PRAKSI NAŠIH OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA UZ LLOYDOVU S.G. POLICIJU DODAVALE SU SE DOPUNSKE KLAUZULE I ODREDBE KOJE SU BILE UOBIČAJENE NA LONDONSKOM TRŽIŠTU I IZRAĐIVAO IH JE INSTITUTE OF LONDON UNDERWRITERS. OVDJE SU UGLAVNOM KORIŠTENE:

- OPĆE KLAUZULE ZA POMORSKE RIZIKE,
- SPECIJALNE KLAUZULE ZA OSIGURANJE ODREĐENE ROBE (KLAUZULA ZA DRVO, ŽITO, STOKU I SL.)
- KLAUZULE ZA ODREĐENE DOPUNSKE RIZIKE (ZA RIZIK KRAĐE I NEISPORUKE, LOM STROJEVA I SL.) I
- KLAUZULE ZA RATNE I POLITIČKE RIZIKE

REVIZIJOM INSTITUTSKIH KLAUZULA OD 1982. UVEDENE SU U PRAKSU NOVE INSTITUTSKE KLAUZULE ZA OSIGURANJE A, B I C.

5.3. NOVA POMORSKA POLICA

ZA RAZLIKU OD LLOYDOVE S.G. POLICE DANAŠNJI FORMULAR NOVE POMORSKE POLICE USTVARI JE BIJANKO POLICA KOJA OSIM ODREDBE O PRUŽANJU OSIGURANJA I ELEMENATA UGOVORA NE SADRŽI NIKAKVE DRUGE ODREDBE KOJIMA BI SE REGULIRALA PRAVA I OBVEZE STRANAKA.

ODREDBE KOJIMA SE PRECIZIRAJU ŠIRINA POKRIĆA, TRAJANJE OSIGURANJA I SL. NALAZE SE U POSEBNIM NOVIM KLAUZULAMA INSTITUTA KOJE SE DODAJU POLICI OSIGURANJA (ILI SE NA NJIH POZIVA ŠTO JE ČEŠĆI SLUČAJ) I U TOM SU POGLEDU POTPUNO DOVOLJNE I NEZAVISNE OD DRUGIH KLAUZULA, PA ČAK I OD ENGLESKOG ZAKONA O POMORSKOM OSIGURANJU.

KAO I KOD PRIJAŠNJE LLOYDOVE POLICE ZA OSIGURANJE ROBE I KOD NOVE POMORSKE POLICE POSTOJI PET OSNOVNIH KOMPLETA KLAUZULA INSTITUTA. TO SU TRI KOMPLETA ZA OSIGURANJE POMORSKIH RIZIKA KOJI SU OZNAČENI SLOVIMA A, B I C, KOMPLET ZA OSIGURANJE RATNIH RIZIKA I KOMPLET ZA OSIGURANJE RIZIKA ŠTRAJKA.

5.3.1. INSTITUTSKE KLAUZULE ZA OSIGURANJE ROBE – KLAUZULA A

TIM KOMPLETOM KLAUZULA ROBA JE POKRIVENA PROTIV SVIH RIZIKA GUBITAKA I OŠTEĆENJA OSIGURANOG PREDMETA S IZUZETKOM ŠTETA KOJE SU POSEBNIM KLAUZULAMA ISKLJUČENE IZ OSIGURANJA. POKRIVENI SU KAKO OSNOVNI RIZICI (PROMETNE NEZGODE, ELEMENTARNE NEPOGODE, POŽAR, EKSPLOZIJA I RAZBOJNIŠTVO), TAKO I SVI DOPUNSKI RIZICI KOJIMA JE ROBA IZLOŽENA ZA VRIJEME TRANSPORTA BRODOVIMA ILI DRUGIM PRIJEVOZNIIM SREDSTVIMA (KRAĐA I NEISPORUKA, RAZNI MANIPULATIVNI RIZICI, BRODSKO ZNOJENJE, KONTAKT S DRUGOM ROBOM, HRĐA USLIJED VANJSKOG UZROKA, POKISNUĆE I SL.)

POSEBNIM KLAUZULAMA U TOM KOMPLETU IZ OSIGURANJA SU IZRIČITO ISKLJUČENE:

- ŠTETE KOJE SE MOGU PRIPISATI NAMJERNOM POSTUPKU OSIGURANIKA.
- ŠTETE NASTALE USLIJED MANA ILI PRIRODNIH SVOJSTAVA OSIGURANIE ROBE.
- ŠTETE USLIJED ZAKAŠNJENJA PRIJEVOZNOG SREDSTVA PA I U SLUČAJU DA JE DO ZAKAŠNJENJA DOŠLO ZBOG OSIGURANIH RIZIKA.
- ŠTETE NASTALE ZBOG INSOLVENTNOSTI ILI NEIZVRŠENJA FINACIJSKIH OBVEZA BRODARA ILI ČARTERERA BRODA.
- ŠTETE NASTALE ZBOG UPORABE NUKLEARNOG ORUŽJA ZA VRIJEME MIRA.
- ŠTETE NASTALE USLIJED NESPOSOBNOSTI BRODA ZA PLOVIDBU ILI USLIJED NEPRIKLADNOSTI BILO KOJEG PRIJEVOZNOG SREDSTVA ILI KONTEJNERA ZA SIGURAN PRIJEVOZ OSIGURANOG PREDMETA, AKO SU OSIGURANIK ILI OSOBE U NJEGOVOJ SLUŽBI ZNALI ZA TO PRILIKOM UKRCAJA TERETA.
- ŠTETE NASTALE USLIJED RATNIH ILI POLITIČKIH RIZIKA UKLJUČUJUĆI OVDJE I RIZIK ŠTRAJKA.

PO OVIM KLAUZULAMA OSIGURANJE TRAJE OD “SKLADIŠTA DO SKLADIŠTA”, TJ. OD TRENUTKA KADA ROBA NAPUSTI SKLADIŠTE POŠILJATELJA PA DOK NE STIGNE U SKLADIŠTE PRIMATELJA ILI KOJE DRUGO KRAJNJE SKLADIŠTE NA ODREDIŠTU S TIM DA OSIGURANJE TRAJE NAJVIŠE 60 DANA NAKON ISKRCAJA ROBE S BRODA U ODREDIŠNOJ LUCI.

5.3.2. INSTITUTSKE KLAUZULE ZA OSIGURANJE ROBE – KLAUZULE C

TAJ KOMPLET KLAUZULA PRUŽA U USPOREDBI S KLAUZULAMA “A” I “B” UŽE POKRIĆE, I TO KAKO U POGLEDU RIZIKA KOJI SU POKRIVENI OSIGURANJEM, TAKO I U POGLEDU ISKLJUČENIH ŠTETA.

PO KOMPLETU KLAUZULA “C” POKRIVENE SU DVIJE SKUPINE RIZIKA:

PRVA SKUPINA OBUHVAĆA OVE RIZIKE: POŽAR I EKSPLOZIJE, NASUKANJE, POTONUĆE I PREVRNUĆE BRODA, PREVRNUĆE I ISKLIZUNUĆE KOPNENOG PRIJEVOZNOG SREDSTVA, SUDAR ILI DODIR BRODA ILI DRUGOG PRIJEVOZNOG SREDSTVA S NEKIM VANJSKIM PREDMETOM, TE ISKRCAJ TERETA U LUCI SKLONIŠTA.

DRUGA SKUPINA OBUHVAĆA OVE RIZIKE: ŠTETE USLIJED AKTA ZAJEDNIČKE HAVARIJE I BACANJE ROBE U MORE.

5.3.3. INSTITUTSKE KLAUZULE ZA OSIGURANJE ROBE – KLAUZULA B

KOMPLET KLAUZULA B ODGOVARA U POTPUNOSTI KOMPLETU KLAUZULA C S TIM ŠTO KOMPLET B PRUŽA NEŠTO ŠIRE POKRIĆE OD KOMPLETA C.

PORED RIZIKA NAVEDENIH U KOMPLETU KLAUZULA C U KOMPLETU KLAUZULA B PRUŽA SE POKRIĆE JOŠ ZA SLIJEDEĆE RIZIKE:

- POTRES, VULKANSKE ERUPCIJE, UDAR GROMA,
- OTPLAVLJIVANJE ROBE S PALUBE BRODA,
- PRODOR MORSKE ILI RIJEČNE VODE U BROD, BRODICU, DRUGO PRIJEVOZNO SREDSTVO, KONTEJNERE, ILI MJESTO GDJE JE ROBA USKLADIŠTENA,
- POTPUNI GUBITAK KOLETA PRILIKOM UKRCAJA ILI ISKRCAJA S BRODA ILI BRODICE.

5.3.4. INSTITUTSKE KLAUZULE ZA OSIGURANJE ROBE OD RATNIH RIZIKA

TIM SE KLAUZULAMA OSIGURAVAJU TRI GRUPE RIZIKA. TO SU GUBICI I OŠTEĆENJA OSIGURANE ROBE NASTALI USLIJED:

- RATA, GRAĐANSKOG RATA, REVOLUCIJE, POBUNE, USTANKA ILI GRAĐANSKIH BORBI KOJE USLIJED TOGA NASTANU, ILI USLIJED BILO KAKVOG NEPRIJATELJSKOG AKTA OD STRANE JEDNE ILI PROTIV JEDNE ZARAĆENE SILE.
- ZAROBLJAVANJE, ZAPLJENE, UZAPĆENJA, OGRANIČENJA ILI ZADRŽAVANJA I POSLJEDICA TIH AKATA KAO I POKUŠAJA DA SE ONI IZVRŠE AKO SU NASTALI USLIJED OSTVARENJA NEKOG OD RIZIKA IZ PRVE GRUPE.
- NAPUŠTENIH MINA, TORPEDA, BOMBI ILI DRUGOG NAPUŠTENOG RATNOG ORUŽJA.

U POGLEDU TRAJANJA OSIGURANJA POSTOJI BITNA RAZLIKA IZMEĐU KLAUZULA ZA RATNE I POMORSKE RIZIKE. DOK SE PO KLAUZULAMA ZA POMORSKE RIZIKE ROBA OSIGURAVA OD SKLADIŠTA DO SKLADIŠTA, DOTLE SE PO KLAUZULAMA ZA RATNE RIZIKE OSIGURANJE PRUŽA SAMO ZA VRIJEME DOK SE ROBA NALAZI NA BRODU.

5.3.5. INSTITUTSKE KLAUZULE ZA OSIGURANJE RIZIKA ŠTRAJKA

TIM KOMPLETOM POKRIVENI SU GUBICI I OŠTEĆENJA OSIGURANOG PREDMETA KOJE SU PROUZROKOVALI:

- ŠTRAJKAŠI, RADNICI OTPUŠTENI S POSLA ILI OSOBE KOJE SUDJELUJU U RADNIČKIM NEREDIMA, NASILJIMA ILI GRAĐANSKIM NEMIRIMA,
- TERORISTI, ILI OSOBE KOJE SU DJELOVALE IZ POLITIČKOG RAZLOGA.

OSIGURANJEM SU POKRIVENE SAMO IZRAVNE ŠTETE NA OSIGURANOJ ROBI, A NE I NEIZRAVNE, KOMERCIJALNE ŠTETE KOJE BI OSIGURANIK MOŽDA PRETRPIO USLIJED ŠTRAJKA.

5.4. MEĐUNARODNI UNCTAD-OVI UVJETI ZA OSIGURANJE ROBE

SLIČNO KAO I NOVI ENGLLESKI UVJETI ZA OSIGURANJE ROBE PROTIV POMORSKIH RIZIKA (A, B I C) **MEĐUNARODNI UNCTAD-OVI UVJETI ZA OSIGURANJE ROBE** POSTOJE TAKOĐER U TRI VARIJANTE KOJE SE MEĐUSOBNO RAZLIKUJU SAMO PO ŠIRINI POKRIĆA, TJ. PO OSIGURANIM RIZICIMA I U MANJOJ MJERI PO ISKLJUČENIM ŠTETAMA.

NAJŠIRE SE POKRIĆE PRUŽA PO KOMPLETU KLAUZULA **POKRIĆE PROTIV SVIH RIZIKA** (ALL RISKS COVER).

NAJUŽE POKRIĆE PRUŽA SE PO KOMPLETU KLAUZULA **OGRANIČENO POKRIĆE** (RESTRICTED COVER).

NEŠTO ŠIRE POKRIĆE PRUŽA SE PO KOMPLETU KOJI NOSI NAZIV **SREDNJE POKRIĆE** (INTERMEDIATE COVER). TIME SU USTVARI OSIGURANI SVI ONI RIZICI KOJI SU POKRIVENI I PO KOMPLETU KLAUZULA B.

6. OSIGURANJE ROBE U PRIJEVOZU KOPNOM, ZRAKOM I POŠTOM

6.1. UVJETI ZA OSIGURANJE ROBE U IZVOZU

U HRVATSKOJ PRAKSI PRI OSIGURANJU ROBE U IZVOZU KOPNOM, ZRAKOM I POŠTOM PRIMJENJUJU SE NAJČEŠĆE UVJETI POZNATI POD ENGLISKIM NAZIVOM **TERMS & CONDITIONS FOR THE INSURANCE OF GOODS IN TRANSIT** (ODREDBE I UVJETI ZA OSIGURANJE ROBE U PRIJEVOZU).

PO ŠIRINI POKRIĆA RAZLIKUJE SE:

- 1) **OSIGURANJE PROTIV SVIH RIZIKA.** OSIGURANJEM SU POKRIVENI OSNOVNI RIZICI I DOPUNSKI RIZICI, S TIM DA SU IZ OSIGURANJA ISKLJUČENE SAMO ŠTETE KOJE NASTANU KAO IZRAVNA POSLJEDICA PRIRODNIH SVOJSTVA ILI MANE ROBE, ZATIM ŠTETE NASTALE KAO POSLJEDICA ODUGOVLAČENJA U PUTOVANJU, ŠTETE NASTALE USLIJED RATNIH I POLITIČKIH RIZIKA, KAO I ŠTETE NASTALE USLIJED NAMJERNOG POSTUPKA ILI KRAJNJE NEPAŽNJE OSIGURANIKA ILI OSOBA U NJEGOVOJ SLUŽBI.

UVJETI OSIGURANJA PREDVIĐAJU DA OSIGURANJE TRAJE OD TRENUTKA KADA ROBA NAPUSTI SKLADIŠTE POŠILJATELJA U MJESTU NAZNAČENOM U POLICI OSIGURANJA DO TRENUTKA PRISPIJEĆA U SKLADIŠTE PRIMATELJA U MJESTU NAZNAČENOM U POLICI, ALI NAJDUŽE SEDAM DANA NAKON ŠTO ROBA STIGNE NA ODREDIŠNO MJESTO.

- 2) **OSIGURANJE PO UŽEM POKRIĆU.** OSIGURANJEM SU POKRIVENI SAMO OSNOVNI RIZICI (PROMETNE NEZGODE, ELEMENTARNE NEPOGODE, POŽAR I EKSPLOZIJA), KAO I NEKI DOPUNSKI RIZICI (KRAĐE I NEISPORUKE CIJELIH KOLETA), S TIM DA SU IZ OSIGURANJA ISKLJUČENE ŠTETE USLIJED LEDA, I OSTALIH RIZIKA ZIME.

6.2. UVJETI ZA OSIGURANJE ROBA U UVOZU

OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA U HRVATSKOJ PRIMJENJUJU UVJETE ZA OSIGURANJE NA HRVATSKOM JEZIKU KOJI ODGOVARAJU PRILIKAMA A

PRIMJENJUJU SE I KOD OSIGURANJA ROBE U IZVOZU. NA TAJ SE NAČIN OMOGUĆAVA OSIGURANIKU DA SAM BIRA ŠIRINU POKRIĆA ZA ROBU KOJU ŽELI OSIGURATI.

POSEBNOM ODREDBOM NAVODE SE ŠTETE KOJE SU REDOVITO ISKLJUČENE IZ OSIGURANJA. MEĐUTIM, SVE SE TE ŠTETE MOGU IPAK OSIGURATI UZ PLAĆANJE DOPUNSKE PREMIJE OSIGURANJA S IZUZETKOM ŠTETA KOJE SU NASTALE NEIZRAVNO ILI IZRAVNO USLIJED NAMJERNOG POSTUPKA OSIGURANIKA.

PREMA **OPĆIM UVJETIMA** OSIGURANA SVOTA OBUHVAĆA VRIJEDNOST ROBE, UVEĆANU ZA TROŠKOVE PRIJEVOZA, OSIGURANJA, CARINE, ŠPEDIČIJE I OSTALE TROŠKOVE U VEZI S PRIJEVOZOM I ISPORUKOM ROBE, KAO I OČEKIVANI DOBITAK KOJI SE KREĆE DO 20% VIŠE OD STVARNE VRIJEDNOSTI ROBE.

6.3. OSIGURANJE ROBE U DOMAĆEM TRANSPORTU

POD OSIGURANJEM ROBE U DOMAĆEM PRIJEVOZU PODRAZUMIJEVA SE OSIGURANJE PRIJEVOZA ROBE KOD KOJEG SE POLAZNO I ODREDIŠNO MJESTO NALAZI U GRANICAMA REPUBLIKE HRVATSKE.

OSIGURANJE ROBE ZAKLJUČUJE SE POJEDINAČNIM ILI OPĆIM UGOVORIMA O OSIGURANJU.

GENERALNE POLICE SU PISMENI UGOVOR O OSIGURANJU ROBE KOJI JE SASTAVLJEN U FORMI POLICE OSIGURANJA. GENERALNE POLICE SADRŽE SVE ELEMENTE UGOVORA O OSIGURANJU UKLJUČUJUĆI OVDJE NE SAMO OBVEZU OSIGURATELJA ZA NAKNADU ŠTETE NEGO I OBVEZU OSIGURANIKA DA PLATI PREMIJU ČIJA JE VISINA ODREĐENA U SAMOM UGOVORU. REDOVITO SE POTPISUJU I OD STRANE OSIGURATELJA I OSIGURANIKA.

GENERALNIM POLICAMA POKRIVENA JE SVA ROBA OSIGURANIKA KOJA SE PREVOZI TIJEKOM ODREĐENOG VREMENSKOG RAZDOBLJA, OBIČNO GODINE DANA. OSIGURANIK NIJE DUŽAN POSEBNO PRIJAVLJIVATI POJEDINE POŠILJKE, ŠTO U ZNATNOJ MJERI POJEDNOSTAVLJUJE POSTUPAK VOĐENJA OSIGURANJA PO TIM POLICAMA.

PO GENERALNIM POLICAMA ROBA JE OSIGURANA PROTIV SVIH TRANSPORTNIH RIZIKA, TJ. PROTIV SVIH OSNOVNIH I DOPUNSKIH RIZIKA.

PREMIJA OSIGURANJA OBRAČUNAVA SE NA OSNOVI PROMETA OSIGURANIKA, I TO NA JEDAN OD OVIH NAČINA:

- NA OSNOVI ZBIRA SVIH ULAZNIH I IZLAZNIH RAČUNA U TIJEKU ODREĐENOG VREMENSKOG RAZDOBLJA,
- NA OSNOVI ZBIRA SVIH IZLAZNIH, ILI
- NA OSNOVI ZBIRA SVIH ULAZNIH RAČUNA U TIJEKU ODREĐENOG VREMENSKOG RAZDOBLJA.

PRIJAVA SE PODATAKA ZA OBRAČUN PREMIJE OBAVLJA PERIODIČNO. OBIČNO SE PRIJAVE DAJU KVARTALNO, POLUGODIŠNJE I GODIŠNJE I PLAĆA AKONTACIJA PREMA PROŠLOGODIŠNJIM PODACIMA, S TIME DA SE KONAČNA PREMIJA OBRAČUNA NAKON DOSTAVE POLUGODIŠNJIH ODNOSNO GODIŠNJIH PODATAKA.

6.4. OSIGURANJE ODGOVORNOSTI PRIJEVOZNIKA ZA ŠTETE NA ROBI

OSIGURANJEM ROBE OSIGURAVAJU SE SAMO INTERESI OSIGURANIKA, TJ. VLASNIKA ROBE I DRUGIH OSOBA KOJI IMAJU INTERES NA ROBI. TIME PRIJEVOZNICI I DALJE OSTAJU ODGOVORNI ZA ŠTETE SUGLASNO ZAKONSKIM PROPISIMA I ODREDBAMA UGOVORA O PRIJEVOZU. ONI SU BEZ OBZIRA NA OSIGURANJE DUŽNI NADOKNADITI ŠTETU NA ROBI ZA KOJU SU ODGOVORNI I TO ILI IZRAVNO VLASNIKU ROBE ILI NJEGOVOM OSIGURATELJU, AKO JE OVAJ VLASNIKU ROBE DAO NAKNADU IZ UGOVORA O OSIGURANJU.

TU ODGOVORNOST PRIJEVOZNICI OSIGURAVAJU NEOVISNO OD OSIGURANJA ROBE. OSIGURANJE ODGOVORNOSTI PRIJEVOZNIKA ZA ŠTETE NA ROBI PROVODI SE SKLAPANJEM OPĆIH UGOVORA KOJIMA SE POKRIVA ODGOVORNOST PRIJEVOZNIKA ZA ODREĐENO VREMENSKO RAZDOBLJE, PO TZV. **TIPSKIM UVJETIMA.**

PO TIPSKIM UGOVORIMA ZA OSIGURANJE ODGOVORNOSTI PRIJEVOZNIKA POKRIVA SE NJIHOVA ODGOVORNOST ZA POTPUNI ILI DJELOMIČNI GUBITAK I OŠTEĆENJE NA ROBI KOJA SU NASTALA ZA VRIJEME TRAJANJA OSIGURANJA. PORED TOGA POKRIVA SE I ODGOVORNOST VOZARA ZA ŠTETE KOJE SU PRIMATELJI ROBE PRETRPJELI USLIJED ZAKAŠNJENJA U ISPORUCI POŠILJAKA.

7. OSIGURANJE BRODOVA

U RAZMATRANJU TEMATIKE OSIGURANJA BRODOVA POTREBNO JE POSEBNO PROUČITI: 1) **OSIGURANJE PREKOMORSKIH BRODOVA**, 2) **OSIGURANJE ODGOVORNOSTI BRODARA PREMA PRAVILIMA P&I KLUBOVA**, I 3) **OSIGURANJE OBALNIH BRODOVA I BRODICA**.

7.1. OSIGURANJE PREKOMORSKIH BRODOVA

SADAŠNJE ENGLLESKE KLAUZULE INSTITUTA SADRŽE CJELOVIT SUSTAV ODREDABA O OSIGURANJU BRODOVA KOJI JE POTPUNO NEZAVISAN OD FORMULARA SAME BIJANKO POLICE.

SLIČNO KAO I KOD OSIGURANJA ROBE PO NOVIM ENGLLESKIM UVJETIMA I KOD OSIGURANJA BRODOVA DOVOLJNO JE AKO SE NOVOJ ENGLLESKOJ, ILI NEKOJ DRUGOJ BIJANKO POLICI DODA ODGOVARAJUĆI KOMPLET KLAUZULA ZA OSIGURANJE BRODOVA U ZAVISNOSTI OD RIZIKA I ŠIRINE POKRIĆA PO KOJOJ SE ŽELI OSIGURATI ODREĐEN BROD. NA TAKVO OSIGURANJE PRIMIJENIT ĆE SE ENGLLESKO ILI NEKO DRUGO PRAVO VEĆ PREMA ŽELJI UGOVORENIH STRANAKA.

KOD OSIGURANJA PREKOMORSKIH BRODOVA DANAS SU U UPORABI OVE ENGLLESKE KLAUZULE INSTITUTA:

- ZA OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME PROTIV POMORSKIH RIZIKA NA PUNO POKRIĆE (INSTITUTE TIME CLAUSES - HULLS)
- ZA OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME PROTIV POMORSKIH RIZIKA NA UŽE POKRIĆE (INSTITUTE TIME CLAUSES - HULLS, TOTAL LOSS, GENERAL AVERAGE & 3/4 THE COLLISION LIABILITY INCLUDING SALVAGE, SALVAGE CHARGES & SUE AND LABOUR).
- ZA OSIGURANJE BRODOVA NA PUTOVANJE PROTIV POMORSKIH RIZIKA NA PUNO POKRIĆE (INSTITUTE VOYAGE CLAUSES - HULLS).
- ZA OSIGURANJE BRODOVA NA PUTOVANJU PROTIV POMORSKIH RIZIKA NA UŽE POKRIĆE (INSTITUTE VOYAGE CLAUSES - HULLS, TOTAL LOSS, GENERAL AVERAGE & 3/4 THE COLLISION LIABILITY INCLUDING SALVAGE, SALAVAGE CHARGES & SUE AND LABOUR).

- ZA OSIGURANJE VOZARINE NA VRIJEME PROTIV POMORSKIH RIZIKA (INSTITUTE TIME CLAUSES FREIGHT).
- ZA OSIGURANJE VOZARINE NA PUTOVANJE PROTIV POMORSKIH RIZIKA (INSTITUTE VOYAGE CLAUSES FREIGHT).
- ZA OSIGURANJE TROŠKOVA I UVEĆANE VRIJEDNOSTI BRODA NA VRIJEME PROTIV POMORSKIH RIZIKA SAMO PROTIV POTPUNOG GUBITKA, UKLJUČUJUĆI VIŠAK ODGOVORNOSTI (INSTITUTE CLAUSES - HULLS, DISBURSEMENTS & INCREASED VALUE, TOTAL LOSS ONLY, INCLUDING EXCESS LAIBILITIES).
- ZA OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME ZA VIŠAK ODGOVORNOSTI (INSTITUTE TIME CLAUSES - HULLS, EXCESS LIABILITIES).
- ZA OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME PROTIV LUČKIH RIZIKA (INSTITUTE TIME CLAUSES HULLS, PORT RISKS).
- ZA OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME PROTIV RIZIKA RATA I ŠTRAJKA (INSTITUTE WAR & STRIKERS CLAUSES HULLS – TIME).

SLIČNO KAO I KOD OSIGURANJA ROBE I ZA OSIGURANJE BRODOVA POSTOJE DANAS PORED ENGLSKIH UVJETA KOJI SU U ŠIROKOJ MEĐUNARODNOJ PRIMJENI, JOŠ I UVJETI KOJE JE IZRADILA POSEBNA STRUČNA GRUPA U OKVIRU UNCTAD-A. IZRADENI SU DA SLUŽE KAO NEOBVEZNI MODEL I DA NA TAJ NAČIN PRUŽE MOGUĆNOST OSIGURANICIMA DA ZAKLJUČE OSIGURANJE KOJA BI BILA NEZAVISNA OD PRAVNOG SUSTAVA NEKE ODREĐENE ZEMLJE.

7.1.1. OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME PROTIV POMORSKIH RIZIKA NA PUNO POKRIĆE

KOMPLET KLAUZULA INSTITUTA LONDONSKIH OSIGURATELJA ZA OVO POKRIĆE SASSTOJI SE OD 26 KLAUZULA KOJIMA SE REGULIRAJU SVA VAŽNIJA PITANJA IZ UGOVORA O OSIGURANJU PREKOMORSKIH BRODOVA. TO SU, PRIJE SVEGA, KLAUZULE:

1) **OSIGURANI RIZICI.** TIM SE KOMPLETOM KLAUZULA PREDVIĐA POKRIĆE DVIJU SKUPINA RIZIKA. PRVA SKUPINA RIZIKA OBUHVAĆA GUBITKE I OŠTEĆENJA OSIGURANOG BRODA KOJI SU NASTALI USLIJED:

- OPASNOSTI MORA, RIJEKA, JEZERA ILI DRUGIH PLOVNIH VODA,
- POŽARA, EKSPLOZIJE,

- NASILNE KRAĐE OD STRANE OSOBA IZVAN BRODA,
- BACANJA U VODU,
- PIRATSTVA,
- LOMA ILI NEZGODE NUKLEARNIH POSTROJENJA ILI REAKTORA,
- DODIRA S ZRAKOPLOVOM, S KOPNENIM PRIJEVOZNIIM SREDSTVOM DOKOM ILI LUČKOM OPREMOM ILI INSTALACIJAMA,
- POTRESA, VULKANSKE ERUPCIJE ILI GROMA.

DRUGA SKUPINA RIZIKA OBUHVATA GUBITAK I OŠTEĆENJE OSIGURANOG BRODA USLIJED

- NEZGODE PRILIKOM UKRCAJA, ISKRCAJA ILI PREMJEŠTAJA TERETA ILI GORIVA,
- LOMOVA KOTLOVA, OSOVINE ILI NEKE SKRIVENE MANE U STROJU ILI TRUPU BRODA,
- NEPAŽNJA ZAPOVJEDNIKA, ČASNIKA, POSADE ILI PELJARA,
- NEMARA POPRAVLJAČA BRODA ILI ČARTERERA UZ UVJET DA POPRAVLJAČ, ODNOSNO ČARTERE NISU OSIGURANICI PO OVOM OSIGURANJU,
- BARATERIJE ZAPOVJEDNIKA, ČASNIKA ILI POSADE BRODA.

OVA DRUGA SKUPINA RIZIKA POKRIVENA JE UZ UVJET DA GUBITAK ILI OŠTEĆENJE BRODA NISU NASTALI ZBOG POMANJKANJA DUŽNE PAŽNJE OSIGURANIK, VLASNIKA ILI UPRAVITELJA BRODA.

PORED NABROJANIH RIZIKA, NOVIM KLAUZULAMA INSTITUTA POKRIVENE SU U ODREĐENIM SLUČAJEVIMA I ŠTETE NA BRODU NASTALE U SVEZI S RIZIKOM ZAGAĐENJA.

PREMA SUSTAVU KOJI JE REGULIRAN TIM KLAUZULAMA OSIGURANIK TREBA UVIJEK DOKAZATI NE SAMO DA JE ŠTETA NASTALA ZA VRIJEME TRAJANJA OSIGURANJA NEGO DA JE NASTALA USLIJED JEDNOG OD UGOVOROM PREDVIĐENIH RIZIKA (UGOVORENIH RIZIKA).

2) **ISKLJUČENI RIZICI.** KOD OSIGURANJA PO TOM KOMPLETU KLAUZULA IZRIČITO SU ISKLJUČENI RATNI I POLITIČKI RIZICI, UKLJUČUJUĆI I RIZIK ŠTRAJKA, KAO I ŠTETE KOJE BI PRIČINILI TERORISTI ILI DRUGE OSOBE IZ

POLITIČKIH RAZLOGA. ZATIM TU SU I ISKLJUČENE ŠTETE KOJE BI NASTALE ZLONAMJERNO UPORABOM EKSPLOZIVA ILI RATNOG ORUŽJA, KAO I ŠTETE PROUZROKOVANE NUKLEARNIM ORUŽJEM. TI SE RIZICI MOGU OSIGURATI SAMO PO POSEBNIM KLAUZULAMA INSTITUTA, S IZUZETKOM ŠTETA PROUZROKOVANIH NUKLEARNIM ORUŽJEM.

3) **OSIGURANE ŠTETE.** PREMA TOM KOMPLETU KLAUZULA POKRIVENE SU SVE KATEGORIJE ŠTETA NASTALIH USLIJED OSIGURANIH RIZIKA I TO STVARNI I IZVEDENI POTPUNI GUBITAK, ZAJEDNIČKE HAVARIJE, NAGRADE ZA SPAŠAVANJE, ZASEBNE HAVARIJE (TJ. DJELOMIČNI GUBITAK I OŠTEĆENJE OSIGURANOG PREDMETA), ZASEBNI TROŠKOVI (TJ. TROŠKOVI SPAŠAVANJA I TROŠKOVI IZRAVNO PRUZROKOVANI NASTUPANJEM OSIGURANOG SLUČAJA), TROŠKOVI KONSTATACIJE I LIKVIDACIJE ŠTETE KAO I 3/4 ODGOVORNOSTI ZA ŠTETE NANIJETE TREĆIM OSOBAMA USLIJED SUDARA BRODOVA.

KLAUZULOM O SUDARU POKRIVA SE ODGOVORNOST OSIGURANIKA SAMO ZA ŠTETE NANIJETE DRUGOM BRODU I STVARIMA NA TOM BRODU, BEZ OBZIRA DALI SU STVARI PRIPADALE BRODARU, PUTNICIMA, POSADI ILI VLASNIKU TERETA. U OBZIR SE UZIMAJU MATERIJALNE ŠTETE NA TIM PREDMETIMA, TAKO I IZGUBLJENA DOBIT ZBOG NJIHOVOG GUBITKA ILI OŠTEĆENJA (NPR. NAKNADA ZA IZGUBLJENU VOZARINU, NAKNADA ZA LEŽANJE BRODA I NEMOGUĆNOSTI NJEGOVOG KORIŠTENJA, NAKNADA ZA DOBIT KOJA SE OČEKIVALA OD PRODAJE ROBE I SL.). PORED TOGA OSIGURANJEM SU OBUHVAĆENI I NEKI TROŠKOVI KOJE OSIGURANIK TREBA DA NADOKNADI VLASNIKU DRUGOG BRODA ODNOSNO, STVARI, KAO NPR. TROŠKOVI SPAŠAVANJA, DOPRINOSI U ZAJEDNIČKOJ HAVARIJI, TROŠKOVI KONSTATACIJE ŠTETE I SL.

ODREDBAMA KLAUZULE O SUDARU IZ OSIGURANJA SU IZRIČITO ISKLJUČENI OVI SLUČAJEVI ODGOVORNOSTI OSIGURANIKA:

- ZA SMRT, TJELESNU POVREDU I BOLEST PUTNIKA, POSADE ILI DRUGIH OSOBA BEZ OBZIRA DA LI SU SE TE OSOBE NALAZILE NA OSIGURANOM BRODU, DRUGIM BRODOVIMA ILI NA KOPNU.
- ZA ŠTETE NA TERETU I DRUGIM STVARIMA KOJE SU SE PREVOZILE NA OSIGURANOM BRODU BEZ OBZIRA DA LI OSIGURANIK KAO BRODAR ODGOVARA ZA TE ŠTETE ILI NE.

- ZA ŠTETE NANIJETE LUČKIM POSTROJENJIMA I DRUGIM STVARIMA NA KOPNU BEZ OBZIRA DA LI JE OSIGURANIK ODGOVARAN ZA TE ŠTETE IZRAVNO ILI NEIZRAVNO, TJ. BEZ OBZIRA DA LI JE OSIGURANIK DAO NAKNADU ZA TE ŠTETE IZRAVNO OŠTEĆENIM OSOBAMA ILI JE NADOKNADIO DRUGOM BRODU IZNOSE KOJE JE OVAJ PLATIO ZA TAKVE ŠTETE.
- ZA OBVEZU SKLANJANJA BRODSKE OLUPINE, TERETA ILI DRUGIH STVARI S PLOVNIH PUTOVA NA OSNOVI NAREDBA MJERODAVNIH VLASTI BEZ OBZIRA DA LI SU U PITANJU OLUPINA, TERET ILI STVARI VLASTITOG BRODA ILI DRUGOG BRODA S KOJIM SE OSIGURANI BROD SUDARIO.
- ZA ŠTETE USLIJED ZAGAĐIVANJA ILI KONTAMINACIJE OSIM AKO SU U PITANJU ŠTETE OD ZAGAĐIVANJA ILI KONTAMINACIJE NA DRUGOM BRODU S KOJIM SE OSIGURANI BROD SUDARIO ILI NA STVARIMA NA TOM BRODU.

PREMA TOM KOMPLETU KLAUZULA OSIGURATELJ JE DUŽAN NADOKNADITI OSIGURANIKU SAMO 3/4 IZNOSA KOJE JE OVAJ PLATIO TREĆIM OSOBAMA ZA ŠTETE NASTALE SUDAROM BRODOVA. PORED TOG, OSIGURATELJ JE DUŽAN NADOKNADITI OSIGURANIKU I 3/4 TROŠKOVA POSTUPKA KOJE JE IMAO U SVEZI S OSPORAVANJEM SVOJE ODGOVORNOSTI ILI OGRANIČAVANJEM ISTE. JEDNA ČETVRTINA SVIH TIH IZNOSA OSTAJE PO TIM KLAUZULAMA NA TERET OSIGURANIKA KOJI TO MOŽE POKRITI PUTEM UČLANJENJA BRODA U NEKI P&I KLUB.

U PRAKSI SE PONEKAD POSEBNOM ODREDBOM U POLICI OSIGURANJA PREDVIĐA POKRIĆE 4/4 ODGOVORNOSTI ZA SUDAR U KOJEM SLUČAJU OTPADA POTREBA DA SE 1/4 TE ODGOVORNOSTI POKRIJE PUTEM UČLANJENJA BRODA U NEKI KLUB. U NOVIJOJ PRAKSI P&I KLUBOVI NUDE PUNO POKRIĆE 4/4 ZA ŠTETE NASTALE SUDAROM BRODOVA.

U TOM KOMPLETU KLAUZULA PREDVIĐA SE PRIMJENA ODBITNE FRANŠIZE.

PREMA KLAUZULAMA INSTITUTA TA SE ODBITNA FRANŠIZA PRIMJENJUJE NA SLUČAJ STVARNOG I IZVEDENOG POTPUNOG GUBITKA, KADA SE NAKNADA IZ OSIGURANJA DAJE U PUNOM IZNOSU BEZ IKAKVOG ODBITKA, KAO I NA TROŠKOVE PREGLEDA BRODSKOG DNA NAKON NASUKANJA.

IAKO SE PO TOM KOMPLETU KLAUZULA ZA OSIGURANJE BRODA NA VRIJEME PRUŽA U NAČELU PUNO POKRIĆE, IPAK SU IZ OSIGURANJA IZRIČITO ISKLJUČENE NEKE ŠTETE. TO SU TROŠKOVI STRUGANJA I BOJANJA

BRODSKOG DNA, ZATIM TROŠKOVI ZA PLAĆE I IZDRŽAVANJE BRODSKE POSADE ZA VRIJEME POPRAVKA BRODA, AGENCIJSKE NAKNADE KAO I NEPOPRAVLJENE ŠTETE IZ KOJIH JE BROD PRETRPIO POTPUNI GUBITAK.

PREMA TOM KOMPLETU KLAUZULA BROD SE OSIGURAVA NA ODREĐENO VRIJEME, A POČETAK I SVRŠETAK OSIGURANJA ODREĐUJE SE PRECIZNO U POLICI OSIGURANJA. OSIGURANJE BRODA PRESTAJE (AKO OSIGURATELJI PISMENO NE PRISTANU NA PRODUŽENJE OSIGURANJA) U OVIM SLUČAJEVIMA:

- PROMJENE KLASIFIKACIJSKOG DRUŠTVA
- PROMJENE, SUSPENZIJE ILI PRESTANKA KLASE, OSIM AKO JE DO TOGA DOŠLO KAO POSLJEDICA OSIGURANIH RIZIKA,
- PROMJENA VLASNIŠTVA, ZASTAVE ILI UPRAVE BRODA,
- PROMJENE U ZAKUPU BRODA,
- REKVIZICIJA BRODA.

PREMA TOM KOMPLETU KLAUZULA BROD JE OSIGURAN ZA VRIJEME TRAJANJA OSIGURANJA, I TO KAKO ZA VRIJEME PLOVIDBE S ILI BEZ PILOTA, TAKO I ZA VRIJEME BORAVKA U LUCI, ZA VRIJEME OPERACIJE UKRCAJA I ISKRCAJA, PA I ZA VRIJEME POPRAVKA U DOKU ILI PLUTAJUĆEM STANJU. ISTO TAKO BROD JE POKRIVEN I ZA VRIJEME PROBNIH VOŽNJI KAO I ZA VRIJEME PRUŽANJA POMOĆI DRUGIM BRODOVIMA U NEVOLJI. PREDVIĐENA SU I DVA IZUZETKA, I TO U POGLEDU TEGLJENJA KAO I PREKRCAJ TERETA NA OTVORENOM MORU S OSIGURANOG BRODA NA NEKI DRUGI BROD I OBRATNO.

MEĐUTIM, I U SLUČAJEVIMA KADA SE PREDVIĐA PLOVIDBA SVIM MORIMA POLICI OSIGURANJA SE REDOVITO DODAJE POSEBNA KLAUZULA, INSTITUTE WARRANTIES, KOJOM SE UVJETUJE DA BROD NE PLOVI U ODREĐENIM PODRUČJIMA KOJA SU NAROČITO OPASNA ZBOG LEDA.

KAD BROD IPAK PLOVI I TIM PODRUČJIMA OSIGURANJE OSTAJE U VAŽNOSTI, AKO SE O TOME IZVIJESTI OSIGURATELJ I PLATI DOPUNSKA PREMIJA ZA POVEĆANI RIZIK.

PRODA LI SE BROD, USTUPI ILI PRENESE NA NOVOG BRODARA, PRAVA IZ OSIGURANJA MOGU SE PO KLAUZULI INSTITUTA PRENIJETI ZAJEDNO S USTUPANJEM BRODA SAMO AKO NA TO PRISTANU OSIGURATELJI PISMENIM PUTEM.

PORED OSIGURANJA BRODA U PRAKSI SE ČESTO OSIGURAVAJU I DRUGI INTERESI U SVEZI S BRODOM KAO ŠTO VOZARINA, TROŠKOVI OPREMANJA BRODA, UVEĆANA VRIJEDNOST BRODA, PREMIJE OSIGURANJA I SL.

PREMA ODREDBAMA TIH KLAUZULA MOGU SE DOPUNSKI OSIGURATI ISKLJUČIVO:

- TROŠKOVI, PROVIZIJE, DOBITI I UVEĆANA VRIJEDNOST BRODA DO 25% OSIGURANE VRIJEDNOSTI BRODA.
- VOZARINA PO VOZARINSKOM ILI BRODARSKOM UGOVORU KOJA SE OSIGURAVA NA VRIJEME, DO 25% OSIGURANE VRIJEDNOSTI BRODA S TIM DA SE TAJ POSTOTAK SMANJUJE ZA ONAJ PROCENT ZA KOJI SU OSIGURANI TROŠKOVI I OSTALI INTERESI NAVEDENI U PRETHODNOM STAVKU.
- UGOVORENA ILI OČEKIVANA VOZARINA PO VOZARINSKIM ILI BRODARSKIM UGOVORIMA NA PUTOVANJE UZ NEKA OGRANIČENJA U KLAUZULI BR. 21.
- PREMIJE OSIGURANJA NAJVIŠE ZA RAZDOBLJE OD JEDNE GODINE, A POVRAĆAJ PREMIJE SAMO AKO OSIGURANIK IMA NA TO PRAVO.
- RATNI I POLITIČKI RIZICI KOJI SU ISKLJUČENI PO TOM KOMPLETU KLAUZULA BEZ OGRANIČENJA.

7.1.2. OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME PROTIV POMORSKIH RIZIKA NA UŽE POKRIĆE

PRI OSIGURANJU BRODOVA NA VRIJEME PROTIV POMORSKIH RIZIKA POSTOJE DVA KOMPLETA KLAUZULA KOJIMA SE PRUŽA UŽE POKRIĆE U USPOREDBI S KOMPLETOM KLAUZULA NA PUNO POKRIĆE. RAZLIKA IZMEĐU TIH KOMPLETA POSTOJI SAMO U KATEGORIJI ŠTETA KOJE SU POKRIVENE OSIGURANJEM DOK SU RIZICI KOJI SE OSIGURAVAJU IDENTIČNI U SVA TRI KOMPLETA.

A/ KOMPLET KLAUZULA ZA OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME PROTIV POTPUNOG GUBITKA, ZAJEDNIČKE HAVARIJE I 3/4 ODGOVORNOSTI ZA SUDAR (UKLJUČIVO NAGRADE ZA SPAŠAVANJE I TROŠKOVE SPAŠAVANJA).

TIM KLAUZULAMA NISU POKRIVENE PARTIKULARNE HAVARIJE, TJ. DJELOMIČNI GUBICI I OŠTEĆENJA BRODA KAO NI ZASEBNI TROŠKOVI OSIM TROŠKOVA SPAŠAVANJA.

B/ KOMPLET KLAUZULA ZA OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME SAMO PROTIV POTPUNOG GUBITKA, UKLJUČIVO NAGRADE ZA SPAŠAVANJE I TROŠKOVE SPAŠAVANJA.

PORED TOGA POKRIVENI SU I TROŠKOVI KONSTATACIJE I LIKVIDACIJE.

7.1.3. OSIGURANJE BRODOVA NA PUTOVANJE PROTIV POMORSKIH RIZIKA

AKO SE BROD ŽELI OSIGURATI NE NA VRIJEME NEGO NA ODREĐENO PUTOVANJE ONDA SE POMORSKOJ POLICI DODAJU ODGOVARAJUĆI KOMPLETI KLAUZULA INSTITUTA ZA OSIGURANJE BRODOVA NA PUTOVANJE.

U PRAKSI SU DANAS U UPORABI DVA KOMPLETA KLAUZULA KOJE SE RAZLIKUJU SAMO U POGLEDU ŠIRINE POKRIĆA. PREMA JEDNIM KLAUZULAMA BROD SE OSIGURAVA NA PUNO POKRIĆE (INSTITUTE VOYAGE CLAUSES HULLS), TJ. OSIGURAVAJU SE PRAKTIČKI SVI OSNOVNI I DOPUNSKI RIZICI KOJI SU U TIM KLAUZULAMA NAVEDENI KAO I SVE KATEGORIJE ŠTETA UKLJUČUJUĆI OVDJE I ODGOVORNOST PREMA TREĆIM OSOBAMA U SVEZI SA SUDAROM BRODOVA. U TOM POGLEDU Taj komplet odgovara u potpunosti osiguranju broдова na vrijeme na puno pokriće.

PREMA DRUGIM KLAUZULAMA PRUŽA SE UŽE POKRIĆE. IZ OSIGURANJA SE ISKLJUČUJU SVE ZASEBNE HAVARIJE I NEKI ZASEBNI TROŠKOVI SLIČNO KAO I KOD ODGOVARAJUĆEG KOMPLETA ZA OSIGURANJE

BRODOVA NA VRIJEME NE UŽE POKRIĆE.

ZA RAZLIKU OD LLOYDOVE POLICE NOVA ENGLJESKA POLICA I NOVE KLAUZULE INSTITUTA ZA OSIGURANJE BRODA NA PUTOVANJE NEMAJU NIKAKVE ODREDBE KOJOM BI SE TOČNO ODREDIO POČETAK I SVRŠETAK OSIGURANJA. U POLICU SE OBIČNO UNOSI SAMO POLAZNO I ODREDIŠNO MJESTO S TIM DA SE PRETPOSTAVLJA DA ĆE BROD KRENUTI NA PUT U RAZUMNOM ROKU NAKON ŠTO SE ZAVRŠE SVE POTREBNE PRIPREME.

7.1.4. OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME PROTIV LUČKIH RIZIKA

BRODOVI KOJI BORAVE DUŽE VRIJEME U JEDNOJ LUCI, BILO USLIJED TOGA ŠTO SE NA BRODU OBAVLJAJU POPRAVCI, ILI ŠTO BROD NEMA POSLA PA JE VEZAN ILI U RASPREMI, ILI SE TAMO NALAZI USLIJED KOJEG DRUGOG

RAZLOGA, MOŽE SE OSIGURATI UGOVARANJEM INSTITUTSKIH KLAUZULA ZA OSIGURANJE BRODOVA OD LUČKIH RIZIKA (INSTITUTE TIME CLAUSES HULLS - PORT RISKS). TIM SE OSIGURANJEM OBUHVAĆA SAMO BORAVAK I KRETANJE BRODA I TO U LUCI, ODNOSNO MJESTO I ZA VRIJEME KOJI SU OZNAČENI U POLICI OSIGURANJA.

OSNOVNA JE KARAKTERISTIKA KLAUZULA PROTIV LUČKIH RIZIKA DA SE PRUŽA OSIGURANJE NE SAMO ZA ONE KATEGORIJE ŠTETA KOJE SU OBIČNO POKRIVENE KOD OSIGURANJA BRODA NA VRIJEME PROTIV POMORSKIH RIZIKA NA PUNO POKRIĆE NEGO I ZA ODGOVORNOST BRODOVA ZA ŠTETE NANIJETE TREĆIM OSOBAMA, A TE ŠTETE NISU POKRIVENE KOD OSIGURANJA BRODA ZA VRIJEME PLOVIDBE, ALI SE INAČE OSIGURAVAJU UČLANJENJEM BRODA U POSEBNE KLUBOVE ZA OSIGURANJE ODGOVORNOSTI BRODOVA, TZV. **PROTECTING & INDEMNITY CLUBS**, SKRAĆENO **P&I KLUBOVI**. OVDJE SE POKRIVAJU ODGOVORNOSTI:

- ZA ŠTETE UČINJENE DRUGIM POKRETNIM ILI NEPOKRETNIM STVARIMA IZ BILO KOJEG RAZLOGA,
- ZA UKLANJANJE ILI UNIŠTENJE OLUPINE ILI DRUGIH POKRETNIH ILI NEPOKRETNIH STVARI,
- ZA GUBITAK ŽIVOTA, TJELESNE POVREDE ILI BOLESTI, ODNOSNO PLAĆANJE ZA SPAŠAVANJE ŽIVOTA,
- ZA OBVEZE KOJE JE OSIGURANIK PREUZE PO UGOVORU O UOBIČAJENOM TEGLJENJU PRILIKOM ULASKA ILI IZLASKA IZ LUKE ILI MANEVRIRANJA U LUCI.

PORED TOGA TIM KLAUZULAMA POKRIVENI SU I IZVANREDNI IZDACI OSIGURANIKA:

- RAZNI DOPUNSKI TROŠKOVI NASTALI ISKLJUČIVO RADI ISKRCAJA S BRODA NEKE OSOBE ZBOG BOLESTI ILI TJELESNE POVREDE,
- DOPUNSKI TROŠKOVI NASTALI ZBOG IZBIJANJA ZARAZE NA BRODU ILI KOPNU,
- KAZNE ZBOG RAZNIH PREKRŠAJA U SVEZI S BRODOM, A KOJE PADAJU NA TERET OSIGURANIKA,
- PRAVNI TROŠKOVI U SVEZI S OSPORAVANJEM ODGOVORNOSTI UZ PRETHODNI PISMENI PRISTANAK OSIGURATELJA.

SVA SU TA POKRIĆA OBUHVAĆENA KLAUZULAMA PROTIV LUČKIH RIZIKA BUDUĆI DA SE BRODOVI KOJI NE PLOVE NE MOGU OSIGURATI UČLANJENJEM U NEKI P&I KLUB. IZ ISTIH SE RAZLOGA POKRIĆE ODGOVORNOSTI ZA ŠTETE NASTALE USLIJED SUDARA BRODOVA PRUŽA PO KLAUZULAMA PROTIV LUČKIH RIZIKA U POTPUNOSTI, 4/4, ZA RAZLIKU OD KLAUZULE ZA OSIGURANJE BRODA ZA VRIJEME PLOVIDBE PO KOJIMA SE OSIGURAVA SAMO 3/4 TE ODGOVORNOSTI, JER SE 1/4 OBIČNO POKRIVA PUTEM UČLANJENJA U P&I KLUBU.

7.1.5. OSIGURANJE VOZARINE PROTIV POMORSKIH RIZIKA

POD VOZARINOM SE PODRAZUMIJEVA SVAKA DOBIT KOJA SE OČEKUJE OD PLOVIDBE, ODNOSNO OD PRIJEVOZA ROBE. OVDJE SE PRIJE SVEGA MISLI NA VOZARINU KOJA SE PLAĆA ZA PRIJEVOZ POJEDINIH STVARI (TJ. KOD POMORSKOG VOZARSKOG UGOVORA, ODNOSNO KOD PRIJEVOZA PO TERETNICI) ZATIM VOZARINA KOJA SE PLAĆA ZA PRIJEVOZ STVARI CIJELIM BRODOM ILI ODREĐENIM BRODSKIM PROSTOROM, ODNOSNO ZA ODREĐENU PLOVIDBU (TJ. KOD BRODARSKOG UGOVORA, ODNOSNO PRIJEVOZA, PREMA ČARTER PARTIJU), ZAKUPNINA PO UGOVORU O ZAKUPU BRODA KAO I DOBIT KOJU BRODAR OČEKUJU OD PRIJEVOZA SVOJIH STVARI SVOJIM BRODOM. POD VOZARINOM SE NE PODRAZUMIJEVA PREVOZNINA KOJA SE PLAĆA ZA PRIJEVOZ PUTNIKA I AKO SE ŽELI OSIGURATI, MORA SE ZASEBNO UGOVORITI.

RAZLIKA IZMEĐU OSIGURANJA BRODA I OSIGURANJA VOZARINE JE U TOME ŠTO SU KOD OSIGURANJA BRODA ŠTETE NA BRODU IZRAVNA POSLJEDICA OSIGURANIH RIZIKA, DOK SU KOD OSIGURANJA VOZARINE GUBICI NA VOZARINI UGLAVNOM IZRAVNA POSLJEDICA ŠTETE NA BRODU ILI TERETU, A SAMO NEIZRAVNA POSLJEDICA OSIGURANIH RIZIKA USLIJED KOJIH JE DOŠLO DO ŠTETE NA BRODU ILI TERETU.

OSIGURANJEM VOZARINE PRUŽA SE POKRIĆE ZA OVE ŠTETE:

- POTPUNI GUBITAK VOZARINE (STVARNI ILI IZVEDENI) DO KOJEGA DOLAZI USLIJED STVARNOG ILI IZVEDBENOG POTPUNOG GUBITKA BRODA ILI TERETA,
- DJELOMIČNI GUBITAK VOZARINE USLIJED DJELOMIČNOG GUBITKA TERETA, BILO DA JE U PITANJU ZASEBNA ILI ZAJEDNIČKA HAVARIJA,
- DOPRINOS VOZARINE U ZAJEDNIČKOJ HAVARIJI,

- NAGRADE ZA SPAŠAVANJE KOJE TERETE VOZARINU,
- ZASEBNI TROŠKOVI, TJ. TROŠKOVI ZA OČUVANJE PRAVA NA VOZARINU (NPR. TROŠKOVI PRIJEVOZA TERETA DO ODREDIŠTA DRUGIM BRODOM KAKO BI SE NA TAJ NAČIN NAPLATILA VOZARINA PLATIVA NA ODREDIŠTU),
- ODGOVORNOST ZA ŠTETE NANIJETE TREĆIM OSOBAMA PO KLAUZULI O SUDARU
- TROŠKOVI KONSTATACIJE, PREGLEDA I LIKVIDACIJE ŠTETE.

IZ OSIGURANJA SU IZRIČITO ISKLJUČENI GUBICI VOZARINE USLIJED (GUBITKA VREMENA U EKSPLOATACIJI BRODA), BEZ OBZIRA DA LI JE TO ZAKAŠNJE DOŠLO USLIJED OSIGURANIH RIZIKA ILI IZ DRUGIH RAZLOGA.

7.1.6. OSIGURANJE TROŠKOVA PROTIV POMORSKIH RIZIKA

TROŠKOVI U SVEZI S EKSPLOATACIJOM BRODA (TROŠKOVI NABAVKE GORIVA, MAZIVA, HRANE I PIĆA ZA POSADU I DRUGIH BRODSKIH ZALIHA, IZDACI ZA PLAĆE, LUČKE TAKSE I SL.) MOGU SE OSIGURATI NA TRI NAČINA: KAO ELEMENT VRIJEDNOSTI BRODA, KAO ELEMENT BRUTO VOZARINE I KAO ZASEBAN INTERES NA BRODU, TJ. KAO ZASEBAN PREDMET OSIGURANJA.

OSIGURANJE TROŠKOVA KAO ZASEBNO OSIGURANJE OBAVLJA SE DODAVANJEM POLICI POSEBNIH KLAUZULA INSTITUTA ZA OSIGURANJE TROŠKOVA. TIM SE KLAUZULAMA TROŠKOVI OSIGURAVAJU SAMO PROTIV NJIHOVOG POTPUNOG GUBITKA DO KOJEGA DOLAZI USLIJED POTPUNOG GUBITKA BRODA (STVARNOG ILI IZVEDENOG) U KOJEM SE SLUČAJU ISPLAĆUJE NA IME NAKNADE PUNI OSIGURANI IZNOS BEZ OBZIRA NA VISINU STVARNE ŠTETE KOJU JE OSIGURANIK PRETRPIO.

7.1.7. OSIGURANJE VIŠKA ODGOVORNOSTI

USPRKOS UREDNO PROVEDENOM OSIGURANJU BRODA (HULL AND MACHINERY) OSIGURANIK (BRODOVLASNIK) MOŽE OSTATI DJELOMIČNO NEPOKRIVEN U SITUACIJI KADA JE OSIGURANA VRIJEDNOST BRODA NIŽA OD VRIJEDNOSTI KOJA JE MJERODAVNA ZA ODREĐIVANJE NJEGOVE OBVEZE IZ ODNOSA ODGOVORNOSTI IZ SUDARA BRODOVA, ZAJEDNIČKE HAVARIJE I SPAŠAVANJA.

SVI SLUČAJEVI, KADA OSIGURANIK NE DOBIVA PUNU NAKNADU IZ OSIGURANJA, MOGU SE POSEBNO OSIGURATI PO KLAUZULAMA OSIGURANJA VIŠKA ODGOVORNOSTI (INSTITUTE LIABILITIES CLAUSES – HULLS).

7.1.8. OSIGURANJE PREMIJE

PREMIJA OSIGURANJA KOJU JE OSIGURANIK PLATIO ZA OSIGURANJE BRODOVA PREDSTAVLJA POSEBAN INTERES KOJI OSIGURANIK MOŽE OSIGURATI PO ENGLESKOJ POLICI KOJOJ SE DODAJE POSEBAN KOMPLET KLAUZULA (PREMIUS REDUCING CLAUSE).

RIZIK KOJEMU JE PREMIJA OSIGURANJA ZASEBAN INTERES NA BRODU SASTOJI SE U TOMU DA ZBOG EVENTUALNE PROPASTI BRODA OSIGURANIK NIJE VIŠE U MOGUĆNOSTI TE IZDATKE PLATITI ILI NA DRUGI NAČIN REALIZIRATI.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA KLAUZULE ZA OSIGURANJE PREMIJE SADRŽE DVIJE OSNOVNE ODREDBE. PREMA PRVOJ ODREDBI PREMIJA SE OSIGURANJA OSIGURAVA SAMO ZA SLUČAJ STVARNOG ILI IZVEDBENOG POTPUNOG GUBITKA BRODA, A PREMA DRUGOJ ODREDBI IZNOS SE OSIGURANJA SMANJUJE SVAKOG MJESECA ZA 1/12.

7.1.9. OSIGURANJE RIZIKA BRODOGRADNJE

OSIGURANJE BRODOVA U GRADNJI PROVODI SE PO POLICI KOJOJ SU DODATE POSEBNE KLAUZULE INSTITUTA ZA OSIGURANJE RIZIKA BRODOGRADNJE (INSTITUTE CLAUSES FOR BUILDER'S RISKS).

KOD BRODOVA U GRADNJI OSIGURAVA SE TRUP BRODA, OD POLAGANJA KOBILICE DO POTPUNOG ZAVRŠETKA BRODA I NJEGOVE ISPORUKE NARUČITELJU. TAKOĐER SE OSIGURAVAJU I BRODSKI STROJEVI ZA VRIJEME NJIHOVE GRADNJE PRIJE I POSLIJE UGRAĐIVANJA U BOD. PORED TOGA, KATKADA SE OSIGURAVA I BRODSKA OPREMA KAO I OSTALI MATERIJAL KOJI ĆE SE UGRADITI U BOD.

SA STAJALIŠTA RIZIKA BOD U GRADNJI PROLAZI KROZ PET FAZA. PRVA FAZA ZAPOČINJE PRIPREMOM MATERIJALA I DIJELOVA BUDUĆEG BRODA U BRODOGRADILIŠTU. DRUGA FAZA POČINJE TRENUTKOM POLAGANJA KOBILICE I TRAJE DO PORINUĆA BRODA U MORE. TREĆA FAZA OBUHVAĆA RAZDOBLJE PORINUĆA BRODA U MORE SA SPECIFIČNIM RIZICIMA VEZANIM SAMO ZA PORINUĆE. U ČETVRTOJ SE FAZI BOD DOVRŠAVA U PLUTAJUĆEM STANJU U BRODOGRADILIŠTU, TE JE VEĆ IZLOŽEN LUČKIM RIZICIMA. PETA FAZA OBUHVAĆA PLOVIDBU BRODA, PROBNE I OSTALE VOŽNJE. OSIGURANJE TRAJE DO PEDAJE BRODA NARUČITELJU.

KLAUZULAMA INSTITUTA POKRIVENI SU:

- SVI RIZICI KOJIMA SU BROD I OSTALE OSIGURANE STVARI IZLOŽENI ZA VRIJEME IZGRADNJE NA KOPNU,
- SVI RIZICI KOJIMA JE BROD IZLOŽEN ZA VRIJEME PORINUĆA U MORE (PORINUĆE I OŠTEĆENJE TRUPA, KAO I TROŠKOVI KOJI SU POTREBNI ZA DOVRŠENJE PORINUĆA),
- SVI RIZICI KOJIMA JE BROD IZLOŽEN NAKON PORINUĆA U MORE I PROBNIH VOŽNJI SVE DO NJEGOVE ISPORUKE NARUČITELJU (POMORSKI RIZICI U PRAVOM SMISLU).

PORED TOGA KLAUZULAMA INSTITUTA POKRIVENI SU I:

- TROŠKOVI ZAMJENE I POPRAVKA DEFEKTNIH DIJELOVA USLIJED OTKRIĆA SKRIVENE MANE NA TIM DIJELOVIMA ZA VRIJEME TRAJANJA OSIGURANJA KAO I
- GUBICI I OŠTEĆENJA OSIGURANOG PREDMETA USLIJED GREŠAKA U NACRTU S TIM DA OSIGURANJEM NISU POKRIVENI TROŠKOVI ZAMJENE ODNOSNO POPRAVKA DIJELA S TAKVOM GREŠKOM U NACRTU.

PREMA KLAUZULAMA INSTITUTA POKRIVENE SU SVE KATEGORIJE ŠTETA KAO I KOD OSIGURANJA BRODOVA U PLOVIDBI. PORED TOGA POKRIVENA JE I ODGOVORNOST OSIGURANIKA NE SAMO ZA SLUČAJ SKRIVLJENOG SUDARA BRODOVA NEGO I ZA ŠTETE KOJE SE OSIGURAVAJU UČLANJENJEM BRODA U P&I KLUB.

IZ OSIGURANJA SU ISKLJUČENE:

- ŠTETE USLIJED POTRESA, VULKANSKIH ERUPCIJA I MORSKIH VALOVA,
- ŠTETE I TROŠKOVI KOJI SU IZRAVNO ILI NEIZRAVNO NASTALI USLIJED RADIJACIJE I KONTAMINACIJE OD NUKLEARNOG GORIVA I MATERIJALA KAO I ŠTETE OD NUKLEARNOG EKSPLOZIVA ILI ORUŽJA,
- ŠTETE NANIJETE ZLONAMJERNO ILI IZ POLITIČKIH RAZLOGA UPORABOM EKSPLOZIVA ILI RATNOG ORUŽJA, KAO I
- RATNI I POLITIČKI RIZICI, UKLJUČUJUĆI OVDJE I RIZIK ŠTRAJKA.

PORED TOGA IZ OSIGURANJA JE ISKLJUČENA I ODGOVORNOST OSIGURANIKA PREMA OSOBAMA KOJE SE NALAZE U NJEGOVOJ SLUŽBI.

FRANŠIZA SE NE PRIMJENJUJE JEDINO NA IZNOS STVARNOG I IZVEDENOG POTPUNOG GUBITKA KAO I NA TROŠKOVE PREGLEDA MORSKOG DNA NAKON NASUKANJA.

OSIGURANJE SE PREMA TIM KLAUZULAMA PRUŽA ZA ODREĐENO VRIJEME NAVEDENO U POLICI OSIGURANJA. AKO DOĐE DO ZAKAŠNJENJA, U ZAVRŠAVANJU IZGRADNJE BRODA, OSIGURANJE SE NA ZAHTJEV OSIGURANIKA MOŽE PRODUŽITI UZ PLAĆANJE DOPUNSKE PREMIJE, ALI NAJVIŠE DO 30 DANA PO ZAVRŠETKU PROBNIH VOŽNJI.

7.1.10. OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME PROTIV RIZIKA RATA I ŠTRAJKA

ZA OSIGURANJE BRODOVA PROTIV RIZIKA RATA I ŠTRAJKA POSTOJE POSEBNI KOMPLETI KLAUZULA INSTITUTA, I TO ZA OSIGURANJE BRODOVA NA VRIJEME I NA PUTOVANJE, ZATIM ZA OSIGURANJE VOZARINE NA VRIJEME I PUTOVANJE, KAO I ZA OSIGURANJE BRODOVA U IZGRADNJI.

KOD OSIGURANJA BRODOVA U GRADNJI RIZIK SE RATA OSIGURAVA SAMO NAKON PORINUĆA BRODA U MORE I TO ZA TRUP BRODA, KAO I ZA STROJEVE, OPREMU I STVARI KOJE SE NALAZE NA NJEMU, DOK SE RIZICI ŠTRAJKA OSIGURAVAJU ZA CIJELO VRIJEME IZGRADNJE BRODA, TJ. PRIJE I POSLIJE PORINUĆA.

POKRIVAJU SE GUBICI I OŠTEĆENJA BRODA KOJI SU NASTALI USLIJED:

- RATNIH RIZIKA U UŽEM SMISLU (RATA, GRAĐANSKOG RATA, REVOLUCIJE, POBUNE, USTANKA ILI GRAĐANSKIH BORB I KOJE NASTANU ZBOG TOGA ILI BILO KOJEG NEPRIJATELJSKOG AKTA OD STRANE ILI PROTIV JEDNE ZARAĆENE SILE),
- AKTA VOJNIH ILI POLITIČKIH VLASTI (ZAROBLJAVANJA, ZAPLJENE, UOPĆENJA, OGRANIČENJA ILI ZADRŽAVANJA I POSLJEDICA TIH AKATA KAO I POKUŠAJA DA SE ONI IZVRŠE),
- NAPUŠTENOG RATNOG ORUŽJA
- RIZIKA ŠTRAJKA I DRUGIH SLIČNIH RIZIKA
- DJELOVANJE TERORISTA ILI OSOBA KOJE SU DJELOVALE ZLONAMJERNO ILI IZ POLITIČKIH RAZLOGA, I
- KONFISKACIJE ILI EKSPROPRIRACIJE.

PREMA TIM KLAUZULAMA IZ OSIGURANJA SU IZRIČITO ISKLJUČENE ŠTETE NASTALE USLIJED:

- UPORABE NUKLEARNOG ORUŽJA,
- IZBIJANJA RATA IZMEĐU PET VELIKIH SILA (ENGLESKA, SAD, RUSIJE, FRANCUSKE I KINE),
- REKVIZICIJE I PREČEG PRAVA KUPOVINE,
- MJERA VOJNIH I POLITIČKIH VLASTI ZEMLJE U KOJOJ SE NALAZI VLASNIK BRODA ILI JE BROD UPISAN U UPISNIK BRODOVA,
- MJERA PODUZETIH NA OSNOVI ZDRAVSTVENIH PROPISA ILI ZBOG POVREDA CARINSKIH ILI TRGOVAČKIH PROPISA,
- REDOVITOG SUDSKOG POSTUPKA,
- PIRATSTVA.

7.1.11. OSIGURANJE BRODOVA PO UNCTAD-OVIM UVJETIMA

U OKVIRU UNCTAD-A IZRAĐENA SU DVA KOMPLETA KLAUZULA ZA OSIGURANJE BRODOVA KOJI MOGU POSLUŽITI KAO OBRAZAC ZA IZRADU ODGOVARAJUĆIH UVJETA OSIGURANJA U POJEDINIM ZEMLJAMA. RAZLIKA IZMEĐU TIH DVAJU KOMPLETA SAS TOJI SE ISKLJUČIVO U TOME ŠTO SE PO JEDNOM KOMPLETU PRUŽA POKRIĆE PROTIV SVIH RIZIKA OSIM ONIH KOJI SU IZRIČITO ISKLJUČENI IZ OSIGURANJA, DOK SE PO DRUGOM KOMPLETU PRUŽA POKRIĆE SAMO ZA RIZIKE KOJI SU IZRIČITO NAVEDENI.

KOMPLET KLAUZULA ZA OSIGURANJE ODREĐENIH RIZIKA (NAMED PERILS COVER). U TOM KOMPLETU NAVODE SE SVI ONI RIZICI KOJI SU POKRIVENI I PO NOVIM ENGLISKIM UVJETIMA ZA OSIGURANJE BRODOVA. RAZLIKE SU IZMEĐU TIH UVJETA MINIMALNE.

KOMPLET KLAUZULA ZA OSIGURANJE SVIH RIZIKA (ALL RISKS COVER).

PREMA TOM KOMPLETU KLAUZULA PRUŽA SE POKRIĆE ZA SVE RIZIKE AKO OSIGURATELJ NE DOKAŽE DA SU U PITANJU NEKE ŠTETE KOJE SU ISKLJUČENE IZ OSIGURANJA.

7.2. OSIGURANJE ODGOVORNOSTI BRODOVA PO PRAVILIMA P&I KLUBOVA

ODGOVORNOST POMORSKIH BRODOVA ZA ŠTETE DANAS SE OBIČNO OSIGURAVA KOD SPECIJALNIH ORGANIZACIJA ZA TAKVA OSIGURANJA, POZNATIH POD NAZIVOM **PROTECTING & INDEMNITY CLUBS** ILI SKRAĆENO **P&I KLUBOVI**. U PRIJEVODU; KLUBOVI ZA ZAŠTITU I ODŠTETU. SAMO SE IZUZETNO ODGOVORNOST BRODOVA OSIGURAVA I KOD OSTALIH OSIGURAVAJUĆIH ORGANIZACIJA (NPR. KOD OSIGURANJA LUČKIH RIZIKA, ODGOVORNOST BRODOGRADILIŠTA I SL.).

PRVI KLUB ZA OSIGURANJE ODGOVORNOSTI BRODOVA “PROTECTING” NASTAO JE U ENGLESKOJ SREDINOM 19. STOLJEĆA, TOČNIJE 1854. GODINE IZ POTREBE DA SE BRODOVI ZAŠTITE U SLUČAJU ODGOVORNOSTI ZA SMRT, TJELESNE OZLJEDE I BOLESTI PUTNIKA KOJE SU PREVOZILI IZ ENGLESKE U AMERIKU. TEK MNOGO GODINA KASNIJE, 1874. GODINE OSNOVAN JE PRVI KLUB ZA OSIGURANJE ODGOVORNOSTI BRODOVA ZA ŠTETE NA TERETU (“INDEMNITY”). U KASNIJEM RAZVOJU IZGUBILA SE RAZLIKA IZMEĐU “PROTECTING” I “INDEMNITY” KLUBOVA, JER SU SE KLUBOVI SPAJANJEM I PROŠIRIVANJEM SVOJE DJELATNOSTI POČELI REDOVITO BAVITI PRUŽANJEM OSIGURANJA ZA SVE VRSTE ODGOVORNOSTI BRODOVA.

PRAKTIČNA SE VAŽNOST P&I KLUBOVA SASTOJI NE SAMO U TOME ŠTO PRUŽAJU POKRIĆE ZA SKORO SVE SLUČAJEVE ODGOVORNOSTI POMORSKIH BRODOVA NEGO I U TOME ŠTO SVOJIM OSIGURANICIMA (ČLANOVIMA) PRUŽAJU I EFIKASNU PRAVNU I TEHNIČKU POMOĆ U OBRANI OD NEPRAVEDNIH I NERAZMJERNIH ODŠTETNIH ZAHTJEVA. KLUBOVI RASPOLAŽU MREŽOM PRVOKLASNIH PREDSTAVNIKA U SVIM ZEMLJAMA I VAŽNIJIM LUKAMA SVIJETA KOJI DOBRO POZNAJU LOKALNE PRILIKE, ZAKONODAVSTVO I SUDSKU PRAKSU. NA TAJ SU NAČIN KLUBOVI U STANJU PRUŽITI PRAVNU POMOĆ SVOJIM ČLANOVIMA, I OSIGURATI POTREBNO JAMSTVO, KAKO BI SE IZBJEGLE ZAPLJENE BRODOVA ZBOG PRIČINJENIH ŠTETA DRUGIM OSOBAMA. DANAS IMA DESETAK KLUBOVA U ENGLESKOJ, KAO I NEKOLIKO KLUBOVA U SAD, NORDIJSKIM ZEMLJAMA I JAPANU.

OSNOVNA KARAKTERISTIKA TIH OSIGURANJA SASTOJI SE U TOME ŠTO SU KLUBOVI ORGANIZACIJE OSIGURANIKA – BRODARA KOJI PRUŽAJU OSIGURANJE SVOJIM ČLANOVIMA NA UZAJAMNOJ OSNOVI. ZBOG TOGA SE KOD KLUBOVA NE ZAKLJUČUJE UGOVOR O OSIGURANJU PO UNAPRIJED ODREĐENIM PREMIJSKIM STOPAMA U ZAVISNOSTI OD PREDVIĐENIH RIZIKA

NEGO SE OSIGURANJE PRUŽA PUTEM UČLANJENJA POJEDINIH BRODOVA U KLUB. NAKON UČLANJENJA KLUBOVI IZDAJU SVOJIM ČLANOVIMA POTVRDU ZA OSIGURANE BRODOVE (“CERTIFICATE OF ENTRY”), A UMJESTO PREMIJA OSIGURANJA ČLANOVI PLAĆAJU DOPRINOS – NA ENGLISKOM “CALLS”. VISINA SE DOPRINOSA ODREĐUJE PREMA TONAŽI BRODOVA, ŠIRINI POKRIĆA KOJE SE TRAŽI I RANIJIM REZULTATIMA BRODARA ČIJI SU BRODOVI OSIGURANI. VEĆI DIO DOPRINOSA PLAĆA SE U KVARTALNIM OBROCIMA (TZV. “ADVANCED CALL”, TJ. PREDUJAM). TOČNA VISINA DOPRINOSA ZA JEDNU GODINU ODREĐUJE SE TEK NAKON ŠTO SE USTANOVI IZNOS SVIH NAKNADA KOJE BRODARI MORAJU PLATITI DRUGIM OSOBAMA, A POKRIVENE SU PO PRAVILIMA KLUBA. KADA JE KONAČNI IZNOS DOPRINOSA VEĆI OD PLAĆENOG ZA ODGOVARAJUĆU GODINU, BRODARI SU DUŽNI UPLATITI RAZLIKU, TZV. “SUPPLEMENTARY CALL”, TJ. DOPUNSKI DOPRINOS. MEĐUTIM, AKO SE USTANOVI DA JE KONAČNI DOPRINOS MANJI OD VEĆ UPLAĆENOG RAZLIKA SE PRENOSI KAO PRETHODNI PREDUJAM ZA IDUĆU GODINU.

PRAVA I DUŽNOSTI OSIGURANIKA – ČLANOVA KLUBA KAO I SAMO POKRIĆE ODGOVORNOSTI REGULIRANI SU TZV. PRAVILIMA KLUBA. KLUBOM UPRAVLJA UPRAVNI ODBOR (“BOARD OF DIRECTORS”), KOJI SE SASTOJI OD PREDSTAVNIKA BRODARA ČIJI SU BRODOVI OSIGURANI U KLUBU. OPERATIVNO RUKOVOĐENJE, POSLOVIMA POVJERENO JE FIZIČKIM OSOBAMA – SPECIJALISTIMA, KOJI SE ZOVU “MANAGERS”.

PRAVILIMA KLUBA PREDVIĐENI SU, UZ OSTALO SLIJEDEĆI SLUČAJEVI ODGOVORNOSTI, OBVEZA I IZDATAKA KOJI SU POKRIVENI OSIGURANJEM:

- ODGOVORNOST ZA SMRT, TJELESNU POVREDU I BOLEST POSADE, PUTNIKA, LUČKIH RADNIKA I OSTALIH OSOBA NA OSIGURANOM BRODU, NA DRUGIM BRODOVIMA I NA KOPNU,
- RAZNI TROŠKOVI U VEZI SA SMRĆU, TJELESNOM POVREDOM I BOLEŠĆU POSADE I PUTNIKA, KAO ŠTO SU TROŠKOVI ISKRCAJA I REPATRIJACIJE OBOLJELIH, TROŠKOVI ZAMJENE, ZA OSOBE KOJE DOLAZE UMJESTO UMRLIH I OBOLJELIH ČLANOVA POSADE, TROŠKOVI ISKRCAJA TZV. SLIJEPIH PUTNIKA I SL.,
- OBVEZA NAKNADE ZA OSOBNE STVARI POSADE KOJE SU OŠTEĆENE ILI UNIŠTENE USLIJED POMORSKIH RIZIKA,
- ODGOVORNOST ZA ŠTETE USLIJED SUDARA KOJE NISU POKRIVENE STANDARDNIM KLAUZULAMA INSTITUTA ZA SUDAR (1/4 ODGOVORNOSTI ZA

ŠTETE PRIČINJENE DRUGOM BRODU BEZ IZRAVNOG DODIRA, ŠTETE PRIČINJENE POKRETNIM I NEPOKRETNIM STVARIMA NA KOPNU, TROŠKOVI SKLANJANJA OLUPINA DRUGOG BRODA I SL.),

- ODGOVORNOST ZA ŠTETE USLIJED ZAGAĐENJA NAFTOM I NAFTNIM DERIVATIMA,
- ODGOVORNOST ZA ŠTETE PRIČINJENE LUKAMA, DOKOVIMA I DRUGIM POKRETNIM I NEPOKRETNIM STVARIMA USLIJED UDARA ILI NA DRUGI NAČIN,
- ODGOVORNOST ZA ŠTETE NASTALE USLIJED TEGLJENJA ILI UPORABE DIZALICA, MAUNA ILI DRUGIH SREDSTAVA ZA UTOVAR I ISTOVAR, A U SVEZI S UGOVOROM O TEGLJENJU I NAJMU TIH SREDSTAVA,
- ODGOVORNOST ZA GUBITAK I OŠTEĆENJE ROBE KOJA SE PREVOZI OSIGURANIM BRODOM,
- TROŠKOVI OBVEZNOG SKLANJANJA PODRTINE OSIGURANOG BRODA,
- TROŠKOVI KARANTENE USLIJED POJAVE ZARAZNIH BOLESTI,
- DOPRINOSI U ZAJEDNIČKOJ HAVARIJI KOJE ODBIJU DA PLATE VLASNICI ROBE ZBOG TOGA ŠTO JE DO ZAJEDNIČKE HAVARIJE DOŠLO KRIVICOM BRODA,
- RAZNE KAZNE KOJE BRODAR MORA PLATITI ZBOG POVREDE ZAKONSKIH PROPISA O USELJAVANJU, PROPISA O UVJETIMA RADA, KRIJUMČARENJA OD STRANE POSADE BRODA I DRUGIH POVREDA CARINSKIH PROPISA I SL.,
- TROŠKOVI KOJI SU BILI POTREBNI RADI PRAVNE ZAŠTITE OD NEOPRAVDANIH ZAHTJEVA ZA NAKNADU ŠTETE, TROŠKOVI SUDSKOG POSTUPKA KOJI SE VODI U SPORAZUMU S PREDSTAVNICIMA KLUBA I DRUGI SLIČNI TROŠKOVI.

PRAVILIMA KLUBA OBIČNO NIJE POKRIVENA ODGOVORNOST BRODARA ZA ŠTETE NA ROBI KOJA SE KRCA NA PALUBI S POTPALUBNOM TERETNICOM, KAO NI ZA ŠTETE U SVEZI SA SKRETANJEM BRODA. OVA SE MOŽE OSIGURATI POSEBNIM OSIGURANJEM. U PRAKSI, TA SU OSIGURANJA POZNATA POD NAZIVOM "SOL" OSIGURANJA (KRATICA OD ENGLSKIH RIJEČI "SHIPOWNERS' LIABILITY") A PROVODE SE OBIČNO U SPORAZUMU S P&I KLUBOM, JER ŠTETE ZA KOJE BRODAR ODGOVARA U TAKVIM SLUČAJEVIMA MOGU BITI ZNATNE.

DA BI BODARI I PORED PUNOG OSIGURANJA SVOJE ODGOVORNOSTI BILI ZAINTERESIRANI ZA IZBJEGAVANJE ŠTETA I PODUZIMANJE ODGOVARAJUĆIH MJERA ZA SMANJENJE SVOJE ODGOVORNOSTI I ZA OBRANU OD NEOPRAVDANIH I PRETJERANIH ODŠTETNIH ZAHTJEVA, PRAVILA KLUBA PREDVIĐAJU PRIMJENU ODBITNE FRANŠIZE, KAO I ZABRANU PRIZNAVANJA OBVEZE, ODNOSNO LIKVIDACIJE ODŠTETNOG ZAHTJEVA BEZ PRISTANKA KLUBA.

KAO I KOD DRUGIH OSIGURANJA ODGOVORNOSTI BODAR KAO OSIGURANIK NE SMIJE SAM PRIZNATI SVOJU ODGOVORNOST, VEĆ SAMO UZ PRISTANAK KLUBA.

7.3. OSIGURANJE OBALNIH BRODOVA I BRODICA

ZA RAZLIKU OD OSIGURANJA PREKOMORSKIH BRODOVA KOJI SE OBIČNO OSIGURAVAJU PO ENGLISKIM UVJETIMA, KOD OSIGURANJA OBALNIH BRODOVA I BRODICA, PRIMJENJUJU SE DETALJNI UVJETI KOJI SU IZRAĐENI NA HRVATSKOM JEZIKU.

POLICE ZA OSIGURANJE OBALNIH BRODOVA I BRODICA SAS TOJE SE IZ DVA DIJELA: IZ BIJANKO POLICE KOJA SADRŽI SAMO OPĆE PODATKE O ZAKLJUČENOM OSIGURANJU (IME OSIGURANIKA, PODACI O OSIGURANIM PLOVNOM OBJEKTU, OSIGURANI IZNOS, VRIJEME ILI PUTOVANJE ZA KOJE JE PLOVNI OBJEKT OSIGURAN, PODRUČJE PLOVIDBE I ODBITNA FRANŠIZA) I PRAVILA ZA OSIGURANJE POMORSKIH BRODOVA ODNOSNO

BRODICA KOJA SE UGOVARAJU ILI PRILAŽU SAMOJ POLICI ILI SU VEĆ TISKANA NA POLEĐINI POLICE.

ZBOG VAŽNOSTI TREBA ISTAKNUTI O:

PRAVILIMA ZA OSIGURANJE POMORSKIH BRODOVA. TIM SE PRAVILIMA PREDVIĐA OSIGURANJE GUBITKA I OŠTEĆENJE POMORSKOG BRODA KAO I TROŠKOVI NASTALI U SVEZI S OSTVARENJEM OSIGURANIH RIZIKA, KAO I OSIGURANJA NEKIH SLUČAJEVA ODGOVORNOSTI I OBVEZA OSIGURANIKA U SVEZI S OSIGURANIM BRODOM. GUBITAK I OŠTEĆENJE BRODA KAO I TROŠKOVI NASTALI U SVEZI S OSTVARENJEM OSIGURANIH RIZIKA REDOVITO SU POKRIVENI. NO, OSIGURANJE ODGOVORNOSTI I OBVEZA OSIGURANIKA PRUŽA SE SAMO KAO DOPUNSKO OSIGURANJE BRODA AKO TO OSIGURANIK IZRIČITO ZATRAŽI.

TIM SU PRAVILIMA POKRIVENE SVE KATEGORIJE ŠTETA KOJE SU NASTALE USLIJED OSIGURANIH RIZIKA, TJ. POTPUN GUBITAK BRODA, ZAJEDNIČKA HAVARIJA, DJELOMIČNI GUBITAK I OŠTEĆENJE BRODA, TROŠKOVI SPAŠAVANJA, TROŠKOVI PROUZROKOVANI IZRAVNO NASTUPANJEM OSIGURANOG SLUČAJA, NAGRADE ZA SPAŠAVANJE I TROŠKOVI ODREĐIVANJA I LIKVIDACIJE ŠTETE.

PRAVILIMA OSIGURANJA ISKLJUČENE SU ŠTETE KOJE SU NASTALE IZRAVNO ILI NEIZRAVNO:

- USLIJED NAMJERNOG POSTUPKA ILI KRAJNJE NEPAŽNJE OSIGURANIKA,
- USLIJED MANE ILI NESPOSOBNOSTI BRODA ZA PLOVIDBU,
- USLIJED KRIJUMČARENJA, ZABRANJENE TRGOVINE I SL.
- USLIJED NUKLEARNE EKSPLOZIJE
- USLIJED NEIZVRŠENJA POPRAVAKA RANIJIH ŠTETA,
- USLIJED RATNIH I POLITIČKIH RIZIKA I RIZIKA ŠTRAJKA.
- USLIJED TEGLJENJA OSIM PRILIKOM PRUŽANJA POMOĆI ILI KOD LUČKOG TEGLJENJA.

PRAVILIMA ZA OSIGURANJE POMORSKOG BRODA PREDVIĐA SE MOGUĆNOST ZAKLJUČIVANJA DOPUNSKIH OSIGURANJA:

- ODGOVORNOSTI ZA SLUČAJ SUDARA BRODOVA UKLJUČUJUĆI OVDJE I SUDAR IZMEĐU BRODOVA ISTOG OSIGURANIKA,
- ODGOVORNOSTI ZA SLUČAJ UDARA U NEKI POKRETNI ILI NEPOKRETNI PREDMET,
- OBVEZE VAĐENJA ILI UKLANJANJA BRODA.

TIM OSIGURANJEM POKRIVENI SU IZNOSI KOJE OSIGURANIK TREBA PLATITI, I TO:

- ZA ŠTETE NA DRUGOM BRODU S KOJIM SE SUDARIO OSIGURANI BROD I STVARIMA NA DRUGOM BRODU, KAO I ZA ŠTETE NA DRUGIM OBJEKTIMA USLIJED SUDARA,
- ZA SMRT I TJELESNE POVREDE POSADE I PUTNIKA NA DRUGOM BRODU, KAO I ZA SMRT I TJELESNE POVREDE TREĆIH OSOBA USLIJED SUDARA BRODOVA (NPR. NA KOPNU),

- ZA GUBITAK I OŠTEĆENJE OSOBNIH STVARI PUTNIKA I POSADE BRODA S KOJIM SE OSIGURANI BROD SUDARIO, KAO I ZA ŠTETE NA OSOBNIM STVARIMA TREĆIH OSOBA.

MEĐUTIM, OSIGURANJEM NIJE POKRIVENA ODGOVORNOST ZA ŠTETE NA TERETU KOJI SE NALAZI NA OSIGURANOM BRODU KAO NI ZA ŠTETE USLIJED SMRTI TJELESNE POVREDE POSADE I PUTNIKA NA OSIGURANOM BRODU.

PRAVILIMA ZA OSIGURANJE POMORSKIH BRODICA. SLIČNO KAO I KOD PRAVILA ZA OSIGURANJE POMORSKIH BRODOVA I KOD PRAVILA ZA OSIGURANJE POMORSKIH BRODICA PREDVIĐA SE REDOVITO OSIGURANJE POMORSKIH BRODICA (TJ. OSIGURANJE GUBITAKA I OŠTEĆENJA BRODICE KAO I TROŠKOVA NASTALIH U SVEZI S OSIGURANIM RIZICIMA), KAO I MOGUĆNOST ZAKLJUČIVANJA VIŠE DOPUNSKIH OSIGURANJA KOJA SE PRUŽAJU SAMO AKO TO OSIGURANIK IZRIČITO ZATRAŽI I PLATI ODGOVARAJUĆU DOPUNSKU PREMIJU.

I KOD OSIGURANJA POMORSKIH BRODICA PREDVIĐA SE POKRIĆE SVIH OSNOVNIH RIZIKA KAO ŠTO SU RAZNI SLUČAJEVI PLOVIDBENE NEZGODE, ELEMENTARNE NEPOGODE, POŽAR, EKSPLOZIJA I RAZBOJNIŠTVO.

PORED TOGA PREDVIĐA SE POKRIĆE I NEKIH DOPUNSKIH RIZIKA KOJI DOLAZE U OBZIR KOD OSIGURANJA BRODICA, KAO ŠTO SU: ŠTETE NASTALE PRILIKOM UKRCAJA, ISKRCAJA I PREKRCAJA TERETA I GORIVA, ŠTETE USLIJED SKRIVENIH MANA I ZAMORA MATERIJALA, ŠTETE USLIJED NAMJERNOG POSTUPKA ILI NEPAŽNJE TREĆIH OSOBA (UKLJUČIVO OVDJE I BRODOPOPRAVLJAČA) I KRAĐE CIJELE BRODICE ILI SAMO UGRAĐENOG MOTORA.

KAO POSEBAN RIZIK PREDVIĐA SE PROVALNA KRAĐA. PORED ŠTETA KOJE SU ISKLJUČENE IZ OSIGURANJA I PO PRAVILIMA ZA OSIGURANJE POMORSKIH BRODOVA, KOD OSIGURANJA BRODICA ISKLJUČENE SU OVE ŠTETE:

- LOM I KVAR POGONSKOG MOTORA, OSOVINE I VIJAKA I DRUGIH TEHNIČKIH NAPRAVA I UREĐAJA,
- ISPADANJE IZVANBRODSKOG MOTORA AKO TO NIJE POSLJEDICA VELIKIH OSIGURANIH RIZIKA,
- ŠTETE NASTALE KAO POSLJEDICA NALIJEVANJA VODOM DOK SE BRODICA NALAZI NA VEZU A NIJE BILA ZAŠTIĆENA POKRIVAČEM,
- KIDANJE ILI OŠTEĆENJE PRIVEZNE I SIDRENE UŽADI ILI LANCA I GUBITAK SIDRA.

PRAVILIMA ZA OSIGURANJE POMORSKIH BRODICA PREDVIĐA SE
MOGUĆNOST ZAKLJUČIVANJA DOPUNSKIH OSIGURANJA:

- ODGOVORNOST ZA SLUČAJ SUDARA,
- ODGOVORNOST ZA SLUČAJ UDARA,
- ODGOVORNOST PREMA PUTNICIMA,
- ODGOVORNOST PREMA KUPAČIMA,
- ODGOVORNOST ZBOG IZLIJEVANJA ILI IZBACIVANJA ULJA,
- OBVEZA VAĐENJA ILI UKLANJANJA,
- PRIJEVOZ BRODICE KOPNOM,
- PREDMETA ZA LOV I RIBOLOV
- INVENTARA I POSEBNE OPREME.

8. OSIGURANJE U VANJSKOJ TRGOVINI

8.1. RIZICI U VANJSKOJ TRGOVINI

MOGUĆNOST NASTUPANJA BUDUĆEG NEIZVJESNOG DOGAĐAJA, NEOVISNOG O VOLJI SUDIONIKA VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE, A KOJI MOŽE IZAZVATI DJELOMIČNU ILI POTPUNU ŠTETU, ODNOSNO GUBITAK ZA JEDNU ILI OBJE UGOVORNE STRANE, NAZIVA SE RIZIK.

TAKO NA PRIMJER ZA KUPCA POSTOJI RIZIK DA LI ĆE PRIMITI ROBU ONAKVE KVALITETE I KOLIČINE KAKVU JE NARUČIO I PLATIO. OSIM TOGA, UVIJEK POSTOJI RIZIK DA SE ROBI NA PUTU DO KUPCA NEŠTO DOGODI, BILO DA SE DOGODI HAVARIJA PRIJEVOZNOG SREDSTVA, A TIME I DJELOMIČNO ILI POTPUNO UNIŠTENJE ROBE, BILO DA SE ROBA NA PUTU POKVARI ILI OŠTETI PRIGODOM PREKRCAJA, SKLADIŠTENJA I SL.

ZA PRODAVATELJA JE VAŽNO PITANJE NAPLATE ISPORUČENE ROBE ILI IZVRŠENE USLUGE KOJA MOŽE IZOSTATI ZBOG BROJNIH RAZLOGA, NPR. INSOLVENTNOSTI INOZEMNOG KUPCA, PRINUDNOG ODLAGANJA (MORATORIJA) PLAĆANJA U ZEMLJI KUPCA, RATNE SITUACIJE, VALUTNIH POREMEĆAJA, STEČAJA INOZEMNOG KUPCA I SL.

8.2. VRSTE RIZIKA I NJIHOVO OSIGURANJE

IZDVAJAJU SE SLIJEDEĆE VRSTE RIZIKA:

1) OBJEKTIVNI I SUBJEKTIVNI RIZICI

OBJEKTIVNI SU RIZICI ONI NA KOJE SE NE MOŽE DJELOVATI, BEZ OBZIRA NA FOND RASPOLOŽIVIH INFORMACIJA (NPR. PAD ILI SKOK BURZOVNIH TEČAJEVA, POLITIČKA ILI RATNA PREVIRANJA I DR.).

SUBJEKTIVNI SU RIZICI ONI NA KOJE PODUZEĆE MOŽE I MORA DJELOVATI (NPR. POBOLJŠANJE KADROVSKE STRUKTURE, NOVA TEHNOLOGIJA, PRILAGOĐAVANJE POTREBAMA I ŽELJAMA POTROŠAČA I SL.).

2) MJERLJIVI I NEMJERLJIVI RIZICI

MJERLJIVI SU RIZICI ONI KOJI IMAJU ODREĐENI FINANCIJSKI IZRAZ.

NEMJERLJIVI RIZICI NEMAJU SVOJ FINANCIJSKI IZRAZ, ŠTO NA PRVI POGLED UBLAŽAVA NJIHOV UČINAK. MEĐUTIM, U RAZVIJENIM ZEMLJAMA, GDJE SU JAKI EKONOMSKI ODNOSI, A TIME I MREŽA INFORMACIJA BOGATIJA, TAJ “NEMJERLJIVI” UČINAK DOBIVA POSEBNU TEŽINU I OZBILJNOST. TAKVI SE RIZICI ODOSE PRVENSTVENO NA BONITET FIRME DO KOJEG SE VRLO SPORO I TEŠKO DOLAZI, ALI SE MOŽE VRLO BRZO IZGUBITI, ŠTO JE ITEKAKO MJERLJIVO I OSJETLJIVO.

3) IZNENADNI I SKRIVENI RIZICI.

IZNENADNI ILI “UDARAJUĆI” RIZICI SU ONI RIZICI U DONOŠENJU POSLOVNIH ODLUKA KOJI SE NE MOGU UNAPRIJED PREDVIDJETI. KADA NASTAJU, ODMAH POKAZUJU NEPOVOLJNE UČINKE POSLOVANJA. TI SU RIZICI MJERLJIVI, ALI TEK NAKON NJIHOVA NASTANKA, PA SU STOGA IZNIMNO OPASNI.

SKRIVENI ILI “ŠULJAJUĆI” RIZICI ODOSE SE NA MOGUĆNOST STALNOG DONOŠENJA POGREŠNIH POSLOVNIH ODLUKA USLIJED SMANJENE SPOSOBNOSTI KVALIFIKACIJSKE STRUKTURE I SMANJENE STRUČNOSTI DONOSITELJA ODLUKA.

UNUTARNJI I VANJSKI RIZICI. OSNOVNI JE KRITERIJ OVE PODJELE MJESTO NASTANKA RIZIKA U ODNOSU NA TVRTRKU.

UNUTARNJI SU RIZICI ONI KOJI NASTAJU UNUTAR PODUZEĆA, U STRUKTURI PROCESA RADA I POSLOVANJA.

VANJSKI RIZICI NASTAJU IZVAN PODUZEĆA (NPR. INSTITUCIONALNE MJERE EKONOMSKE POLITIKE, TRŽIŠNI RIZICI, RIZICI IZVRŠENJA KUPOPRODAJNOG UGOVORA, TRANSPORTNI RIZICI I DR.).

TIPIČNI I ATIPičNI RIZICI. KARAKTERISTIKA TIPIČNIH RIZIKA JE MOGUĆNOST NJIHOVA UOČAVANJA I PRAĆENJA, A TIME I PRONALAZENJA NAČINA I MJERA DA SE ONI UKLONE ILI DA SE UBLAŽI NJIHOV NEGATIVNI UTJECAJ (NPR. UOČAVANJE POSTOTKA KOLIČINE ROBE KOJA SE KVARI ILI NA DRUGI NAČIN OŠTEĆUJE TIJEKOM ODREĐENOG TRANSPORTNOG PUTA, STALNO KAŠNJENJE U PRIPREMI ROBE ZA IZVOZ I SL.).

ATIPičNI SU RIZICI ONI KOJI NEMAJU VIDLJIVU UČESTALOST DOGAĐAJA I KOJI SE NE MOGU SVRSTATI PO KARAKTERISTIČNIM UZROCIIMA NJIHOVA NASTANKA. UPRAVO TA SPECIFIČNOST NOSI VEĆE OPASNOSTI I TRAŽI VEĆA FINANCIJSKA SREDSTVA ZA UKLANJANJE ILI SMANJIVANJE NEGATIVNIH UČINAKA ŠTO IH TAKVI RIZICI IZAZIVAJU.

PRENOSIVI I NEPRENOSIVI RIZICI. ZA POJEDINE RIZIKE MOŽE SE ODREDITI VJEROJATNOST NASTUPA I VISINA ŠTETE. PREDNOST NJIHOVA UOČAVANJA JE U TOME DA SE NJIHOV NEGATIVNI UČINAK MOŽE SMANJITI ILI IZBJEĆI NJIHOVIM PRENOŠENJEM NA OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA.

U PRETEŽNO **PRENOSIVE RIZIKE** SPADAJU VALUTNI RIZICI (TEČAJNI RIZIK, VRIJEDNOST VALUTE), RIZIK IZVOZNOG KREDITA, TRANSPORTI RIZICI, RATNI RIZIK, POLITIČKI RIZIK I DJELOMIČNO RIZIK CIJENE.

NEPRENOSIVI RIZICI SU ONI KOJIMA NIJE MOGUĆE ODREDITI VRIJEDNOST NASTUPANJA, PA TIME NITI VISINU ŠTETE. U PRETEŽNO NEPRENOSIVE RIZIKE UBRAJAJU SE RIZIK IZGLEDA I KAKVOĆE ROBE NA PUTU I SKLADIŠTU, RIZIK SMANJENJA VRIJEDNOSTI ROBE POD UTJECAJEM TRŽIŠNIH OKOLNOSTI, RIZIK IZVOZA, RIZIK ISPUNJENJA KUPOPRODAJNOG UGOVORA (RIZIK PREUZIMANJA, ODNOSNO ISPORUKE ROBE), RIZIK CIJENE PRODAJE PRI IZVOZU I SL.

8.2.1. ROBNI RIZICI

ROBNI RIZICI ODOSE SE NA ROBNI DIO IZVRŠENJA POSLA I OBUHVAĆAJU ONE DOGAĐAJE KOJI NA BILO KAKAV NAČIN UTJEČU NA OdstUPANJE OD UGOVORNIH KLAUZULA KOJE SE ODOSE NA PREDMET KUPOPRODAJE.

NAJČEŠĆE SE TI RIZICI ODOSE NA ISPORUKU ROBE NEZADOVOLJAVAJUĆE KVALITETE, KOLIČINE I DRUGIH OSOBINA, RIZIK OdstUPANJA OD IZVRŠENJA UGOVORNIH OBVEZA U SKLADU S UGOVORNIM KLAUZULAMA (NPR. ZAKAŠNJENJA U ISPORUCI ILI OdstUPANJE OD ISPORUKE, ODBIJANJE, PREUZIMANJA ISPORUČENE ROBE I SL.).

TI SE RIZICI DIJELE NA RIZIK VRSTE, KVALITETE I KOLIČINE ROBE, TRŽIŠNI RIZIK NABAVE I PRODAJE, RIZIK IZVRŠENJA KUPOPRODAJNOG UGOVORA I TRANSPORTNI RIZIK.

RIZIK VRSTE, KVALITETE I KOLIČINE ROBE. MOŽE NASTUPITI ZBOG SNIŽENJA KVALITETE ROBE TIJEKOM TRANSPORTA, USKLADIŠTENJA I DRUGIH MANIPULACIJA ROBOM, ILI GUBITKA U KOLIČINI ROBE OD MJESTA POLAZIŠTA

DO MJESTA ODREDIŠTA, ODNOSNO DO TRENUTKA NJEZINOG PREUZIMANJA OD STRANE KUPCA U INOZEMSTVU. TAJ RIZIK POGAĐA NAROČITO ONE VRSTE ROBE KOJE SU PODLOŽNE UTJECAJU KLIMATSKIH I TEMPERATURNIH PROMJENA, OŠTEĆENJIMA ILI DRUGIM GUBICIMA U TIJEKU TRANSPORTA ILI SKLADIŠNIH MANIPULACIJA (CURENJE, LOM , RASIPANJE I SL.).

TRŽIŠNI RIZIK NABAVE I PRODAJE, ODNOSNO UVOZA I IZVOZA. TI SU RIZICI U VANJSKOJ TRGOVINI POSLJEDICA SUBJEKTIVNIH I OBJEKTIVNIH OKOLNOSTI KOJE OTEŽAVAJU ILI POTPUNO ONEMOGUĆAVAJU IZVRŠENJE PLANIRANOG UVOZA ILI IZVOZA.

OTKLANJANJE UZROKA KOJI MOGU IZAZVATI POJAVU TRŽIŠNIH RIZIKA NABAVE I PRODAJE MOŽE SE PROVESTI:

- OTKLANJANJEM SUBJEKTIVNIH SLABOSTI U VANJSKOTRGOVINSKOM PODUZEĆU,
- PRIMJENOM SAMOOSIGURANJA NA OSNOVI TRAJNOG PRAĆENJA POSLJEDICA OBJEKTIVNIH UZROKA NASTANKA TRŽIŠNOG RIZIKA.

RIZIK IZVRŠENJA KUPOPRODAJNOG UGOVORA. RIZICI IZVRŠENJA KUPOPRODAJNOG UGOVORA POSTOJE ZBOG MOGUĆNOSTI NEIZVRŠENJA DOSPJELIH OBVEZA JEDNE UGOVORNE STRANE, ČIME ONA IZRAVNO NANOSI ŠTETU DRUGOJ UGOVORNOJ STRANI. OBIČNO SE POJAVLJUJE U DVA SLUČAJA:

KAD PRODAVATELJ NE ISPORUČI UGOVORENU ROBU ILI NE IZVRŠI UGOVORENU USLUGU (BILO DA KASNI U ISPORUCI ILI IZVRŠENJU, ILI DA UOPĆE NE IZVRŠI SVOJU UGOVORNU OBVEZU).

KAD KUPAC ODBIJE PREUZETI ISPORUČENU ROBU ILI KADA USKRATI ISPLATU PRIMLJENE ROBE.

TRANSPORTNI RIZICI. TRANSPORTNI RIZIK PREDSTAVLJA ZBROJ SVIH MOGUĆIH ŠTETA KOJE MOGU NASTATI NA ROBI PRILIKOM NJENOG PRIJEVOZA, ODNOSNO OPASNOSTI KOJE SE MOGU DOGODITI NA PRIJEVOZNOG PUTU OD MJESTA POLAZIŠTA DO MJESTA ODREDIŠTA I MOGU IZAZVATI DJELOMIČNU ILI POTPUNU ŠTETU NA ROBI.

RIZICI U TRANSPORTU NAJČEŠĆE SE DIJELE NA: OSNOVNE TRANSPORTNE RIZIKE, DOPUNSKO TRANSPORTNE RIZIKE I RATNE I POLITIČKE RIZIKE.

U OSNOVNE TRANSPORTNE RIZIKE UBRAJAJU SE OPASNOSTI PROMETNIH NEZGODA, ELEMENTARNE NEPOGODE, POŽAR I EKSPLOZIJA U PRIJEVOZNOG SREDSTVU.

DOPUNSKI SU RIZICI VEZANI UZ SVOJSTVO ROBE KOJA SE PREVOZI I OBUHVAĆAJU: KRAĐU, VLAGU, LOM, CURENJE, RASIPANJE, HRĐANJE, POKISNUĆE, ŠTETE OD SLATKE I MORSKE VODE, KVARENJE ROBE, ZNOJENJE I ZAGRIJAVANJE ROBE I SLIČNE ŠTETE KOJE NASTAJU ZBOG LOŠE AMBALAŽE I PRIRODNIH OSOBINA ROBE. POSEBNU GRUPU DOPUNSKIH RIZIKA ČINE TZV. MANIPULATIVNI RIZICI KOJI OBUHVAĆAJU ŠTETE ŠTO NASTAJU USLIJED NEPRAVILNOG ISRKRCAJA, UKRCAJA I PREKRCAJA TERETA.

RATNI I POLITIČKI RIZICI SU TAKVI RIZICI DO KOJIH DOLAZI ZBOG RATNIH STANJA I NEPRIJATELJSTVA IZMEĐU POJEDINIH ZEMALJA ILI ZBOG IZVANREDNIH DOGAĐANJA, ODNOSNO STANJA UNUTAR NEKE ZEMLJE.

IZVOZNIK I UVOZNIK OSIGURAVAJU SE OD TRANSPORTNIH RIZIKA NAJPRIJE TOČNIM UGOVARANJEM PARITETNIH KLAUZULA, PRIJE SVEGA INCOTEMS TERMINIMA, KAO NPR.: FOB, CIF, FAS, EXW, FCA I DR., I POSEBNIM UGOVARANJEM OSIGURANJA OD TRANSPORTNIH RIZIKA KOJE SE PROVODI PO OSIGURAVAJUĆIM DRUŠTVIMA.

8.2.2. FINANCIJSKI RIZICI

FINANCIJSKI SU RIZICI OPASNOST KOJA MOŽE DJELOMIČNO ILI POTPUNO ONEMOGUĆITI DA SE PLAĆANJE I NAPLATA, ODNOSNO FINANCIJSKA LIKVIDACIJA VANJSKOTRGOVINSKOG POSLA IZVRŠI NA UGOVORENI NAČIN I U UGOVORENOM ROKU.

FINANCIJSKI RIZICI SU DIJELOM POSLJEDICA SUBJEKTIVNIH OSOBINA UVOZNIKA, KOJI DOVODE DO TOGA DA KUPAC NE PLAĆA U ROKU ILI DA POSTANE INSOLVENTAN, A DRUGIM SU DIJELOM POSLJEDICA IZVJESNIH MJERA DRŽAVNIH VLASTI ILI KRETANJA TEČAJA NEKIH VALUTA NA SVJETSKOM NOVČANOM I DEVIZNOM TRŽIŠTU.

U VANJSKOTRGOVINSKOJ PRAKSI UOBIČAJENA JE PODJELA TIH RIZIKA NA:

- **KOMERCIJALNE RIZIKE**, KOJI PROIZLAZE IZ VOLJE DUŽNIKA I/ILI JAMACA DA NE IZVRŠI PLAĆANJE ZBOG ZATEZANJA PLAĆANJA, I/ILI ZBOG PLAĆEVNE NESPOSOBNOSTI, UVIJEK KAD JE DUŽNIK I/ILI JAMAC GOSPODARSKA, ODNOSNO PRIVATNA ORGANIZACIJA.

- **NEKOMERCIJALNE RIZIKE**, POD KOJIMA SE RAZUMIJEVAJU RIZICI KOD KOJIH SE KAO DUŽNIK I/ILI JAMAC POJAVLJUJE DRŽAVA ILI NEKO DRŽAVNO PODUZEĆE.

FINANCIJSKI SE RIZICI MOGU PODIJELITI PREMA UZROCIMA I POSLJEDICAMA U ODNOSU NA NOVČANI, ODNOSNO FINANCIJSKI ASPEKT LIKVIDACIJE VANJSKOTRGOVINSKIH POSLOVNIH TRANSAKCIJA. TO SU:

- (1) **RIZIK CIJENE.** RIZIK CIJENE JE OPASNOST DA DOĐE DO POSKUPLJENJA PREDMETA KUPOPRODAJE, ODNOSNO DO PROMJENE UGOVORENE VISINE CIJENE, ILI NA ŠTETU KUPCA ILI NA ŠTETU PRODAVATELJA.

OVI SE RIZICI MOGU POTPUNO ILI DJELOMIČNO OTKLONITI NA OVE NAČINE:

- DA IZVOZNIK UGOVOROM PRECIZIRA OBVEZU KUPCA DA U UGOVORENOM ROKU PREUZME ROBU, JER ĆE SE U PROTIVNOM ROBA USKLADIŠTITI NA NJEGOV TROŠAK I RIZIK, A ZA VRIJEME ZAKAŠNJENJA NJENOG PREUZIMANJA MORAT ĆE PLATITI I PENALE U VISINI UOBIČAJENE KAMATNE STOPE U ODNOSU NA FAKTURNU CIJENU ROBE.
  - DA IZVOZNIK UGOVORI KLAUZULU NAPLATE FAKTURNE VRIJEDNOSTI ROBE NA OSNOVI VARANTA (SKLADIŠNI LIST JAVNOG SKLADIŠTA) ILI NA OSNOVI POTVRDE MEĐUNARODNOG ŠPEDITERA O PRIJEVOZU ROBE NA NEODGODIVU OTPREMU PO NALOGU KUPCA.
  - DA PRI UGOVARANJU KUPOPRODAJE SKUPE INVESTICIJSKE OPREME, NAROČITO AKO SE RADI O DUGOROČNOJ I KOLIČINSKI VELIKOJ ISPORUCI (POSTROJENJA, STROJEVI, UREĐAJI I SL.), ILI O GRAĐEVINSKIM I DRUGIM INVESTICIJSKIM RADOVIMA U ZEMLJI KUPCA (INVESTITORA), KUPAC I PRODAVATELJ UGLAVE MOGUĆNOST REVIZIJE UGOVORENE CIJENE PRIMJENOM METODE KLIZNE SKALE.
- 2) **RIZIK IZVOZNOG KREDITA.** RIZIK IZVOZNOG KREDITA U SVOJOJ SUŠTINI PREDSTAVLJA OPASNOST ZA IZVOZNIKE ROBE ILI USLUGA NA KREDIT DA KUPAC U INOZEMSTVU NEĆE U UGOVORENOM ROKU UZ UGOVORENE UVJETE PLATITI ISPORUČENU ROBU, ODNOSNO IZVRŠENU USLUGU.

KREDITIRANJE IZVOZA ROBE I USLUGA OBAVLJA SE PUTEM KOMERCIJALNIH ILI BANKOVNIH KREDITA I VEZANO JE UZ ODREĐENE ARANŽMANE I PROPISE ZEMALJA IZVOZNIKA I UVOZNIKA KOJIMA SE REGULIRAJU KREDITNI ODNOSI S INOZEMSTVOM. PORED IZVOZNIKA – KREDITORA I UVOZNIKA – KREDITNOG PARTNERA U VANJSKOTRGOVINSKIM

POSLOVIMA NA KREDIT JAVLJA SE I DRŽAVA KOJA ODGOVARAJUĆIM PROPISIMA ODREĐUJE UVJETE KREDITIRANJA VANJSKE TRGOVINE I IZRAVNO SUDJELUJE U OSIGURANJU RIZIKA IZVOZNIH KREDITA.

I SUBJEKTIVNI I OBJEKTIVNI RAZLOZI I UZROCI NASTANKA RIZIKA IZVOZNOG KREDITA SU TAKVE PRIRODE, VJEROJATNOSTI I INTENZITETA DA IH IZVOZNIK NAJČEŠĆE NE MOŽE SAM PODNIJETI. ZBOG TOGA U NAČELU DOLAZI DO PODJELE RIZIKA IZVOZNOG KREDITA IZMEĐU IZVOZNIKA I NJEGOVE ZEMLJE, KOJA JE ZAINTERESIRANA ZA PROŠIRENJE MEĐUNARODNE RAZMJENE I POVEĆANJE IZVOZA PREKO SVOJIH VANJSKOTRGOVINSKIH PODUZEĆA, PA PREUZIMA NA SEBE VEĆI DIO RIZIKA IZVOZNOG KREDITA.

3) RIZIK KONVERTIRANJA. RIZIK KONVERTIRANJA NASTAJE USLIJED NEPOSTOJANJA MOGUĆNOSTI KONVERZIJE DOMAĆE VALUTE U NEKU DRUGU VALUTU RADI PODMIRENJA DOSPJELIH OBVEZA. TAJ RIZIK PREDSTAVLJA ODLAGANJE PLAĆANJA JER DRŽAVA NE IZVRŠAVA PRETVARANJE NACIONALNE VALUTE U DRUGU ILI ZADRŽAVA ISPLATU DOSPJELU PRILJEVOM NEKE STRANE VALUTE.

4) RIZIK TRANSFERA. TRANSFER PREDSTAVLJA DOZNAČIVANJE VALUTE U INOZEMSTVO, PA RIZIK TRANSFERA PREDSTAVLJA NEMOGUĆNOST IZVRŠENJA PLATNIH NALOGA IZ ZEMLJE UVOZNIKA U ZEMLJU IZVOZNIKA U SKLADU S UGOVORNIM OBVEZAMA.

5) TEČAJNI RIZIK. TEČAJNI RIZIK NASTAJE KAO POSLJEDICA ODREĐENOG STANJA NA SVJETSKOM NOVČANOM I DEVIZNOM TRŽIŠTU. PREDSTAVLJA MOGUĆNOST NASTANKA ŠTETE ZA JEDNOG OD POSLOVNIH PARTNERA USLIJED FLUKTUIRAJUĆIH TEČAJEVA VALUTA.

6) VALUTNI RIZIK. VALUTNI RIZIK NASTAJE KADA SE USPOSTAVI NOVI INTERVALUUTARNI TEČAJ NEKE VALUTE U ODNOSU NA DRUGE VALUTE, A JAVLJA SE U DVA OBLIKA: DEVALVACIJA I REVALVACIJA.

- **UGOVARANJEM PRODAJNE CIJENE** U SVOJOJ NACIONALNOJ VALUTI ČIME ZA IZVOZNIKA RIZIK PRAKTIČKI NESTAJE, BUDUĆI DA JE IZNOS NACIONALNE VALUTE FIKSNA VRIJEDNOST, DOK SE IZNOS VALUTE UVOZNIKA MIJENJA OVISNO O TEČAJU.

- **ZLATNOM KLAUZULOM** KOJOM SE VRIJEDNOST POJEDINIH VALUTA VEZUJE UZ ZLATO.

- **KLAUZULOM ČVRSTE VALUTE** KOJOM SE UGOVORENA CIJENA U ODREĐENOJ VALUTI VEŽE UZ NEKU ČVRSTU VALUTU. AKO SE ODNOS IZMEĐU UGOVORENE I ČVRSTE VALUTE PROMIJENI ZA ISTI SE POSTOTAK MIJENJA I UGOVORENA CIJENA.

UGOVARANJEM OBRAČUNSKE VALUTE PRI ODREĐIVANJU CIJENE U KLIRINŠKOM, BILATERALNOM PROMETU, PRI ČEMU SE SVAKI POREMEĆAJ U ODNOSIMA INTERVALUTARNIH TEČAJEVA I TEČAJEVA IZMEĐU DOMAĆE VALUTE U ZEMLJI KUPCA I OBRAČUNSKE VALUTE AUTOMATSKI RJEŠAVA UNAPRIJED PROPISANIM ODNOSIMA KOJI ĆE BITI NA SNAZI U TRENUTKU OSIGURANJA POTREBNOG IZNOSA OBRAČUNSKE VALUTE ZA ISPLATU UVEZENE ROBE.

POLITIČKI RIZIK. POLITIČKI RIZIK PREDSTAVLJA RIZIK KOJI NASTAJE KAO POSLJEDICA RAZNIH POLITIČKIH DOGAĐAJA KAO ŠTO SU RATOVI, REVOLUCIJE, EKSPROPRIJACIJE, NACIONALIZACIJE, NEMIRI, POBUNE I SL., KAO I DRUGE NEOČEKIVANE INTERVENCIONISTIČKE MJERE DEVIZNIH I DRUGIH OGRANIČENJA RADI ZAŠTITE INTERESA ZEMLJE U DRUŠTVENOPOLITIČKOM I GOSPODARSKOM SMISLU.

8.3. ORGANIZACIJE ZA OSIGURANJE I FINANCIRANJE IZVOZA NA KREDIT

ČEST JE SLUČAJ DA PROIZVOĐAČ – ISPORUČITELJ NEMA DOVOLJNO VLASTITIH FINANCIJSKIH SREDSTAVA NA OSNOVI KOJIH BI MOGAO SAM FINANCIRATI IZVOZNI POSAO U TIJEKU PROIZVODNJE I NAKON ISPORUKE KAD SE PRODAJA OBAVLJA NA KREDIT.

SREDSTVA NA KRATAK ROK PRIBAVLJAJU SE OD BANKE, OBIČNO NA PODLOZI OTVORENOG AKREDITIVA, MJENICA AKCEPTIRANIH OD STRANOG KUPCA ILI GARANCIJA KUPČEVE BANKE.

POSTAVLJA SE, MEĐUTIM, PITANJE: KAKO FINANCIRATI IZVOZ NA DUGI ROK? NI IZVOZNIK NITI NJEGOVA BANKA NE MOGU VEZATI SREDSTVA NA PET, DESET ILI VIŠE GODINA. TAKVA SE DUGOROČNA SREDSTVA MORAJU POTRAŽITI ILI NA DOMAĆEM I STRANOM FINANCIJSKOM TRŽIŠTU, ILI KOD NACIONALNE FINANCIJSKE USTANOVE KOJA IMA ZADATAK DA OD TRENUTKA ISPORUKE ROBE PREUZME NA SEBE DALJNJE KREDITIRANJE IZVOZNOG POSLA.

U SUVREMENOM POSLOVANJU, KADA KUPCI SVE ČEŠĆE ZAHTIJEVANJU KUPNJU NA KREDIT, OSNIVAJU SE USTANOVE ZA OSIGURANJE IZVOZNIH POSLOVA S TIME DA POJEDINE DRŽAVE PREUZIMAJU JAMSTVO IZVOZNIH POTRAŽIVANJA.

PO UGLEDU NA VELIKU BRITANIJU U NAJVEĆEM BROJU ZEMALJA (ŠVICARSKA, NJEMAČKA, FRANCUSKA) OSIGURANJE JE STROGO ODVOJENO OD FINANCIRANJA. DRŽAVNE USTANOVE VRŠE ISKLJUČIVO OSIGURANJE, A PRIVATNE KOMERCIJALNE BANKE OBAVLJAJU FINANCIRANJE KAKO U RAZDOBLJU OD ISPORUKE ROBE, TAKO I U RAZDOBLJU OD ISPORUKE PA DO TRENUTKA PRIJEMA POSLJEDNJE KREDITNE RATE.

ZA RAZLIKU OD TOGA, NAPRIMJER U USA, DIO FINANCIRANJA OBAVLJA SE, AKO GA BANKE NE MOGU IZVRŠITI, OD STRANE USTANOVE KOJOJ JE PRIORITETAN ZADATAK DA OSIGURAVA IZVOZNE POSLOVE.

U TREĆIM PAK ZEMLJAMA, KAO ŠTO JE SLUČAJ U JAPANU, DRŽAVNA USTANOVA OBVEZATNO SUDJELUJE U FINANCIRANJU SVAKOG IZVOZNOG POSLA.

IMA SLUČAJEVA I UZAJAMNOG ISPOMAGANJA BANAKA U PODRUČJU FINANCIRANJA DUGOROČNOG IZVOZA. TAKO SU BANKE U NJEMAČKOJ U TU SVRHU FORMIRALE POSEBNU FINANCIJSKU INSTITUCIJU.

8.4. OSNIVANJE HRVATSKE USTANOVE ZA OSIGURANJE IZVOZA NA KREDIT

I U REPUBLICI HRVATSKOJ VALJALO BI OSNOVATI USTANOVU ZA OSIGURANJE IZVOZNIH POSLOVA A DRŽAVA BI PREUZELA STANOVITA JAMSTVA ZA IZVOZNA POTRAŽIVANJA.

ZADATAK TE USTANOVE ZA KREDITIRANJE I OSIGURANJE IZVOZNIH POSLOVA OGLEDALO BI SE U:

- OSIGURANJU IZVOZNIH POSLOVA PROTIV NEKOMERCIJALNIH RIZIKA I
- SUDJELOVANJU U OSIGURANJU IZVOZNIH POSLOVA PROTIV KOMERCIJALNIH RIZIKA.

DA SE UNAPRIJEDE GOSPODARSKI ODNOSI REPUBLIKE HRVATSKE S INOZEMSTVOM, TA BI USTANOVA:

- PRUŽALA ZAŠTITU PODUZEĆIMA I DRUGIM NOSITELJIMA HRVATSKOG INTERESA PROTIV GUBITAKA KOJE BI MOGLI PRETRPJETI U VANJSKOTRGOVINSKOM POSLOVANJU U SLUČAJU OSTVARENJA NEKOG OD KOMERCIJALNIH RIZIKA, PREDVIĐENIH U UVJETIMA ZA OSIGURANJE TIH RIZIKA.

- OCJENJIVALA ZAHTJEVE PODUZEĆA ZA OSIGURANJEM I PONUDE ZA SKLAPANJE UGOVORA O OSIGURANJU IZVOZNOG POSLA OD NEKOMERCIJALNIH RIZIKA, I IMALA POSEBNO TIJELO KOJE BI ODLUČIVALO O PONUĐENOM IZVOZONOM POSLU.

U PRAVILU NE BI TREBALO OSIGURATI IZVOZNE POSLOVE ZA ZEMLJE:

- KOJE NE ISPUNJAVAJU SVOJE OBVEZE PLAĆANJA HRVATSKIM VJEROVNICIMA,

- U KOJE JE ZABRANJEN IZVOZ I

- KOJE SVOJIM PROPISIMA ZABRANJUJU UVOZ IZ HRVATSKE.

UGOVOROM O OSIGURANJU IZVOZNIH POSLOVA OD NEKOMERCIJALNIH RIZIKA POKRILA BI SE POTRAŽIVANJA OSIGURANIKA OD INOZEMNOG DUŽNIKA U SLUČAJU:

- NEPLAĆANJA DUGA U ROKU OD ŠEST MJESECI, KADA JE DUŽNIK DRŽAVA ILI DRŽAVNA INSTITUCIJA, ODNOSNO OSOBA ZA KOJU JAMČI DRŽAVA,

- JEDNOG ILI NEKOLIKO DOGAĐAJA KOJI SE U NASTAVKU NABRAJAJU, VEĆ PREMA TOME KAKO JE NAVEDENO U POLICI OSIGURANJA, KOJI ONEMOGUĆAVAJU VJEROVNIKU NAPLATU POTRAŽIVANJA OD INOZEMNOG DUŽNIKA, A TO MOGU BITI:

- 1) POLITIČKI DOGAĐAJI U ZEMLJI DUŽNIKA ILI RAT ZEMLJE DUŽNIKA S NEKOM DRUGOM ZEMLJOM,

- 2) OPĆI MORATORIJ PLAĆANJA ILI ZABRANA TRANSFERA DO ISTEKA TE ZABRANE,

- 3) ZABRANE UVOZA ROBE ILI JEDNOSTRANI RASKID UGOVORA OD STRANE DRŽAVE ILI DRŽAVNE INSTITUCIJE KAO KUPCA,

- 4) ZAPLJENA, OŠTEĆENJE ILI UNIŠTENJE ROBE OD STRANE DRŽAVE OD TRENUTKA PRELASKA ROBE PREKO HRVATSKE GRANICE DO PRISPIJEĆA INOZEMNOM KUPCU ILI ONEMOGUĆAVANJE PODUZEĆA DA RASPOLAŽE ROBOM NA DRUGI NAČIN,

5) KATASTROFALNI ELEMENTARNI DOGAĐAJI.

IZ OSIGURANJA TREBALO BI ISKLJUČITI OBVEZU NAKNADE, AKO OSIGURANIK NE MOŽE NAPLATITI SVOJE POTRAŽIVANJE:

- JER JE DUŽNIK BIO OVLAŠTEN DA U CIJELOSTI ILI DJELOMIČNO NE ISPUNI SVOJU OBVEZU ZBOG NEUREDNOG ILI NEPRAVODOBNOG IZVRŠENJA UGOVORNIH OBVEZA OSIGURANIKA,
- AKO JE UGOVOR S KUPCEM ZAKLJUČEN PROTIVNO PROPISIMA REPUBLIKE HRVATSKE ILI ZEMLJE KUPCA – DUŽNIKA,
- ZBOG KRAJNJE NEPAŽNJE ILI NAMJERE OSIGURANIKA,
- ZA IZNOS ODOBRENE BONIFIKACIJE KUPCU,
- USLIJED PRIVREMENIH MJERA SUDA U GRAĐANSKOM PARNIČNOM POSTUPKU ILI MJERA CARINSKIH, ODNOSNO SANITARNIH VLASTI,
- ZBOG PRESUDE SUDA U PARNIČNOM POSTUPKU O ODBIJANJU TUŽBE OSIGURANIKA PROTIV DUŽNIKA RADI NEOPRAVDANOSTI S OBZIROM NA PRAVILA I OBIČAJE KOJI VRIJEDE U MEĐUNARODNIM POSLOVNIM ODNOSIMA.

8.5. OSIGURANJE I DOKUMENTARNI AKREDITIV

U DANAŠNJE VRIJEME KOD PRODAJE PUTEM PRAVILA ZA TUMAČENJE TRGOVINSKIH TERMINA INCOTERMS '90, ČESTO SE UGOVARA DA ĆE SE PLAĆANJE OBAVITI PUTEM NEOPOZIVIH DOKUMENTARNIH AKREDITIVA. U TAKVIM SLUČAJEVIMA DOKUMENTARNI AKREDITIVI SADRŽE ODREĐENE ODREDBE KOJIMA SE PRECIZIRAJU OBVEZE PRODAVATELJA U SVEZI S OSIGURANJEM ROBE. TE ODREDBE PRODAVATELJ MORA STRIKTNO IZVRŠITI AKO ŽELI NAPLATITI IZNOSE IZ AKREDITIVA.

PODNOŠENJE ISPRAVE O OSIGURANJU. PREMA ODREDBAMA JEDNOOBRAZNIH PRAVILA KOD PRODAJE ROBE CIF I CIP PRODAVATELJ JE DUŽAN PODNIJETI BANCI MEĐU OSTALIM DOKUMENTIMA I ISPRAVU O ZAKLJUČENOM OSIGURANJU. ISPRAVA MORA ODGOVARATI U POTPUNOSTI ODREDBAMA AKREDITIVA I TREBA BITI ISPOSTAVLJENA I POTPISANA OD STRANE OSIGURAVAJUĆEG DRUŠTVA ILI NJEGOVOG AGENTA. U OBZIR DOLAZE, PRIJE SVEGA, POLICE I CERTIFIKATI OSIGURANJA ALI MOGU I DRUGE ISPRAVE AKO JE TO PREDVIĐENO U AKREDITIVU.

UVJETI AKREDITIVA REDOVITO PREDVIĐAJU DA POLICA, ODNOSNO CERTIFIKAT OSIGURANJA BUDU PRENOSIVI, ODNOSNO INDOSIRANI NA KUPCA ILI BANKU, JER SE SAMO NA TAJ NAČIN OMOGUĆAVA PRIJENOS PRAVA IZ OSIGURANJA PRILIKOM PRODAJE ROBE.

ODBIJANJE ISPRAVE S DATUMOM KASNIJIM OD DATUMA UKRCAJA, ODNOSNO OTPREME. PO JEDNOOBRAZNYM PRAVILIMA, AKO NIJE U OTVORENOM AKREDITIVU NEŠTO DRUGO PREDVIĐENO, BANKE TREBAJU ODBITI PRIMITAK ISPRAVE O OSIGURANJU KOJA NOSI KASNIJI DATUM OD DATUMA UKRCAJA NA BROD, ODNOSNO OTPREME OSIGURANE ROBE, OZNAČENOG U OSTALIM DOKUMENTIMA.

OSIGURANA VRIJEDNOST PO JEDNOOBRAZNYM PRAVILIMA. U POGLEDU VRIJEDNOSTI KOJU TREBA OSIGURANI JEDNOOBRAZNA PRAVILA PREDVIĐAJU DA TO TREBA DA BUDE CIF, ODNOSNO CIP VRIJEDNOST ROBE OZNAČENA U OSTALIM PODNIJETIM DOKUMENTIMA UVEĆANA ZA 10%.

RIZICI KOJI SE MORAJU OSIGURATI PO JEDNOOBRAZNYM PRAVILIMA. U TIM PRAVILIMA U POGLEDU RIZIKA PROTIV KOJIH PRODAVATELJ TREBA OSIGURATI ROBU POSTOJE TRI ODREDBE.

PRVOM ODREDBOM TRETIRA SE PITANJE OSIGURANJA ROBE AKO SE U AKREDITIVU PREDVIĐA DA OSIGURANJEM TREBA POKRITI "OBIČNE RIZIKE" ILI "UOBIČAJENE RIZIKE". JEDNOOBRAZNA PRAVILA PREPORUČUJU DA AKREDITIVI SADRŽE IZRIČITO OZNAKU DOPUNSKIH RIZIKA KOJE TREBA OSIGURATI PRI ČEMU SE IZBJEGAVAJU IZRAZI KAO ŠTO SU "UOBIČAJENI RIZICI".

DRUGA ODREDBA TRETIRA PITANJE "ALL RISKS" OSIGURANJA. AKO SE PREDVIĐA DA JE PRODAVATELJ DUŽAN OSIGURATI ROBU "PROTIV SVIH RIZIKA", BANKE NISU DUŽNE ISPITIVATI DA LI SU MOŽDA NEKI SPECIFIČNI RIZICI OSTALI NEPOKRIVENI.

TREĆOM ODREDBOM REGULIRA SE PITANJE FRANŠIZE. PREMA TOJ ODREDBI BANKE ĆE PRIMATI ISPRAVE O OSIGURANJU KOJIMA SE PREDVIĐA PRIMJENA FRANŠIZE ZA POJEDINE RIZIKE AKO AKREDITIV IZRIČITO NE PROPIŠE DA SE OSIGURANJE TREBA ZAKLJUČITI BEZ FRANŠIZE.

U SVEZI S OTVORENIM NEOPOZIVIM DOKUMENTARNIM AKREDITIVIMA PRODAVATELJ MORA PAZITI NAROČITO NA DVA MOMENTA: DA UVJETI AKREDITIVA ODGOVARAJU TOČNO UVJETIMA KUPOPRODAJNOG UGOVORA, I DA ISPOSTAVLJENA POLICA ODGOVARA U POTPUNOSTI UVJETIMA AKREDITIVA.

POTREBA STRIKTNOG ISPUNJAVANJA UVJETA AKREDITIVA. NAKON OTVARANJA DOKUMENTARNOG AKREDITIVA POTREBNO JE DA PRODAVATELJ ŠTO PRIJE IZDA NALOG ZA OSIGURANJE ROBE. PRI DAVANJU NALOGA PRODAVATELJ TREBA PAZITI NA TO DA NI U ČEMU NE ODSTUPI OD UVJETA AKREDITIVA, JER I NAJMANJE ODSTUPANJE MOŽE IMATI ZA POSLJEDICU DA MU BANKA ODBIJE PODNESENE DOKUMENTE. ZBOG TOGA JE NAJBOLJE DA PRODAVATELJ UZ NALOG ZA OSIGURANJE URUČI OSIGURATELJU PRIJEPIS UVJETA AKREDITIVA NA ORIGINALNOM JEZIKU.

9. OSIGURANJE KREDITA

9.1. OPĆENITO O OSIGURANJU KREDITA

POD POJMOVIM KREDITNIH OSIGURANJA PODRAZUMIJEVA SE SVAKO OSIGURANJE POTRAŽIVANJA VJEROVNIKA OD SVOG DUŽNIKA.

DRUGIM RIJEČIMA, KREDITNA OSIGURANJA SU ZAJAMČENJA ŠTO IH OSIGURATELJ PRUŽA PRODAVATELJU KOJI KREDITIRA KUPCA DA ĆE PODMIRITI NJEGOVO POTRAŽIVANJE AKO DUŽNIK NE IZVRŠI SVOJU OBVEZU PLAĆANJA DUGA.

OSIGURANJE KREDITNIH POSLOVA PREDSTAVLJA NE SAMO PASIVNO JAMSTVO ZA SIGURNOST KREDITNOG ODNOSA VEĆ JE I AKTIVNI ČIMBENIK U GOSPODARSKIM TOKOVIMA.

- 1) PRUŽANJEM MATERIJALNE SIGURNOSTI KREDITNOM POSLU,
- 2) PODIZANJEM KVALITETE KREDITNIH ARANŽMANA, A POSEBICE:
  - PRIBAVLJANJEM INFORMACIJA I POVJERAVANJEM PODATAKA O KREDITNOJ SPOSOBNOSTI DUŽNIKA,
  - ISPITIVANJEM KAKVOĆE POSLA KOJI SU PREDMET KREDITIRANJA,
  - USTANOVLJAVANJEM SADAŠNJIH I OČEKIVANIH UVJETA ZA NAPLATU ODOBRENOG KREDITA PRINUDNIM PUTEM, OSOBITO KADA SU U PITANJU KREDITI NA MANJE POZNATIM INOZEMNIM TRŽIŠTIMA,
- 3) DJELOVANJEM NA RAZVOJ KREDITNIH POSLOVA, A S TIME I NA UNAPREĐENJE I POVEĆANJE MATERIJALNE PROIZVODNJE.

KREDITNA OSIGURANJA NAJČEŠĆE SE DIJELE PREMA PREDMETU OSIGURANJA NA: KREDITNO OSIGURANJE "U UŽEM SMISLU", KAUCIJSKO ILI ZAJAMČENO KREDITNO OSIGURANJE I OSIGURANJE POVJERENJA.

KREDITNO OSIGURANJE U UŽEM SMISLU. TO JE TAKVO OSIGURANJE U KOJEM UGOVOR O OSIGURANJU SKLAPA VJEROVNIK, A OSIGURATELJ SE OBVEZUJE NADOKNADITI ŠTETU VJEROVNIKU – OSIGURANIKU, KOJU BI PRETRPIO AKO NJEGOV DUŽNIK NE PODMIRI SVOJE DUGOVANJE.

KAUCIJSKO ILI ZAJAMČENO KREDITNO OSIGURANJE. UGOVOR O OSIGURANJU SKLAPA DUŽNIK S OSIGURATELJEM KOJI SE U UGOVORU OBVEZUJE ZAJAMČITI VJEROVNIKU ISPUNJENJE OBVEZA DUŽNIKA – OSIGURANIKA.

SPECIFIČNU VRSTU KREDITNIH OSIGURANJA PREDSTAVLJA **OSIGURANJE POVJERENJA.** UGOVOR O OSIGURANJU POVJERENJA SKLAPA S OSIGURATELJEM OSOBA KOJA POKRIĆE I OBVEZU IZ OSIGURANJA ZA NAKNADU ŠTETE, KOJU BI TA OSOBA (OSIGURANIK) MOGLA U SVOJEM REDOVITOM ZANIMANJU PROUZROKOVATI OTUĐENJEM ILI POGREŠKOM PRILIKOM RASPOLAGANJA TUĐOM IMOVINOM ILI NOVCEM (NPR. BLAGAJNICI, PROKURISTI, ZASTUPNICI I DRUGI).

PREMA USVOJENOJ PODJELI U LITERATURI O KREDITNOM OSIGURANJU, RIZICI SU SISTEMATIZIRANI U TRI SKUPINE, I TO:

- KOMERCIJALNI RIZICI,
- POLITIČKI I RATNI RIZICI I
- KATASTROFALNI RIZICI.

POSEBNU SKUPINU RIZIKA PREDSTAVLJAJU TZV. **EKONOMSKI RIZICI** U KOJE SE UBRAJAJU:

- RIZIK POVEĆANJA CIJENA ROBI KOJA TREBA BITI ISPORUČENA, USLIJED POVEĆANJA CIJENA MATERIJALA I RADNE SNAGE, AKO PREMA ZAKLJUČENOM UGOVORU S KUPCEM NIJE MOGUĆE POVEĆATI CIJENU.
- RIZIK PROMJENE TEČAJA UGOVORENE VALUTE KOJA SE NE MOŽE POKRITI PRODAJOM ZBOG DUGOG ROKA DOSPIJEĆA NAPLATE TE VALUTE.

U KOMERCIJALNE RIZIKE, REČENO JE DA SE UBRAJAJU OPASNOSTI KOJE MOGU IZAZVATI NENAPLATU DUGOVANJA, U KOJIMA JE RIZIČNOST VEZANA ZA OSOBNOST SAMOG DUŽNIKA. OSTVARENJE KOMERCIJALNIH RIZIKA JE POSLJEDICA SUBJEKTIVNIH OKOLNOSTI SVOJSTVENIH ODREĐENOM DUŽNIKU KAO OSOBI I NJEGOVOM POSLOVANJU USLIJED ČEGA MOŽE DOĆI DO:

- NEPLAĆANJA DUGA U ROKU,
- NENAPLATE DUGA I U PRODUŽENOM ROKU OTPLATE,
- INSOLVENTNOSTI DUŽNIKA,
- STEČAJA NAD IMOVINOM DUŽNIKA.

FINANCIJSKA PROPAST DUŽNIKA MOŽE NASTATI I ZBOG NASTUPANJA KATASTROFALNIH RIZIKA, KAO ŠTO SU NAPRIMJER:

- POTRES, VULKANSKE ERUPCIJE I SL.,
- VELIKI POŽARI,
- POPLAVE,
- CIKLONI I DR.

NEMOGUĆNOST VJEROVNIKA DA NAPLATI SVOJE POTRAŽIVANJE OD DUŽNIKA MOŽE BITI IZAZVANA I RATNIM I POLITIČKIM RIZICIMA. ZA KREDITNA OSIGURANJA, POSEBICE O OSIGURANJU IZVOZNIH KREDITNIH POSLOVA, OSIGURATELJ ODREĐUJE KREDITNU SPOSOBNOST DUŽNIKA – BONITET. KAO IZVOR INFORMACIJA OSIGURATELJIMA SLUŽE SPECIJALIZIRANE SVJETSKE AGENCIJE S RAZGRANATOM MREŽOM SVOJIH INFORMATIVNIH SLUŽBI.

U MEĐUNARODNOM PROMETU ROBE PRI STUPANJU U POSLOVNI ODNOS S FIRMOM O KOJOJ NEMAJU DOVOLJNO PODATAKA, KVALITETNI GOSPODARSTVENICI PRETHODNO ISPITUJU NJEN BONITET, TJ. TRAŽE PODATKE O NJEZINOM KAPITALU, KREDITNOJ SPOSOBNOSTI, SOLIDNOSTI U POSLOVIMA I SVEMU DRUGOM ŠTO MOŽE PRI TOME DA BUDE VAŽNO. POD KREDITNOM SPOSOBNOŠĆU PODRAZUMIJEVA SE SKUP POZITIVNIH SVOJSTAVA: POLOŽAJ, IMOVINE, POSLOVA I PERSPEKTIVE OSOBA KOJOJ SE DAJE KREDIT I NA TEMELJU TOGA MOŽE SE IZVUĆI ZAKLJUČAK DA LI ĆE ODOBRENI KREDIT I PRIMJENE OBVEZE BITI NA VRIJEME I POTPUNO IZVRŠENE.

KOD OCJENJIVANJA BONITETA INOZEMNOG KUPCA ZA OSIGURATELJA I IZVOZNIKA ROBA, VAŽNO JE USTANOVITI KOLIKO SE MOGU POUZDATI U ODREĐENE OBLIKE JAMSTVA KOJE NUDI KUPAC, KAO ŠTO SU MJENICE, HIPOTEKE, VLASNIŠTVA, RED NAMIRENJA POTRAŽIVANJA U STEČAJU I SL.

NAČIN ISPITIVANJA BONITETA I KREDITNE SPOSOBNOSTI DUŽNIKA SU RAZLIČITI. OBAVIJESTI SE MOGU DOBITI IZRAVNO NA TEMELJU PODATAKA KOJE OBJAVLJUJU SAME TE FIRME I NEIZRAVNO NA TEMELJU PODATAKA BANAKA, GOSPODARSKIH KOMORA, POSLOVNIH PARTNERA, INFORMACIJSKIH UREDA I SL.

OBAVIJEST O BONITETU POJEDINIH FIRMI DAJU VEĆ I NAVEDENI UREDI I ORGANIZACIJE SVOJIM KLIJENTIMA IZRAVNO PUTEM IZVJEŠTAJA, ILI U OBLIKU POSEBNIH REGISTARA U KOJIMA SE TISKAJU SVI RELEVANTNI PODACI.

NAJPOZNATIJA INFORMACIJSKA FIRMA KOJA RADI NA OPISANOM NAČELU JE “DUNN AND BRADSTREET” SA SJEDIŠTEM U NEW YORKU, KOJA PODATKE PUBLICIRA U POSEBNIM REGISTRIMA SA SVOJOM OCJENOM O KREDITNOJ SPOSOBNOSTI POJEDINIH FIRMI. DRUGI POZNATI INFORMACIJSKI URED JE “SCHIMANELPFENG GMBH” U HAMBURGU KOJI DAJE INFORMACIJE O PODUZEĆIMA IZ AUSTRIJE, BELGIJE, NIZOZEMSKE, VENEZUELE I NJEMAČKE.

OD MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA OSIGURANJEM KREDITA SE BAVI INTERNATIONAL CREDIT INSURANCE ASSOCIATION, KRATICA ICIA.

ZA SADA U NAŠOJ ZEMLJI NE POSTOJI OBRADA PODATAKA I O POTENCIJALNIM TRŽIŠTIMA I POJEDINIM ZEMLJAMA, TE ĆE BITI NUŽNO USPOSTAVITI TAKVE SLUŽBE, I AKO SE ŽELI RAZVIJATI OSIGURANJE IZVOZNIH KREDITA.

KREDITNA OSIGURANJA NALAZE SE JOŠ UVIJEK U EKSPERIMENTALNOM STADIJU, TE ZA SADA NE PREDSTAVLJAJU ZNAČAJNIJI UDIO U GLOBALNIM POSLOVIMA OSIGURANJA.

9.2. OSIGURANJE IZVOZNIH KREDITA

OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA U PRAVILU OSIGURAVAJU IZVOZNO KREDITNE POSLOVE OD KOMERCIJALNIH RIZIKA.

UGOVOR O KREDITNOM OSIGURANJU POKRIVA NOVČANA POTRAŽIVANJA NAŠIH TVRTKI KOJA NASTANU:

- ISPORUKOM ROBE,
- INVESTICIJSKOM IZGRADNOM I RADOVIMA U INOZEMSTVU,
- IZVRŠENJEM USLUGA OSOBAMA U INOZEMSTVU, DAVANJEM KREDITA.

ZA OSIGURATELJA NASTUPA OSIGURAN SLUČAJ I OBVEZA IZ UGOVORA O OSIGURANJU AKO:

- DUŽNIK POSTANE INSOLVENTAN,
- PLATNA SPOSOBNOST DUŽNIKA POSTANE UGROŽENA U TOLIKOJ MJERI DA OSIGURATELJ I OSIGURANIK SPORAZUMNO USTANOVE DA NEMA NIKAKVIH IZGLEDA ZA NAPLATU POTRAŽIVANJA OD DUŽNIKA.

OSIGURANIK JE DUŽAN DOKAZATI:

- 1) DA JE NAD IMOVINOM DUŽNIKA ILI NJEGOVOM OSTAVŠTINOM
  - OTVOREN STEČAJNI POSTUPAK,
  - POČEO POSTUPAK ZA PRISILNO ILI SUDSKO PORAVNANJE,
  - UČINJENO PRISILNO IZVRŠENJE ZA NAPLATU POTRAŽIVANJA, KOJE NIJE DOVELO DO PODMIRIVANJA OSIGURANIKOVA POTRAŽIVANJA,
- 2) DA JE DUŽNIK SKLOPIO IZVANSUDSKO PORAVNANJE SA SVIM VJEROVNICIMA,
- 3) DA NEMA IZGLEDA ZA NAPLATU POTRAŽIVANJA I DA JE NEMOGUĆE OČEKIVATI USPJEH OD PRIJEDLOGA OTVARANJA STEČAJA ILI PRINUDNOG IZVRŠENJA,
- 4) DA POSTOJI IZRAVNA OPASNOST OD NASTUPA SLUČAJEVA NAVEDENIH POD 1), 2) I 3), PA OSIGURANIK U SUGLASNOSTI S OSIGURATELJEM PRODAJE ROBU KOJOM JOŠ MOŽE RASPOLAGATI I PRITOM PRETRPI GUBITAK.

UOBIČAJENE VRSTE OSIGURANJA IZVOZNIH KREDITA (KOMERCIJALNI RIZICI) JESU:

- (1) OBVEZATNA PONUDA OSIGURATELJA, TZV. OPCIJA, KOJOM SE OSIGURATELJ OBVEZUJE DA ĆE U UGOVORENOM ROKU (OBIČNO OD ŠEST MJESECI) PRIMITI U OSIGURANJE ODREĐENI IZVOZNI KREDITNI POSAO, AKO OSIGURANIK UGOVORI KUPOPRODAJU ROBE S INOZEMNIM KUPCEM.
- (2) POJEDINAČNO KREDITNO OSIGURANJE SKLAPA SE NA TEMELJU POJEDINAČNIH PONUDA ZA OSIGURANJE ODREĐENOG IZVOZNOG KREDITNOG POSLA UZ POTREBNU DOKUMENTACIJU ZA OCJENU RIZIKA (BONITET INOZEMNOG KUPCA).
- (3) GENERALNI UGOVOR (POLICA) ZA OSIGURANJE IZVOZNIH KREDITA UZ ODREĐENE UVJETE AUTOMATSKOG POKRIĆA ZA UGOVORENE INOZEMNE KUPCE DO LIMITIRANOG IZNOSA, "REVOLVING" SVOTE OSIGURANJA, AUTOMATSKO POKRIĆE MANJIH IZNOSA POTRAŽIVANJA SAMO UZ PRIJAVU OSIGURANIKA I DR.

- (4) PRODAJA ROBE "UZ OTKUP ISPRAVA" (CASH AGAINST DOCUMENTS – CAD), POKRIVA ŠTETU OSIGURANIKA AKO INOZEMNI KUPAC NE OTKUPI DOKUMENTE I ROBA OSTANE NA RASPOLAGANJU OSIGURANIKU – IZVOZNIKU. UVJET JE DA SU ISPUNJENE SVE ODREDBE IZ KUPOPRODAJNOG UGOVORA S INOZEMNIM KUPCEM.
- (5) OSIGURANJE POTRAŽIVANJA BANAKA OD INOKORESPODENTA, ZA SLUČAJ NASTUPANJA KOMERCIJALNIH RIZIKA KOD INOZEMNE BANKE KOJA JE KORESPODENT I DUŽNIK OSIGURANIKA.
- (6) OSIGURAVANJE POTRAŽIVANJA POMORSKIH VOZARINA, POKRIVA POTRAŽIVANJE ZA SVE VOZARINE NA TEMELJU IZDANIH BRODSKIH TERETNICA OD INOZEMNIH DUŽNIKA.
- (7) OSIGURANJE POTRAŽIVANJA LUKE, POKRIVA SVA POTRAŽIVANJA ZA USLUGE IZ DJELATNOSTI LUKA, OD INOZEMNIH DUŽNIKA.
- (8) OSIGURANJE POTRAŽIVANJA KONSIGNATORA, ZA PROVIZIJE KOJE MU ZA IZVRŠENE USLUGE DUGUJU INOZEMNI KORISNICI.
- (9) OSIGURANJE POTRAŽIVANJA OTPREMNINE, OD INOZEMNIH DUŽNIKA.
- (10) OSIGURANJE POTRAŽIVANJA KAMIONSKIH VOZARINA I ZRAKOPLOVNIH VOZARINA, OD INOZEMNIH DUŽNIKA, KAD VOZARINU PLAĆA PRIMATELJ ROBE U INOZEMSTVU.
- (11) OSIGURANJE POTRAŽIVANJA BRODOGRADNJE POKRIVA POTRAŽIVANJE ZA GRADNJU BRODA UZ HIPOTEKARNO JAMSTVO NA BRODU (TZV. UGOVORNO ZALOŽNO PRAVO NA BRODU) PREMA POSEBNIM UVJETIMA OSIGURANJA.

DA BI VJEROVNIK ZAŠTITIO SVOJU IMOVINU OD EVENTUALNIH NEMOGUĆNOSTI NAPLATE, NJEMU NA RASPOLAGANJU STOJE RAZNA PRAVNA I DRUGA SREDSTVA. PRODAVATELJ MOŽE TRAŽITI OD DUŽNIKA DA MU KAO SIGURNOST ZA DANI KREDIT PRUŽI ODREĐENE GARANCIJE, KAO ŠTO SU:

- ZALOŽNO PRAVO NA POKRETNU I NEPOKRETNU IMOVINU KUPCA,
- MJENICE,
- JAMSTVO TREĆIH OSOBA,
- BANKARSKE GARANCIJE I SL.

SIGURNOST ZA ODOBRENI KREDIT IMA I NEGATIVNE STRANE:

- 1) TAKVA ZAJAMČENJA SE VRLO TEŠKO DOBIJU ILI SE UOPĆE NE MOGU DOBITI OD KUPCA. AKO IH PRODAVATELJ I DOBIJE, ONA NE PREDSTAVLJAJU DOVOLJNO POKRIĆE.
- 2) TAKVA ZAJAMČENJA SU RELATIVNO SKUPA I TENDENCIJA JE DA POSTANU SVE SKUPLJA, OSOBITO BANKARSKA.
- 3) REALIZACIJA TIH ZAJAMČENJA JE ČESTO PROBLEMATIČNA, A I VREMENSKI JE VRLO DUGA, PA OSIGURANIK U VREMENSKOM RAZDOBLJU DO REALIZACIJE ZAJAMČENJA IMA SMANJENU SOLVENTNOST, TE NA TAJ NAČIN TRPI ŠTETU.

IZ DOSAD NAVEDENOG SLIJEDI DA JE IZVOZNIKU, ODNOSNO PRODAVATELJU ROBE NA KREDIT INOZEMNOM KUPCU, OSIGURANJE KREDITA KOD OSIGURAVAJUĆEG DRUŠTVA, NAJPRIKLADNIJI OBLIK ZAŠTITE NJIHOVIH INTERESA.

AKO VJEROVNIK NE POZNAJE DOVOLJNO PRAVNI SUSTAV ZEMLJE GDJE SE VODI SPOR, MOŽE IMATI TEŠKOĆE U OSTVARIVANJU PRAVA PRED SUDOM. TAKVE SE NEGATIVNE SITUACIJE OTKLANJAJU OSIGURANJEM JER OSIGURATELJ ISPLAĆUJE ŠTETU, A SAM PODUZIMA KORAKE I SNOSI TROŠKOVE OKO NAPLATE POTRAŽIVANJA SUDSKIM PUTEM ILI NA NEKI DRUGI NAČIN.

IZ SVEGA DOSAD IZNIJETOG PROIZLAZI DA OSIGURANJE IZVOZNIH POTRAŽIVANJA PROTIV KOMERCIJALNIH I NEKOMERCIJALNIH RIZIKA IMA POZITIVAN UČINAK NA STABILNOST POSLOVANJA IZVOZNIKA, I TO NE SAMO IZRAVNO, TJ. U NAPLATI ŠTETE, VEĆ I NEIZRAVNO, U PSIHOLOŠKOM SMISLU, U PODSTICANJU IZVOZA, BOLJEG ISKORIŠTAVANJA KAPACITETA, BOLJEG POSLOVNOG USPJEHA, BRŽEG RAZVOJA IZVOZNIKA I CIJELOG GOSPODARSTVA.

9.3. OSIGURANJE OSTALIH KREDITNIH POSLOVA

UGOVOR O OSIGURANJU SKLAPA PODUZEĆE, TRGOVINA, BANKA ILI NEKI DRUGI OSIGURANIK KOJI ODOBRAVA POTROŠAČKI KREDIT, KREDIT ZA RAZVOJ MALE PRIVREDE I PODUZETNIŠTVA ILI STAMBENI KREDIT GRAĐANIMA, ZA KORIŠTENJE U RAZNE SVRHE.

OSIM NAVEDENIH UOBIČAJENIH SU I OVA OSIGURANJA:

1) **OSIGURANJE KOD FALSIFIKATA U BANKAMA.** BANKE I OSTALE NOVČANE ORGANIZACIJE MOGU SKLOPITI KREDITNO OSIGURANJE ZA ŠTETE USLIJED:

(1) NEDOPUŠTENOG PODIZANJA NOVCA SA ŠTEDNIH ULOGA OD STRANE OSOBA KOJE SU KRIVOTVORILE ILI PROTUZAKONITO PRISVOJILE DOKUMENTACIJU KOJA JE TEMELJ ISPLATE.

(2) ISPLAĆIVANJE IZNOSA IZNAD VISINA STANJA SREDSTAVA NA TEKUĆEM RAČUNU ILI KRIVOTVORENJA DOKUMENATA KOJI SU POTREBNI PRILIKOM ISPLATE ČEKOM.

(3) OTKUP KRIVOTVORENIH STRANIH SREDSTAVA PLAĆANJA (SVA OVLAŠTENA MJENJAČKA MJESTA) ZA EFEKTIVNU VALUTU, ČEK ILI KREDITNO PISMO.

2) **OSIGURANJE OD OTKAZA TURISTIČKIH PUTOVANJA.** PUTNIK KOJI JE UGOVORIO TURISTIČKO PUTOVANJE I PLATIO TROŠKOVE TURISTIČKOJ AGENCIJI, SKLAPANJEM TOGA OSIGURANJA POKRIVA DIO UPLATE KOJI PUTNIČKOTURISTIČKA ORGANIZACIJA ZADRŽAVA U SLUČAJU ODUSTAJANJA PUTNIKA OD PUTOVANJA.

3) **KREDITNO OSIGURANJE U “LEASING” POSLU.** U SUVREMENIM KREDITNIM ODNOSIMA SVE SE VIŠE JAVLJAJU POSLOVNI NAZVANI “LEASING”. LEASING UGOVORI JAVLJAJU SE U DVA GLAVNA OBLIKA.

- UGOVOR O LEASINGU U UŽEM SMISLU ILI INDIREKTNI LEASING, U KOJEM SU NAJMANJE TRI SUBJEKTA I DVA UGOVORNA ODNOSA: PROIZVOĐAČ STVARI, OD KOJEG LEASING PODUZEĆA KUPUJE STVAR (ODREĐENO INVESTICIJSKO DOBRO); LEASING PODUZEĆE IZNAJMLJUJE KORIŠTENJE SVOJE STVARI UZIMATELJU LEASINGA. KORISNIK STVARI PLAĆA LEASING PODUZEĆU ODREĐENU NAKNADU (ZAKUPNINU ILI NAJAMNINU).

- UGOVOR O LEASINGU U ŠIREM SMISLU ILI DIREKTNI LEASING, KAD SE NE JAVLJA LEASING PODUZEĆA, VEĆ SAM PROIZVOĐAČ STVARI DAJE TAJ PREDMETU UZIMATELJU LEASINGA U ZAKUP ILI NAJAM.

DANAS SU PREDMET LEASINGA:

- INVESTICIJSKA OPREMA (GRAĐEVINSKI I POLJOPRIVREDNI STROJEVI, UREDSKE INSTALACIJE I DR.),

- NEPOKRETNA DOBRA (INDUSTRIJSKA POSTROJENJA, SKLADIŠTA I DR.),
- POTROŠNA DOBRA TRAJNIJE VRIJEDNOSTI (HLADNJACI, TELEVIZORI, POLJOPRIVREDNI ALATI I DR.).

4) **OSIGURANJE I LEASING.** INVESTICIJSKO DOBRO I OSTALI PREDMETI LEASINGA SU PREDMET OSIGURANJA IMOVINE I TRANSPORTNIH OSIGURANJA KAO I OSTALE STVARI.

UOBIČAJENA JE PRAKSA DA U UGOVORU O LEASINGU DAVATELJ PREDMETA ZAHTIJEVA OD ZAKUPNIKA DA PRIBAVI ZAJAMČENJE ZA UREDNO I REDOVITO IZVRŠENJE ISPLATA NAKNADA ZA KORIŠTENJE PREDMETA (PLAĆANJA ZAKUPNINE). KAO ZAJAMČENJE SLUŽI BANKOVNO JAMSTVO, ALI ČEŠĆE KAUCIJSKO OSIGURANJE. KAUCIJSKO OSIGURANJE (GARANCIJSKO KREDITNO OSIGURANJE) SKLAPA S OSIGURATELJEM KORISNIK LEASINGA.

10. SUOSIGURANJE I REOSIGURANJE

OBVEZE IZ SKLOPLJENIH UGOVORA O OSIGURANJU POKRIVA OSIGURAVAJUĆE DRUŠTVO. AKO IH NE MOŽE U CIJELOSTI POKRITI VLASTITIM SREDSTVIMA OSIGURANJA, DAJE DIO KOJI PRELAZI MOGUĆNOST POKRIĆA RASPOLOŽIVIM SREDSTVIMA U SUOSIGURANJE ILI REOSIGURANJE.

10.1. SUOSIGURANJE

SUDJELOVANJE DVAJU ILI VIŠE OSIGURATELJA, IZRAVNO U SKLAPANJU JEDNOG UGOVORA O OSIGURANJU TAKO DA SVAKI OSIGURATELJ PREUZIMA POKRIĆA ODREĐENOG DIJELA RIZIKA, NAZIVA SE SUOSIGURANJE.

U SUOSIGURANJU NASTAJU IZRAVNI ODNOS IZMEĐU OSIGURANIKA I SVAKOG POJEDINOG OSIGURATELJA.

OBVEZA SE OGRANIČAVA NA ODREĐENI DIO RIZIKA, ODNOSNO OSIGURANOG PREDMETA.

U UGOVORU ILI POLICI SUOSIGURANJA STVARA SE IZRAVNA LANČANO POVEZANA OBVEZA NEKOLIKO SUOSIGURATELJA PREMA ISTOM OSIGURANIKU, KOJI IZRAVNOM TZV. HORIZONTALNOM RAZDIOBOM JEDNOG RIZIKA INDIVIDUALNO PREUZIMAJU SVOJ DIO OBVEZE, ODNOSNO POKRIVAJU SVOJ DIO SUDJELOVANJA U SNAŠANJU RIZIKA.

OBVEZA SUOSIGURATELJA MOŽE SE UGOVORITI U ODREĐENOM DIJELU SUDJELOVANJA U UKUPNOJ ŠTETI, AKO JE UGOVOR O SUOSIGURANJU SKLOPLJEN UZ NEOGRANIČENO POKRIĆE, ODNOSNO NAJVIŠU SVOTU OSIGURANJA BEZ UGOVARANJA SVOTE TOGA OSIGURANJA.

OSIGURATELJ KOJI VODI ILI JE POKRETAČ PODJELA OBVEZE IZ OSIGURANJA PUTEM UGOVORA O SUOSIGURANJU JE TZV. "VODEĆI" OSIGURATELJ. NJEMU OBIČNO OSTALI SUOSIGURATELJI POVJERAVAJU IZNOŠENJE OBRAČUNA I NAPLATU PREMIJE OSIGURANJA KOJU ON ZATIM RASPODJELJUJE NA OSTALE SUOSIGURATELJE.

NASTUPI LI OSIGURANI SLUČAJ, SUOSIGURATELJI OBIČNO OVALSTE VODEĆEG OSIGURATELJA DA IZVRŠI LIKVIDACIJU ŠTETE I RAZDIOBU ODŠTETE NA SVE SUOSIGURATELJE.

POSTUPAK U SUOSIGURANJU JE VRLO SLOŽEN I ZAHTIJEVA RELATIVNO MNOGO VREMENA DA SE TAKAV UGOVOR ZAKLJUČI. ZA SVAKI POJEDINI SLUČAJ TREBA PRONALAZITI OSIGURATELJE KOJI SU VOLJNI I IMAJU POTREBAN FOND SREDSTAVA ZA PREUZIMANJE DIJELA RIZIKA U SUOSIGURANJU. STOGA SE DANAS PRIMJENJUJE SAMO U IZUZETNIM SLUČAJEVIMA KADA SE RADI O VELIKIM RIZICIMA.

KADA SE MEĐU SUOSIGURATELJIMA POSTIGNE SPORAZUM PO SVIM UVJETIMA UGOVORA, REDOVITO VODEĆI OSIGURATELJ USPOSTAVLJA TZV. KOLEKTIVNU POLICU, U KOJOJ SVAKI SUOSIGURATELJ POTPISUJE OBVEZU ZA SVOJ UDIO U SNAŠANJU RIZIKA”.

NA PRINCIPU SUOSIGURANJA PREUZIMAJU SE RIZICI NA LONDONSKOM TRŽIŠTU OSIGURANJA KORPORACIJE LLOYD’S. PUNOMOĆNICI OSIGURATELJA – ČLANOVI KORPORACIJE TZV. “UNDERWRITERS” PREUZIMAJU U POKRIĆE DIO RIZIKA NA TZV. “SLIPU”, KOJI SADRŽI POTREBNE PODATKE O OBJEKTU ŠTO SE POSREDOVANJEM BROKERA NUDI U POKRIĆE.

TAKAV UGOVOR O SUOSIGURANJU ZBOG TRETMANA SAMOSTALNOSTI OBVEZA SVAKOGA OD SUOSIGURATELJA MOŽE U ODREĐENOM SLUČAJU BITI NEPOVOLJAN ZA OSIGURANIKA AKO POJEDINI OSIGURATELJ NIJE U MOGUĆNOSTI ISPUNITI SVOJU OBVEZU. ZATO U PRAKSI POSTOJE I DRUGA RJEŠENJA, KOJIMA JE PREDVIĐEAN SOLIDARNA ODGOVORNOST SVIH SUOSIGURATELJA, TJ. KADA SUOSIGURATELJI JAMČE OSIGURANIKU ZA ISPUNJENJE CJELOKUPNE OBVEZE IZ UGOVORA O SUOSIGURANJU.

SUOSIGURANJE U NAŠOJ PRAKSI. U NAŠIM SE UVJETIMA SUOSIGURANJE ZAKLJUČUJE RIJETKO, A POSTOJE DVIJE MOGUĆNOSTI, TJ. DA SUOSIGURATELJI JAMČE SOLIDARNO ILI DRUKČIJE, KAKO SE UGOVORI. KAD JE UGOVOR O OSIGURANJU SKLOPLJEN S NEKOLIKO OSIGURATELJA KOJI SU SE MEĐUSOBNO SPORAZUMJELI O ZAJEDNIČKOM SNAŠANJU I RASPODJELI RIZIKA, SVAKI OSIGURATELJ NAZNAČEN U POLICI OSIGURANJA ODGOVARA OSIGURANIKU ZA POTPUNU NAKNADU, A TO ZNAČI DA JE JAMSTVO SUOSIGURATELJA SOLIDARNO.

OSIGURATELJ KOJI JE ISPLATIO NAKNADU OSIGURANIKU IMA PRAVO NA ODGOVARAJUĆI DIO REGRESA OD SUOSIGURATELJA, KOJI SU OSTALI U OBVEZI ZA SVOJ DIO PREMA SPORAZUMU I ZAKLJUČENOM UGOVORU O OSIGURANJU.

SUOSIGURANJE TREBA RAZLIKOVATI OD VIŠESTRUKOG OSIGURANJA KADA JE NEKI PERDMET OSIGURAN KOD NEKOLIKO OSIGURATELJA OD ISTOG RIZIKA, ZA ISTI INTERES I NA ISTO VRIJEME. U SUOSIGURANJU JE ZAKLJUČEN JEDAN UGOVOR O OSIGURANJU, A KOD VIŠESTRUKOG OSIGURANJA SKLOPLJENO JE NEKOLIKO SAMOSTALNIH UGOVORA O OSIGURANJU.

10.2. REOSIGURANJE

OSIGURATELJ MOŽE DIO SVOJE OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU PRENIJETI U REOSIGURANJE, T.J. U POKRIĆE DRUGOG OSIGURATELJA, KOJI SE NAZIVA REOSIGURATELJ, NA TEMELJU ZAKLJUČENOG UGOVORA O REOSIGURANJU.

REOSIGURATELJ NIJE IZRAVNO OBVEZATAN OSIGURANIKU, A OSIGURANIK NE ZNA ZA REOSIGURANJE NITI TO MORA ZNATI JER ON SVA SVOJA PRAVA OSTVARUJE IZRAVNO I ISKLJUČIVO OD OSIGURATELJA NA TEMELJU SKLOPLJENOG UGOVORA O OSIGURANJU. REOSIGURANJE JE NEIZRAVNA RASPODJELA OBVEZA IZ OSIGURANJA, ZAPRAVO OSIGURANJE SAMOG OSIGURATELJA ZA DIO OBVEZE ŠTO JE NE MOŽE POKRITI RASPOLOŽIVIM SREDSTVIMA. STOGA JE REOSIGURANJE VERTIKALNA PODJELA RIZIKA, KOJI SE U ODNOSU OSIGURANIK – OSIGURATELJ NE MIJENJA, ALI SE ZATO I ZAUSTAVLJA, ODNOSNO NE MORA SE ZAUSTAVITI KOD JEDNOG REOSIGURATELJA.

REOSIGURATELJ JE IZ UGOVORA O REOSIGURANJU U OBVEZI DA NADOKNADI OSIGURATELJU SVOJE SUDJELOVANJE U DIJELU RIZIKA KOJI JE PREUZE U SVOJE POKRIĆE.

REOSIGURANJE JE POSTALO NAJRASPROSTRANJENIJI, NAJBRŽI I NAJEFIKASNIJI NAČIN AMORTIZACIJE RIZIKA. “PRENAŠANJEM I USTUPANJEM DIJELA OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU, KOJI PRELAZI MOGUĆNOSTI RASPOLOŽIVIH SREDSTAVA OSIGURATELJA ZA VLASTITO IZRAVNANJE RIZIKA, U OBVEZU REOSIGURATELJA NA TEMELJU UGOVORA O REOSIGURANJU DAJE AUTOMATSKI UGOVORENO POKRIĆE ZA BUDUĆE OBVEZE OSIGURATELJA.

ZA FUNKCIJU REOSIGURANJA GLAVNA JE PRETPOSTAVKA POSTOJANJE VALJANOG POSTOJEĆEG ODNOSA IZMEĐU OSIGURATELJA I OSIGURANIKA.

REOSIGURANJEM DIJELA OBVEZA OSIGURATELJA NIJE PRESTALA MOGUĆNOST DALJNJE DIOBE RIZIKA. DIO OBVEZA KOJU JE PREUZE O

REOSIGURATELJ MOŽE USTUPITI DRUGOM REOSIGURATELJU KADA NEMA MOGUĆNOSTI DA CIJELU PREUZETU OBVEZU ZADRŽI U SVOJEM POKRIĆU. ODNOS U REOSIGURANJU RIZIKA IZMEĐU REOSIGURANJA U BITI JE ISTO KAO I IZMEĐU OSIGURATELJA I REOSIGURATELJA, SAMO SE USTUPANJE RIZIKA REOSIGURATELJA DRUGOM REOSIGURANJU OZNAČAVA KAO RETROCESIJA.

REOSIGURANJE, A POSEBNO RETROCESIJA PRETEŽNO SU MEĐUNARODNOG ZNAČENJA, ZA RAZLIKU OD POSLOVA OSIGURANJA, KOJE JE U NAJVEĆOJ MJERI I U PRAVILU NACIONALNOG KARAKTERA.

NA MEĐUNARODNO SE REOSIGURANJE NE MOŽE I NE TREBA GLEDATI SAMO KAO ODLIJEVANJE DEVIZA IZ ZEMLJE. TA SE NEŽELJENA POJAVA MOŽE NEUTRALIZIRATI:

- PROŠIRIVANJEM PORTFELJA I ŠTO VEĆIM OBUHVATOM POLJA OSIGURANJA,
- RASPOJEDLOM OBVEZE IZ OSIGURANJA I REOSIGURANJEM I SUOSIGURANJEM U OKVIRU ZEMLJE, ČIME ĆE SE POTREBA ZA POKRIĆEM RIZIKA U INOZEMSTVU SVESTI NA REALNU I NAJNUŽNIJU MJERU.

REOSIGURANJE RIZIKA OD INOZEMNOG OSIGURATELJA I REOSIGURATELJA POZITIVNO JE NE SAMO SA STAJALIŠTA KOMPARACIJE RIZIKA I SUDJELOVANJA U OBVEZI OSIGURATELJA ZA NAKNADU ŠTETE I ISPLATE OSIGURANE SVOTE VEĆ I PRILJEVU DEVIZNIH SREDSTAVA.

10.2.1. VRSTE REOSIGURANJA

1) **AKTIVNO I PASIVNO REOSIGURANJE.** REOSIGURANJE JE RASPODJELA RIZIKA KOJI SE OBAVLJA BEZ SUDJELOVANJA I UTJECAJA OSIGURANIKA JER NE MIJENJA UGOVORNI ODNOS IZMEĐU OSIGURANIKA I OSIGURATELJA IZ SKLOPLJENOG UGOVORA O OSIGURANJU.

ODNOS U REOSIGURANJU OBAVLJA SE ISKLJUČIVO IZMEĐU OSIGURATELJA I REOSIGURATELJA: OSIGURATELJ (CEDENT) DAJE (CEDIRA) DIO SVJE OBVEZE U POKRIĆE REOSIGURATELJA (CEDENTA), KOJI PREUZIMA USTUPLJENU OBVEZU U SVOJE POKRIĆE.

ZA DAVANJE DIJELA OBVEZE U POKRIĆE REOSIGURATELJA JE **PASIVNO REOSIGURANJE**, A PREUZIMANJE RIZIKA U POKRIĆE REOSIGURATELJA JE **AKTIVNO REOSIGURANJE**.

REOSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA BAVE SE PAK I AKTIVNIM I PASIVNIM POSLOVIMA REOSIGURANJA:

- PRIMAJU RIZIK OD OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTVA U SVOJE POKRIĆE,
- DAJU DIO SVOJIH OBVEZA IZ REOSIGURANJA U POKRIĆE DRUGIM REOSIGURATELJIMA U ZEMLJI I INOZEMSTVU (RETROCESIJA).

2) **POTPUNO, PROPORCIONALNO I NEPROPORCIONALNO REOSIGURANJE.**

(1) **POTPUNO.** U SLUČAJU PRIJENOSA UKUPNE OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU (ILI REOSIGURANJU) U POKRIĆE REOSIGURANJA (ILI RETROCESIJE). TO SE MOŽE DOGODITI SAMO U IZUZETNOM SLUČAJU, JER U NORMALNIM UVJETIMA CEDENT (OSIGURATELJ, A U RETROCESIJI REOSIGURATELJ) ZADRŽAVA UGOVORENI ILI ODREĐENI SAMOPRIDRŽAJ, TJ. SVOJE SUDJELOVANJE U DIJELU RIZIKA PREMA RASPOLOŽIVIM SREDSTVIMA.

POTPUNO SE REOSIGURANJE KORISTI U SLUČAJU KADA SE OSIGURATELJ PRESTAJE BAVITI NEKOM VRSTOM OSIGURANJA, PA USTUPA PORTFELJ TIH OSIGURANJA.

(2) **PROPORCIONALNO.** U NJEMU REOSIGURATELJ I CEDENT U UGOVORENOM JEDNAKOM DIJELU RASPOREĐUJU OBVEZU IZ OSIGURANJA. MOŽE SE UGOVORITI U RAZNIM VARIJANTAMA KVOTNO OSIGURANJE, NPR. REOSIGURATELJ POKRIVA UGOVORENI POSTOTAK OD OBVEZE CEDENTA. KVOTA SE MOŽE UGOVORITI NA VISINU OSIGURANE SVOTE.

(3) **NEPROPORCIONALNO.** U NJEMU CEDENT SAMO ODREĐUJE VISINU SVOJE OBVEZE, SAMOPRIDRŽAJ ODNOSNO PRIORITET, A OSTATAK SNOSI REOSIGURATELJ NEOGRANIČENO ILI LIMITIRANO. TOJ VRSTI REOSIGURANJA PRIPADAJU RAZNI OBLICI UGOVORA O REOSIGURANJU NA TEMELJU POKRIĆA "VIŠKA RIZIKA" ILI "VIŠKA ŠTETA".

3) **REOSIGURANJE SVOTA I REOSIGURANJE ŠTETA.** SUDJELOVANJE REOSIGURATELJA U OBVEZI OSIGURATELJA (CEDENT) MOŽE SE UGOVORITI U ODREĐENOM POSTOTKU OSIGURANIH SVOTA ILI PREMA RASPODJELI PREMIJE IZMEĐU CEDENTA I REOSIGURATELJA, AKO JE OSIGURANJE SKLOPLJENO BEZ ODREĐIVANJA SVOTA. REOSIGURATELJ JE U OBVEZI REOSIGURANE SVOTE DUŽAN SUDJELOVATI U OBVEZI CEDENTA U JEDNAKOM POSTOTKU PREMA KOJEM JE RASPODIJELJENA OSIGURANA

SVOTA, ODNOSNO PREMIJA. TA SE VRSTA REOSIGURANJA NAZIVA I REOSIGURANJE RIZIKA ILI VIŠAK RIZIKA, JER SE MISLI NA DIO OBVEZA KOJI SE ODNOSI NA OSIGURANJE PREDMETA.

4) **OBVEZATNO I DOBROVOLJNO REOSIGURANJE. OBVEZATNO REOSIGURANJE** NASTAJE ONDA KADA ZAKONSKI PROPISI ODREĐUJU OBVEZU DA SE UGOVOR O REOSIGURANJU MORA ZAKLJUČITI, A IMA I ZEMALJA U KOJIMA GA POSEBNI DRŽAVNI ORGANI I OSTVARUJU. PONEKAD JE OBVEZATNO REOSIGURANJE SAMO OBLIK POSEBNE KONTROLE DRŽAVE U POSLOVIMA OSIGURANJA.

U **DOBROVOLJNOM SE REOSIGURANJU** UGOVOR O REOSIGURANJU ZAKLJUČUJE PO SLOBODNOJ VOLJI UGOVARATELJA. TO NAČELO DOBROVOLJNOSTI SADRŽANO JE I U NAŠIM SADAŠNJIM PROPISIMA O OSIGURANJU I REOSIGURANJU.

10.2.2. UGOVOR O REOSIGURANJU

MEĐUNARODNA PRAKSA OBLIKOVALA JE ODREĐENE STANDARDE ZA POJEDINE VRSTE UGOVORA O REOSIGURANJU.

OSIGURATELJ, ODNOSNO CEDENT, MORA ZNATI IZABRATI POKRIĆE O REOSIGURANJU KOJE ĆE NAJPOTPUNIJE I NAJEKONOMIČNIJE ODGOVARATI STRUKTURI NJEGOVA PORTFELJA, TJ. DA DOBIJE POTREBNO POKRIĆE I DA ZADRŽI MAKSIMALNI DIO PREMIJA. DA TO POSTIGNE, TREBA DOBRO POZNAVATI:

- STRUKTURU SVOJEG PORTFELJA I TENDENCIJU NJEGOVOG KRETANJA,
- STANJE NA TRŽIŠTU REOSIGURANJA U ZEMLJI I SVIJETU,
- EKONOMSKO I PRAVNO ZNAČENJE POJEDINIH OBLIKA REOSIGURANJA.

UGOVOR O REOSIGURANJU MOŽE SE DEFINIRATI KAO UGOVOR KOJIM JEDNA STRANA, REOSIGURATELJ, PREUZIMA OBVEZU DA DRUGOJ STRANI OSIGURATELJU, PLATI DIO IZNOSA ILI ČAK ČITAV IZNOS KOJI JE OVAJ PLATIO, ILI JE TREBAO PLATITI OSIGURANIKU ILI OSIGURANICIMA, A OSIGURATELJ PREUZIMA OBVEZU DA REOSIGURATELJU UZA TO PLATI ODREĐENU PREMIJU.”

U UGOVORU O REOSIGURANJU OSIGURANIK JE OSIGURATELJ IZ UGOVORA O OSIGURANJU I REOSIGURANJU, A REOSIGURATELJ JE NJEGOV OSIGURATELJ.

UGOVOR O REOSIGURANJU SKLAPA SE NA **NAČELIMA** KOJI NAGLAŠAVAJU ISTOVJETNOST I POVEZANOST S OSIGURANJEM, KAO ŠTO SU NA PRIMJER:

- 1) **NAČELO MAKSIMALNO DOBRE VOLJE.** SLIČNO KAO I KOD UGOVORA I IZRAVNOM OSIGURANJU, TO JE NAČELO BITNO ZA UOBIČAJENO FUNKCIONIRANJE REOSIGURANJA, I ZATO ŠTO JE REOSIGURATELJ U POTPUNOSTI UPUĆEN NA CEDENTA KAKO U DAVANJU TOČNIH I POTPUNIH PODATAKA O RIZICIMA KOJI SE REOSIGURAVAJU, TAKO I U VOĐENJU REOSIGURANJA (NPR. KOD PRIJAVE RIZIKA O REOSIGURANJU, LIKVIDACIJE ŠTETA I SL.).
- 2) **NAČELO OBEŠTEĆENJA.** SLIČNO KAO I KOD IZRAVNIH OSIGURANJA I KOD UGOVORA O REOSIGURANJU DIREKTNI OSIGURATELJ, TJ. CEDENT, MOŽE TRAŽITI NAKNADU IZ REOSIGURANJA SAMO AKO JE PRETRPIO ŠTETU PO NEKOM RIZIKU KOJI JE REOSIGURAN. BEZ OBZIRA NA ODREDBE UGOVORA O REOSIGURANJU MAKSIMALNA NAKNADA KOJU CEDENT MOŽE TRAŽITI IZ REOSIGURANJA NE MOŽE BITI VEĆA OD NAKNADE KOJU JE ON PLATIO SVOJEM OSIGURANIKU. IZ ISTIH RAZLOGA, AKO JE NAKON ISPLATE NAKNADE IZ REOSIGURANJA CEDENT USPIO REGRESNIM POSTUPKOM OSTVARITI NAKNADU OD OSOBA ODGOVORNIH ZA ŠTETU ILI JE PRODAJOM OSIGURANOG PREDMETA (U SLUČAJU POTPUNOG GUBITKA) SMANJIO ŠTETU KOJU JE PRETRPIO, DUŽAN JE DA ODGOVARAJUĆI IZNOS USTUPI REOSIGURATELJU.
- 3) **NAČELO ISTOVJETNOSTI SUDBINE.** TO JER NAČELO SPECIFIČNO ZA UGOVOR O REOSIGURANJU. PO TOME NAČELU REOSIGURATELJ SLIJEDI SUDBINU OSIGURATELJA I TO KAKO U POGLEDU RIZIKA KOJI SU REOSIGURANI, TAKO I U POGLEDU NAČINA NA KOJI JE ŠTETA LIKVIDIRANA. TO SVE UZ UVJET DA JE OSIGURATELJ POSTUPAO SAVJESNO I U SKLADU SA STRUKOM OSIGURANJA.

10.2.3. VRSTE UGOVORA O REOSIGURANJU

S OBZIROM NA BROJ PREDMETA O REOSIGURANJU RAZLIKUJU SE TRI GLAVNA TIPA UGOVORA:

- 1) **POJEDINAČNI UGOVOR O REOSIGURANJU,** KOJI SE ZAKLJUČUJE ZA POKRIĆE ODREĐENOG RIZIKA U ODREĐENOM POSLU OSIGURANJA, TE SE REOSIGURATELJ UPOZNAJE SA SVIM ELEMENTIMA RIZIKA I DONOSI SVOJU ODLUKU O PREUZIMANJU TOG RIZIKA U SVOJE POKRIĆE. TAJ JE TIP

UGOVORA SLIČAN IZRAVNOM POSLU SUDJELOVANJA U DIOBI RIZIKA I REOSIGURATELJ MOŽE PONUĐENI RIZIK ODBITI.

- 2) **OPĆI UGOVOR O REOSIGURANJU** U KOJEM OSIGURATELJ (CEDENT) I REOSIGURATELJ (CESIONAR) UNAPRIJED UGOVARAJU DA ĆE REOSIGURATELJ PRIMITI U REOSIGURANJE UDIO U ODREĐENOJ VRSTI ILI PORTFELJU OSIGURATELJA PO UTVRĐENIM UVJETIMA. ZBOG OBVEZNOSTI UGOVORENIH STRANA IZ SKLOPLJENOG UGOVORA NAZIVA SE OBLIGACIJSKO ILI OBVEZATNO REOSIGURANJE.
- 3) **OTVORENO POKRIĆE POJEDINAČNIH RIZIKA** ILI TZV. OTVORENO POKRIĆE REOSIGURANJA JE KOMBINACIJA OPĆEG UGOVORA O REOSIGURANJU I POJEDINAČNOG REOSIGURANJA. ZAKLJUČUJE SE KADA OSIGURATELJ (CEDENT) DAJE POJEDINAČNE RIZIKE U POJEDINAČNO REOSIGURANJE REDOVITO, A NE POVREMENO. PRVOOSIGURATELJ IMA PRAVO U SVAKOM KONKRETNOM SLUČAJU ODLUČITI HOĆE LI GA DATI U REOSIGURANJE ILI NE, A ZA REOSIGURATELJA JE OBVEZA DA PONUĐENI RIZIK PRIHVATI.

PREMA OBVEZI ŠTO JE REOSIGURATELJ PREUZIMA I NAČINU ODREĐIVANJA NJEZINE VISINE DIJELE SE UGOVORI O REOSIGURANJU U DVIJE GLAVNE SKUPINE I TO: UGOVORI O REOSIGURANJU SVOTE OSIGURANJA I UGOVORI O REOSIGURANJU ŠTETE.

- 1) **REOSIGURANJE SVOTA.** AKO SE U REOSIGURANJU DIJELI RIZIK IZMEĐU OSIGURATELJA I REOSIGURATELJA NA TEMELJU UGOVORENOG POSTOTKA, TAKAV SE TIP REOSIGURANJA NAZIVA PROPORCIONALNO REOSIGURANJE SVOTA.

TA VRSTA UGOVORA O REOSIGURANJU MOŽE SE PRIMIJENITI U RAZNIM VARIJANTAMA KOJE SE MOGU SVESTI U OVE SKUPINE: UGOVOR O EKSCEDENTNOM REOSIGURANJU, UGOVOR O KVOTNOM REOSIGURANJU, UGOVOR O KVOTNO-EKSCEDENTNOM REOSIGURANJU I UGOVOR O REOSIGURANJU VIŠKA RIZIKA.

- (1) **UGOVOR O EKSCEDENTNOM REOSIGURANJU.** GLAVNA KARAKTERISTIKA EKSCEDENTNOG REOSIGURANJA JE POKRIVANJE DIJELA RIZIKA KOJI PRELAZI SAMOPRIDRŽAJ OSIGURATELJA, A U TERMINOLOGIJI OSIGURANJA OZNAČAVA SE KAO MAKSIMUM ILI MAKSIMA.

DIO OBVEZE IZ OSIGURANJA KOJI PRELAZI SAMOPRIDRŽAJ DAJE SE KAO EKSCEDENT U REOSIGURANJU, PA SE TA VRSTA UGOVORA O REOSIGURANJU TAKO I NAZIVA.

(2) **UGOVOR O KVOTNOM REOSIGURANJU.** REOSIGURANJE KVOTE JE SUSTAV REOSIGURANJA NA TEMELJU UGOVORENE JEDINSTVENE KVOTE, POSTOTKA ILI DIJELA SVIH UGOVORA O OSIGURANJU U ODREĐENOJ VRSTI OSIGURANJA, PORTFELJA I SL.

TAKVI SU UGOVORI MANJE U PRIMJENI OD UGOVORA O EKSCEDENTNOM REOSIGURANJU, ALI SU ZA REOSIGURATELJA MNOGO POVOLJNIJI, JER U REOSIGURANJE DOBIVA JEDINSTVENU KVOTU SVIH RIZIKA.

OSIGURATELJU KOJI IMA NEUJEDNAČENE – HETEROGENE RIZIKE, PRIMJENA PROSJEČNE KVOTE REOSIGURANJA ZA CIJELI PORTFELJ U BROJNIM OSIGURANJIMA OSTAVLJA OBVEZU KOJA NAKON KVOTNOG REOSIGURANJA OSTAJE IZVAN MOGUĆNOSTI VLASTITOG POKRIĆA. TAJ DIO VIŠKA OBVEZA MORA OSIGURATELJ POKRITI (CEDIRATI) NA ODGOVARAJUĆI NAČIN DRUGIM OBLICIMA REOSIGURANJA.

U POSTOTKU KVOTE DIJELI SE I PREMIJA OSIGURANJA.

(3) **UGOVOR O KVOTNO-EKSCEDENTNOM REOSIGURANJU.** KVOTNO-EKSCEDENTNO REOSIGURANJE JE KOMBINACIJA REOSIGURANJA SVOTE: UGOVOROM SE NAJPRIJE ODREĐUJE JEDINSTVENA KVOTA ZA POKRIĆE DIJELA OBVEZE OSIGURATELJA, A DOPUNOM EKSCEDENTA ZA RIZIKE KOJI I NAKON USTUPANJA KVOTE REOSIGURANJA PRELAZE TEHNIČKE MOGUĆNOSTI CEDENTA, PRENOSI SE I OSTATAK VIŠKA OBVEZA U REOSIGURANJU.

(4) **UGOVOR O REOSIGURANJU VIŠKA RIZIKA.** UGOVORI O REOSIGURANJU VIŠKA RIZIKA DJELUJU TEK ONDA AKO OSIGURANA SVOTA ILI VRIJEDNOST OSIGURANOG INTERESA U UGOVORU O OSIGURANJU NA KOJI SE PROTEŽE DJELOVANJE REOSIGURANJA PRELAZI ODREĐENU GRANICU, ODREĐENI SAMOPRIDRŽAJ OSIGURATELJA.

2) **REOSIGURANJE ŠTETA.** U UGOVORU O REOSIGURANJU ŠTETA ODREĐUJE SE VISINA OBVEZA REOSIGURATELJA ISKLJUČIVO NA VISINU ŠTETE, A NE PO PROPORCIONALNOJ DIOBI RIZIKA I PREMIJE. ZATO SE I PREMIJA REOSIGURANJA UGLAVLJUJE DRUKČIJE NEGO KOD UGOVORA O REOSIGURANJU SVOTA: U NAČELU SE UGOVARA ODREĐENI DIO ILI POSTOTAK OD UKUPNE GODIŠNJE PREMIJE OSIGURATELJA ZA REOSIGURANI PORTFELJ.

(1) **UGOVOR O OSIGURANJU "DRUGOG RIZIKA".** "OVA VRSTA REOSIGURANJA ODNOSI SE NA POKRIĆE ŠTETE PO JEDNOJ POLICI OSIGURANJA (ZA RAZLIKU OD REOSIGURANJA EKSCEDENTA ŠTETA). SAMOPRIDRŽAJ OSIGURATELJU VRIJEDI PO JEDNOJ ŠTETI, A OBIČNO SE UGOVARA KLAUZULOM OVOG ZNAČENJA: REOSIGURATELJ NE POKRIVA ŠTETE ČIJI JE IZNOS ISPOD _____ (NAVODI SE SVOTA) PO JEDNOM SLUČAJU."

OSIGURANJE SE "DRUGOG RIZIKA" UGOVARA U SLUČAJU REOSIGURANJA POKRIĆA RIZIKA KOD KOJIH SU MOGUĆE VELIKE ŠTETE. KAO DOPUNSKO REOSIGURANJE PRIKLADNO JE ZA POKRIĆE POJEDINAČNIH RIZIKA KOJI SE NE POKRIVAJU ILI SU NEDOVOLJNO ZAŠTIĆENI POJEDINAČNIM PROPORCIONALNIM REOSIGURANJEM.

(2) **UGOVOR O REOSIGURANJU EKSCEDENTA ŠTETA.** REOSIGURANJE EKSCEDENTA ŠTETA (EXCESS LOSS) POKRIVA SVE ŠTETE KOJE PRELAZE VISINU SAMOPRIDRŽAJA OSIGURATELJA PO JEDNOM DOGAĐAJU BEZ OBZIRA DA LI OBUHVAĆAJU JEDNU ILI NEKOLIKO POLICA ODNOSNO UGOVORA O OSIGURANJU. TO JE RAZLIKA OD UGOVORA POKRIĆA "DRUGOG RIZIKA".

TO REOSIGURANJE ZAŠTIĆUJE OSIGURATELJA OD KUMULIRANJA RIZIKA, NPR. U OSIGURANJU OD ELEMENTARNIH NEPOGODA, TRANSPORTNOM OSIGURANJU I DR. PRIMJENJUJE SE KAO NADOPUNA O REOSIGURANJU SVOTA.

(3) **UGOVOR O REOSIGURANJU VIŠKA GODIŠNJIH ŠTETA.** TU VRSTU REOSIGURANJA NEKI NAZIVAJU: REOSIGURANJE GUBITAKA JER PRUŽA OSIGURATELJU ZAŠTITU OD EVENTUALNIH GUBITAKA U POSLOVANJU, POKRIVAJUĆI SVE OBVEZE CEDENTA KOJE PRELAZE UGOVORENI POSTOTAK OD UKUPNE GODIŠNJE PREMIJE REOSIGURANOG PORTFELJA (SAMOPRIDRŽAJA OSIGURATELJA – CEDENTA).

OVO JE NAJNOVIJI SUSTAV REOSIGURANJA I RIJETKO JE U PRIMJENI ZBOG:

- POTEŠKOĆA U ODREĐIVANJU ADEKVATNE PREMIJE REOSIGURANJA,
- VELIKE RIZIČNOSTI KOJOJ SE IZLAŽE REOSIGURATELJ RADI KRITERIJA KOJI SE MOGU PRIMIJENITI U ZAKLJUČIVANJU UGOVORA O OSIGURANJU ZA KOJE VIŠAK ŠTETA TERETI REOSIGURANJE,
- RAZNIH PROMJENA U POSLOVANJU OSIGURATELJA KOJE SE MOGU TEŠKO PREDVIDJETI I KONTROLIRATI.

UGOVORI O REOSIGURANJU NA PRINCIPU POKRIĆA GODIŠNJEG VIŠKA ŠTETA UVIJEK SU SASTAVLJENI TAKO DA MATERIJALNO STIMULIRAJU OSIGURATELJA ZA USPJEŠNO I POZITIVNO POSLOVANJE.

10.2.4. SPECIFIČNOSTI U POSLU REOSIGURANJA

NAJVAŽNIJE SPECIFIČNOSTI U POSLU REOSIGURANJA JESU:

1) **RECIPROCITET O REOSIGURANJU.** U UGOVORIMA O REOSIGURANJU IZMEĐU REOSIGURATELJA (RETROCESIJA) KOJI SE OBOSTRANO BAVE AKTIVNIM I PASIVNIM REOSIGURANJEM UOBIČAJENO JE UGOVARANJE RECIPROCITETA.

RECIPROCITET U REOSIGURANJU JE SPORAZUM DA CEDENT ZA USTUPLJENI RIZIK DOBIVA OD SVOJEG REOSIGURATELJA U DRUGOM, A REOSIGURATELJ IZ PRVOG POSTAJE CEDENT U DRUGOM UGOVORU. PONEKAD SE SPORAZUM O RECIPROCITETU IZDVAJA U ZASEBAN UGOVOR KOJI JE VEZAN UZ SKLOPLJENI UGOVOR O REOSIGURANJU.

NAČELO SE RECIPROCITETA OSOBITO PRIMJENJUJE KADA SU U PITANJU UGOVORI O REOSIGURANJU IZMEĐU TZV. MJEŠOVITIH OSIGURATELJA, TJ. ORGANIZACIJA KOJE SE BAVE POSLOVIMA OSIGURANJA I REOSIGURANJA. TO SU DANAS I NAJBROJNIJI REOSIGURATELJI U SVIJETU.

2) **DEPOZIT REOSIGURANJA.** U UGOVORU O REOSIGURANJU MOŽE SE PREDVIDJETI OBVEZA REOSIGURANJA DA KOD OSIGURATELJA (CEDENTA) DRŽI POLOG ILI DEPOZIT. DEPOZIT SE UGOVARA U ODREĐENOJ VISINI PREMIJE REOSIGURANJA KOJU JE OSIGURATELJ DUŽAN PLATITI ZA USTUPLJENI DIO SVOJE OBVEZE. U SUSTAVU REOSIGURANJA SVOTA OBIČNO SE UGOVARA 40–60% OD PREMIJE REOSIGURANJA KAO IZNOS DEPOZITA I NJEGOVE GARANCIJE IZVRŠENJA OBVEZE PREMA OSIGURATELJU.

DEPOZIT SE REOSIGURATELJA MOŽE TAKOĐER ODNOSITI NA PRIJENOSNE PREMIJE I NA REZERVIRANE ŠTETE.

3) **SKLAPANJE UGOVORA O REOSIGURANJU.** ZA SKLAPANJE UGOVORA O REOSIGURANJU MORAJU SE IZVRŠITI TEMELJITE PRIPREME I ANALIZE PORFTELJA PONUĐENOG U REOSIGURANJE I POSLOVANJE OSIGURATELJA. POTREBNI PODACI ZA ZAKLJUČIVANJE UGOVORA O REOSIGURANJU UPISUJU SE U POSEBNE LISTE – “SLIP”, A OSOBITO: VRSTA OSIGURANJA,

OBLIK TRAŽENOG REOSIGURANJA, VISINA SAMOPRIDRŽAJA, BROJ MAKSIMA, PODRUČJE IZ KOJEG POTJEČU RIZICI, VISINA DEPOZITA I NJEGOVO UKAMAĆENJE, NAČIN ISPLATE OBVEZE IZ REOSIGURANJA, PROVIZIJA I SUDJELOVANJE U POZITIVNIM REZULTATIMA POSLOVANJA, TRAJANJE UGOVORA I SL.

4) **RETROCESIJA.** DIJELJENJE RIZIKA PRIMLJENOG U REOSIGURANJE I USTUPANJE NJEGOVOG DIJELA DRUGOM REOSIGURATELJU U POKRIĆU NAZIVA SE RETROCESIJA. REOSIGURATELJ KOJI DAJE DIO PRIMLJENOG RIZIKA U POKRIĆE DRUGOM REOSIGURATELJU JE RETROCEDENT, A REOSIGURATELJ KOJI PREUZIMA DIO PONUĐENOG RIZIKA U POKRIĆE JE RETROCESIONAR.

CILJ SVAKOG SUDIONIKA U SNAŠANJU I RASPODJELI RIZIKA IZ OSIGURANJA JE DA ZADRŽI OBVEZU U DIJELU KOJI MOŽE POKRITI RASPOLOŽIVIM SREDSTVIMA.

RASPODJELA RIZIKA, A OSOBITO AKTIVNI POSLOVI REOSIGURANJA, TRAŽE VELIKU OPREZNOSTI SVESTRANU ANALIZU PONUĐENIH RIZIKA. NEDOVOLJNO POZNAVANJE PODRUČJA I SUSTAVA RASPODJELE ILI POGREŠNE OCJENE I POSTUPCI MOGU PROUZROKOVATI TEŠKE POSLJEDICE AKUMULIRANJA RIZIKA. TAKO SE UMJESTO ATOMIZACIJE RIZIKA KOJOJ REOSIGURANJE I RETROCESIJA SLUŽE POSTIŽE SUPROTNO.